

Nord-lappiska.

Enck. Föreläsning.

Bibelhistoria,

matw aktan katjaswasaiikum

tjallam lä

J. J. Åkerblom,

Prousta ja Kyrkoherra Folkerna tjäggäswasan.

Same tiellai järgätowum.

Lulejon.

Hallmana ja Helina lunne, 1895.

1.

M

ma

qw

ja

jest

nje

4.

faj

na

pei

nel

ja

fu

5.

fai

ah

—

—

fuē

3.

M

taf

ma

Äbme Testamenta.

---

1. Sjudnjetem ja tai wuostas almatji alles wuoke.

Ulgon sjudnjeti Submel almew ja ädnamaw. 2. Ädnam lii talloi audas ja qwuoros, ja sjeudnjed lii tje gnala nann ja Submela Wuoiganis alatalai tjatse pajelt. 3. Te Submel kutta peiwin sjudnjeti kaika mi almen ja ädnama nann lä. 4. Wuostas peiwen sjudnjeti san tjuoukasaw (tällä maddow); nobbe peiwen almen nannotasaw (ilmen järbätasaw); kälmad peiwen apew ja käike kaddew ja sjaddoit; neljad peiwen sjudnjeti san peiwen, manow ja nastit; witad peiwen qwuolit ja läddit; kutad peiwen tait etja juttusit ja almatjaw. 5. Ketjad peiwen wuoignasti Submel kaikeist pargoistis. 6. Ädam lei tat wuostas almatš. 7. Submel sjudnjeti so ädnama

---

1. Waites Submel algon sjudnjeti? 2. Talata kus te ädnam ällani ja teiwai sjaddoist ja juttusist? 3. Kalle peiwin Submel te ällati sjudnjetemew? 4. Maggar kargatisan tat sjaddai? 5. Waites Submel takai ketjad peiwen? 6. Kä lii tat wuostas almatš, maw Submel sjudnjeti? 7. Kohtes Submel taw

mäiwest ja sifa päsoi alde njunnai akt elleje häggaw. 8. Sdji dauk Submel sita jutt Adam kalkai alto ärrot, ainat ko Adam lii ädhemin sjudnjeti Submel alde ertif tau= test akt nishunaw, Ewaw, junji wekken. 9. Submel sispejai taste mangela taw ailes kalatswuotaw. 10. Te sän puorist sjiwv= njeti tait wuostas kalats qwuomit tai pakoi kum: "Sakkaniit ja lassanaddit, teudit äd= namaw, ja adnit wuolenedte taw ja kaifa, mi tan nala swattja." 11. Sâi leika sjudnjetum Submela muoton melte ja lejin tantet ailesah ja rettesfärdogah. 12. Sâi eika tarbahe pallat orotisaiist, eika len tar= bahe piftasit, ja sâi leika jabmeketta. 13. Sâi wiesoika paradisan jälla Edenin, mi lii haustes kärta, kânne lejin kaitlakan tjabbah muorah, juoi sjaddoit sâi ädtjoika pärrât. (1 Mos. 1, 2, 3.)

2. Suddofattjem.

Tâsjsjo wall pärrämist puore ja paha täbbâma muorast lei Submel piettotam

sjudnjeti? 8. Uroi kus Adam mälkataw akto? 9. Maggar littow Submel taste mangela sispejai? 10. Maggar pakokum sän te puorist sjiwv= njeti Adamaw ja Ewaw? 11. Maggarah leika tah qwuolte wuostas almatjah? 12. Maggar aikasats puorit sâi adnita mait talats almatjah äh ane? 13. Kânnes ja mag= gar lei sunno wiesjo?

2. Kaudnoi kus paradisan attak muora, masti Sub=

Ado
nitt
pett
3.
sji
nok
rast
pär
pas
4.
wai
wit
ait
alle
wu
jud
Su
bes
ma
ni
än
kal
ma
leji

mel
Me
tast
näl
tak
tat
wa
sji

Udamaw ja Ewaw. 2. Tasa sän wiel lei nittam: "Tanfa peiwen ko tai taste pärrapette, kalkapette tai aktan äiwe jabmet." 3. Walla pärgal waldi nalas kärbmaha sjiismow ja jatti nišuni: "Tai eppe ludnok kalka jabmet, juš pärräpette tate muoraft, jutte Submel tietta, kuten peiwen tai pärräpette taste, kalkih tonno tjalmeh rapasit, ja tai sjadapette jäbda Submelina." 4. Nišun waldi te sjadost ja päräi, ja waddi ai teudosis, ja tat päräi. 5. Tagka wite rappašin kabbatji tjalmeh, näu jutt aitsaika etjaska ritšot, mantet šai takaika allasiška suojit fikona lastaist; ja Herra wuojeti sunnow ulkoš paradisa sište; ja tan suddokattjema tjada almatjah wiel masšin Submela muotow ja ädtjon tan šaijai arbesuddow ja juokkelakan waiwit ja jabmemaw. 6. Submel dauk jatti sunnoi, jutte nišuna manna kalkai tsuoukit kärbmaha äiweu (t. I. Jesus, wäralden Länešteje, kalkai täšjetit pärgala famow). 7. Tah manah, mait Udam taste mangela ädtjoi, lejin šo muotokah, ja kaitah alde man-

---

mel šii piettotam Udamaw ja Ewaw pärrät? 2. Maina sän nitti haddotet sunnow, juš šai päräika taste? 3. Maites pärgal tan pirra jatti, wai kalkai nällotet sunnow ofullogesiwuottai? 4. Maites nišun takai ko pärgal šii tait pakoit hällam? 5. Maites tat suddokattjem takai? 6. Šdtji kus Submel dauk wadde šiji jattow länešteme pirra? 7. Maggaren sjadin taste mangela Adama mangeltis puolwah emešt?

geltis puolwah wiel udnet räगतoweh sub-
doin. (1 Mos. 2, 3.)

3. Kain ja Abel.

Adamin lämats qwuofte pardne: tat pär-
rasab, Kain, lii ädnamparge (päldälmai)
tat nuorab, Abel, lii reinoheje. 2. Ko
Kain waddi Submeli wäroit ädnama sjad-
doist, wäroti ai Abel puoremusaw sautsa
äloftis. 3. Walla Submel lifkoi puorebut
Abela wärroi ko Kaina, taina ko Abel lii
jubmelpalolats, walla Kain lii jubmelhei-
tanis. 4. Taste Kain määratuwai ja tsabmi
wieljas larkas. 5. Haddon tantet duobmi
Submel Kainaw piſotibmen ja kälgälattjan
ſjaddat. 6. Ude mangeltis puolwah lejin
kaiſah jubmelheitaniſah ja kättjotoweh tan-
tet Tjalogin almatji manah. 7. Abela
ſaijai piebmai Eva pardnew, käw ſän kätt-
joi Seth. 8. Tan mangeltis puolwah
lejin jubmelpalolattjah ja kättjotowujin
Submela pardneh. 9. Tai kaſkan lei
Henoch, ni wiesojen pajaſwaldetowui alb-

---

3. Kalle ja kuteh lejin Adama pardneh? 2. Mäi-
tes tah wieljatjah wäroteika? 3. Käbban wäroi lifkoi
Submel puorebut? 4. Sjäddai kus taste aktat rita-
lem wieljatji kaſkan? 5. Kotteſ Submel haddoti
Kainaw? 6. Maggarah lejin Kaina mangeltis puol-
wah? 7. Piebmai kus Eva etja pardnew Abela
ſaijai? 8. Maggarah lejin tan mangeltis puolwah?
9. Sardno muttem muitelemus nannait tai kaſkan!

mai; ja Methusalah, mi sjaddai aktse tjuote kuttaläfte ja aktse jafe wuoras, lä ärrrom tat wuorasumus almatš. (1 Mos. 4.)

4. Suddotulwe.

Ro almatjah taste mangela lassanaddih ädnama nann ja pahutat ai lassani, te idtji dauk Submel talaka haddote siaw, ainat waddi siji tjuote ja qwuofte läff jafe puorettem aifen. 2. Walla ko äh tankes tet järgälam etjase, aifoi Submel pajat tjatsetulwew pättet ädnama pajel, häwatattjat tait suddokes almatjit. 3. Noach, tat akka jubmelpalolats, lei dauk kaudnam arbmow Submela äudän. 4. Tanttet kättjoi Submel so takkat arkaw (t. l. stuora skippe) ja tan sija waldet juokkelakan juttusit, mah idtjin mate tjatse siinn ellet, ja piebmow taiti pärrämusan. 5. Ko Noach lii taw takkam, tjangai sän arkai aktan affainis ja kälmä pardnifum, Sem, Kam ja Jafet ja tai affah. 6. Te tuoldakättin kaika apen

4. Ko Submel wuoini jutt almatji pahutat lassani, haddoti kus sän siaw talaka? 2. Ko äh tankes tet järgälam etjase, kottes sän te aifoi haddotet siaw? 3. Stus kaudnom aktat jubmelpalolats älmäi? 4. Maites kättjoi Submel so takkat wai kallai kajot etjas aktan säkäinis ja tait juttusit, mah idtjin matte tjatse siinn ellet? 5. Kuteh lejin tah almatjah, mah aktan Noachin tjangin arkai? 6. Maites te rasiijoti sagga?

ajagah ja albme rappasi, ja rasijsoti ahtat pirkast neljeläff janderta. 7. Te färari juofke hägga ädnama nann, etja ko Noach ja tah kuteh suina lejin arka sinn. 8. Ko Submel wimak pajai pieggaw pääsot ädnama pajel, nän jutt tjatse utsoi, te tšätkoi arka Urarat waretjäckäi. 9. Noach luoiti te ulkoš nelje lädde mangalackoi, wai ädtjoli tiettet, läko ädnam käikam; ja ko mangemus taiste läddist i pätam ruoptot, arwedi šän taste, jutt ädnam lii käikam. 10. Ko šän taste mangela ahtan šäkänis ja kaika juttufikum lii ulkoš mannam arka sište, tšeggi šän Submeli altaraw ja wäroti tan nala kitemwärow. 11. Tasa Submel nän lifkoi, jutte šän šiwdujetti Noachaw ja alde manait, ja pejai siji atja juofšaw märkan, jutt i ahtak juddotulwe wiel kaska pättet ädnama pajel. (1 Mos. 6—9.)

5. Babela tordno.

Tala mangela juddotulwe hälin ain käikah almatjah täššjo ahta kielaw. 2. Wai

---

7. Maites takai tat tulwe? 8. Kämmes arka tšätkoi, ko tjatse utsoi? 9. Kottes Noach ätšäti man muddoi ädnam lii käikam? 10. Ko Noach ahtan šäkänis lii mannam arka sište, kotte šän kiti Šabmelaw kajošemes ändän? 11. Maites Submel tasa lifkoi ja maggar arbmomärkaw šän te waddi šunji?

5. Lejin kus tala mangela juddotulwe mädde kielah ädnama nann? 2. Maites almatjah te takka-

kalkin täbdät wiesšom paifes ja fulos namaw ädtjot, te tšeggefättin stadaw ja muttem tjämaw (toronow), mi kalkai ällit kiti alme rajai. 3. Š dauk Submel tafa liffom. 4. Ja ko idtjin heite tafe, šakoti šan šia kielait, nau jutt idtjin kulatala kaštanisša, ainat wiertijin heitet tšeggemist. 5. Tafe mangela päddanin almatjah pirra ädnama. 6. Stada kättjotowui tate rajest Babel (t. l. šakotis). (1 Moš. 11.)

6. Abraham ja Loth.

Muttem läjes älmaj, kän namma ši Abraham, wuolgi Submela kättjoma melte aktan katešuoškinis ja wielja pardnes, Loth, jättet Šarana stadast Mesopotamian tokko Kanaana landai. 2. Abraham ädtjoi Submelest taw jatow: "To maddo tjada kalkeh kaikah maddoh ädnama nann šiwdnjetowut"; 3. t. l. Abraham mangeltiš puolwaišt kalkai wäralda länešteje räगतowut. 4. Tafa wiel Submel Abrahamin takai liffow, juon nannotebmai šan šišpejai

---

fätin? 3. Mattes Submel liffoi taggar pargoi? 4. Kottes Submel tšaggai šaw tafe? 5. Akta šaijen kus ši tafe mangela ärotin? 6. Kottes stada tantet kättjotowui?

6. Käšte ja kšjä jättin Abraham ja Loth? 2. Maggar jattow ädtjoi Abraham Submelest? 3. Mattes tat kalkai merkit? 4. Maggar šakramentaw Sub-

pirratjuoppem sakramentaw. 5. Abrahaman akka, Sara, lii manataka, ja taina ko kâbatjaka leika wuorajah, te i lam jurr sunnoi wuordemus manait ädtjot. 6. Abraham dauk jakki Submela jatow; 7. ja tat jakko läkktowui sunji rektesfärdogwuotan. 8. Submel ai älleti jatos nâu, jutt Sara piebmai pardnew, mi ädtjoi namaw Ijak. 9. Sara lii talloi aktse läke ja Abraham tjuote jake wuoras. 10. Ko Abraham ja alde wielja pardne Loth mälfat aikew ärroteika paldalakkoi ja sunno äloh lassanaddih, te kâbbatji reinohejeh taiwai sjaddin ritalit kassanissa. 11. Te Abraham hâlaidatti Lothâw wai kalkin sivatet te ko wieljatjah. 12. Loth jättai te lufja Sodomâ stadai. 13. Walla Sodomâ ja Gomorra stadai almatjah lejin harbmat jubmelheitanijah. 14. Tantet Submel, qwuotte engeli tjada, kättjoi Lothâw patarit erita Sodomest. 15. Taste

---

mel te sispejai? 5. Lejin kus Abrahamin manah, nâu jutt sone lei wuordemus ädtjot mait Submel lii sunji jattam? 6. Dnuoktasalâi kus te Abraham Submela jato pirra? 7. Maktes Submel likkoi tan Abrahaman jakkoi? 8. Koctes ällani tat jatto? 9. Man wuorajah lejin te aitarah? 10. Ko Abraham ja Loth ärroteika paldalakkoi ja sunno äloh lassanaddih, mites te sjaddai? 11. Maggar radnew te Abraham waddi? 12. Kâjäs jättai te Loth? 13. Maggar almatjah lejin Sodomân ja Gomorran? 14. Maggar kättjomaw te Loth ädtjoi Submelsest? 15. Maites Submel te tafai tai qwuotte siadaikum?

man
tai
kai
(1

7.

wu
Sj
Sj
Su
alt
Sj
ha
tat
"E
mu
tâ
5.
wi
pâ
jji
ja
mu
—
tai
M
ha
ha
tai

mangela raskjotatti Herran tälän ja riššaw
tai qwuofte šadai pajel, mah näute aſtan
kaika tiwnain, mi tai pirra lei, ſäggojin.
(1 Moſ. 12, 13, 17—19, 21.)

7. Abraham kättjelowa Submeleſt.

Wai kalkai kättjalit Abrahaman kullogiſ=
wuotaw, kättjoi Submel ſo wärotit pardnes
Šakaw. 2. Abraham oito te wuolgi aſtan
Šakin muttem warai Moria paiken, mi
Submeleſt lei merretum. 3. Taſa ſän tšeggi
altaraw, pejai tan nala muorait ja tjanai
Šakaw muorai nala. 4. Walla ko Abra=
ham kalgi kietas täpotjit nipew ja wäro=
tattjet Šakaw, tjuorwi Herran engil ſunji:
“Ele tuottate pardnew kietainat, jutte taal
mon tietaw atte tån palah Submeleſt, ko
tån ih lä etjat pardnew arjom mo tet.”
5. Te Abraham waldi wiertšaw, mi tjar=
wiſt lii wäwdäm pieſtafi, ja wäroti taw
päldem wäron pardnes ſajen. 6. Submel
ſjivdujetti tantet Abrahamaw ja ädäſi:
jatos ſunji, taina ko ſän lii jäkatam Sub=
mela kättjomaw. (1 Moſ. 22.)

---

7. Kottes Submel kättjali Abrahaman kullogiſwuotaw? 2. Käſäs ſän te wuolgi aſtan pardniniſ? 3. Maites ſän täbbe takai? 4. Mi ſjaddai ko Abraham kalkai wärotet pardnes? 5. Wäroti kus Abraham etja wärow pardnes ſaijen? 6. Maites Submel takai ko Abraham lii wuofetam taggar kullogiſwuotaw?

jama
käs=
ſun=
lbra=
ja
dvg=
nän,
dtjoi
läte
ko
mäl=
unno
hejeh
Te
kalkin
jättai
So=
lejin
antet
Lot=
Taſte

nanah,
mel lii
raham
koi tan
o? 9.
raham
naddih,
raham
Maggar
Maggar
Maites

8. Sjata kalatswuot.

Ko Abraham lii wuorastuwam, sitai sän jutt pardne kalkai wuorbalattjan walbot. 2. Abma Sjat te walbet lulu hednig nisunaw Kanaaniteri neidaišt, rajai Abraham pärrafamus šwainasaš, Eleasaraw, etjaš rägatem paikai, Mesopotamiai, känne Abrahamama pärahah ärrotin. 3. Ko Eleasar tokko päti, tjuodtjati sän ulkolen Nahora stadaw Haranaw, šames tjatšerudne palbai, käfte tan stadaw neidah tjatšew wiedtjatini. 4. Tanne sän rätkäli, wai Submel sitali wuofetet šunji taw neidaw, mi lii merretum Sjati affan. 5. Tagka wite päti stadast muttem fauros neida, kän namma lei Rebecka. 6. Tan neida attje lii Bethuel, mi lii Abrahamama šäkäst. 7. Ko taal Eleasar anoti neidast, wai ädtjoli tjatšew jukešt, te tat talaka waddi šunji jukkat, ja jukati ai kanka alde kamelait. 8. Taggar wuollegišwuot (neida pelest) lii jurra tat märka, maw Eleasar lii anotam Submelešt, mašte šon kalkai täbdät taw, mi lii merre-

---

8. Maites Abraham wainoti ko šie wuorastuwam? 2. Maites sän takai abma sän ädtjot lulu hednig neidaw manjen? 3. Ko Eleasar tokko päti, känne sän te tjuodtjati? 4. Man pirra sän te rätkäli Submelaw? 5. Mites te šjaddai? 6. Kän neida lii tat tärdno? 7. Maggar puorrewuotaw wuofeti šunji tat neida? 8. Koštes te Eleasar matti arwetit atte

tum affan Iſaki. 9. Sån waddi te nabbo neidai juoffelakan gälle härwait. 10. Rebecka wiefai talloi ja wuofeti aitaritas, mait sån lii ädtjom tate amas ålbmaſt. 11. Datta milt päti Rebecka wielja, Laban, ja kättjoi ſo mannat ſija aitari wiefon. 12. Ko taal Eleaſar ſardnoi ſognomäffes, metetin kábbatjak aitarah ja Rebecka, ja te sån tåhwoi neidaw miltes talloi, Iſaka luſa, ja tat walddi taw affan. (1 Moſ. 24.)

9. Iſak ſjiwdnjeta manaitis.

Iſakin lāmats Rebeckain qwuofte juobme pardneh, juoiſte Eſau, tat wuoſtas räga-tum, lii qwuolgan, walla Jakob, tat nuorab, lii ſniltjan. 2. Eſau ſjaddai wuow-naran ja päldålbman, walla Jakob ſjaddai reinohejen. 3. Attje etſi Eſauwaw, walla edne etſi Jakobaw. 4. Ko Iſak lii wuoraſtuwam ja tjalmeh lejin ſjeunjotam, aikoi sån ſjiwdnjetit manaitis, ädaſit Eſauwaw, kåw sån etſi. 5. Sån kättjoi te Eſauwaw wuolgit mätsai ja wuotjit muttem meſe

---

neida lii merretum Iſaki affan? 9. Maites sån nabbo te ſunji waddi? 10. Maites Rebecka te tafai? 11. Päti kus te aktak ulkos Eleaſara luſa, tåhwotjit ſo qwuosjekåtai? 12. Koſtes ſognomäfte jåttai?

9. Kuteh lejin Iſaka manah Rebeckain? 2. Maggar lii kábbak ſunno wirke? 3. Pitujin kus aitarah kábbatji aktalakai? 4. Maites Iſak ſitai takkat ko lii wuoraſtuwam? 5. Maites sån nabbo te kättjoi Eſau-

waisijew ja takkat njalga mallasaw. 6. Rebecka, mi taw kulai, pakatalai Jakobaw tane kaskan njuowat qwuofte kaitja killiga, ja ko sãn taiste lii takkam mallasaw, kättjoi sãn Jakobaw qwuoddet piebmow sija attjafis, ja sardnot jutt sãn lii Esau, wai ädtjot luli taw sjiwdnjatusaw, mi Esauwai lii merretum. 7. Wai attje puorebut kalkai pättatallat, kieszali edne tai njuowvom kaitja killiga nakkit Jakobai kietai pirra ja karwoti so nala Esauwa piftasit. 8. Walla taina ko jedna reutai Esauwa jenast, te attje masahui elwi pettemaw. 9. Sãn pättatalai dauka ja waddi Jakobai waljos sjiwdnjatusaw. 10. Ko Esau ruoptot päti piwdost ja attje wuoptesti jutt lii pättatallam, wainoti Esau ai sjiwdnjatusaw. 11. Sãn ädtjoi mai ai sjiwdnjatusaw, walla tat maw Jakob akti lii ädtjom, idtji tast matsadatte. 12. Taina wall i mife pästot sjaddai Esauwi, jutte tat lii juo ädnä wieljasis wuobdam wuostas räгатem äjes. 13. Esau dauk määratuwai tantet Jakobai ja jatti waimonis: "Tat aike kalka

---

waw takkat? 6. Maites edne kis takai, wai Jakob kalkai ädtjot sjiwdnjatusaw? 7. Kofkes sãn te karwoti Jakobaw? 8. Maste attje dauk wargi elwi taw pättolatswuotaw? 9. Idtji kus te attje wadde Jakobai äwtaw sjiwdnjatusaw? 10. Maites Esau jatti tan pirra, ko sãn piwdost ruoptot päti? 11. Ädtjoi kus tat taggar puore sjiwdnjatusaw ko Jakob? 12. Sjaddai kus taina mife pästot Esauwi? 13. Kofkes Esau taste mangela sjaddai mielanis Jakobai wuosie?

warga pättet, ko attje wierti mårrahaw ädtjot, jutte mon aikow käddeet wieljam Jakobaw." (1 Mos. 27.)

10. Jakobaw wandartem ja nieko.

Ko edne ädtjoi tiettet mait Esau lii nit-
tam, pakatalai sän Jakobaw patarit alde
wielja, Labana lusa ja waldet sãbmasaw
tan neidais̄t affan. 2. Tasa attje ai qwu-
orrafi ja s̄jwudnjeti wast Jakobaw, ja te
tat wuolgi wadset. 3. Ko tall peiwe lii
luoitadam ikã Jakob kaudnam huodnahaw,
wierti sän wiellitit ulkon ädnama nala ja
waldet fallow äiwewuollen. 4. Sjan sän
neikon wuoini aidarasaw, mi åli ädnamest
fitt alme raijai, ja man nala Submela en-
gilah qwuotjatih wuolos pajas. 5. Paje-
musan tjuodtjoi Herra Submel ja jatti:
"Taw ädnamaw, man nanne tån wällahah,
kalkaw mon tunji waddet, ja to maddo
tjada kalkih kaikah maddoh ädnama nann
s̄jwudnjatusaw ädtjot." 6. Ko Jakob kãt-
sai, pallaji sän ja jatti: "Alma tat paike
lä pasje paike, jutte tabbe lä wittast Sub-
mela ärromsaje ja tabbe lä almen käino-
tak." 7. Taste sän kãttjoi taw sajew

10. Ko Esau lii ulkosam taggar nittemit, maggar
radhew te edne waddi Jakobi? 2. Maites attje tasa
liffoi? 3. Mi waiwats tuos̄toi Jakobaw tan mannam
mãllen? 4. Maites sän ijan niekati? 5. Kãwtes
sän wuoini tjuodtjomen pajemus̄an ja hãlamen iunji?
6. Maites Jakob jatti ko kãtsai? 7. Kõttes sän tan

Bethel (Submela kâte); 8. ja tanka sâjen sãn lâppetî matsatines tsegget Submela kâtew ja taja waddet lâkad âjew âmistis. (1 Mos. 27, 28.)

11. Jakobâ kalatsiwoot.

Labanin, kãn lusa Jakob wuolgi, lâmatš qiwuokte neida, Lea ja Rakel. 2. Lea, tat pârârasab, lei tjalmist häijjo, walla Rakel, tat nuorab, lei fauro. 3. Ko taal Jakob lakkani tokko Harani, te sãn tan ulkolen kaunati Rakelin- ja âppastuwai suina talaka. 4. Rakel te wiefai talloi attjes lusa ja sardnoi jutt Jakob lii pättam. 5. Laban wadsi te talaka ulkos so âudâlt ja puora-statti so. 6. Ko tall Laban katjai Jakobest, jus sãn sitai so swainastit muttem merretum palka âudân, wasteti Jakob: "Sitaw kalle swainastit to ketja jakel Rakela nuoramus neidat âudân." 7. Laban meteti mait Jakob wainoti, ja ko tah ketja jakel

---

tet fättjoi taw paikew? 8. Maggar lâppatusaw sãn te takai?

11. Sardno Labana neidai nammait! 2. Maggar lei sunno ulkodes wuoke? 3. Käinas pärahistas Jakob wuostak kaunati Haranin? 4. Kullerwus Rakel wipai âudâl ko sãn teteti Labani jutt Jakob lii pätam? 5. Maites te Laban takai? 6. Ko taal häla sjaddai tan pirra jutte Jakob kallai swainastit Labanaw, maites te Jakob wainoti palkan? 7. Meteti kus Laban taw?

lejin näkkäm, adnin sih häjait. 8. Walla wuoppa petti Jakobaw ja pejai sunji Leaw Rakela sijai. 9. Ko Jakob kaigoti Labanaw tan tet, wasteti hän: "Mija rikan äp lä harjanam pejat nuorabuw äudäl ko wuorasubbuw." 10. Laban hâlaidatti dauk Jakobaw so swainastit nobbe ketjaw jake, te kalkai hän ädtjot Rakelaw; ja taw ai Jakob takai. 11. Mäute tat ädtjoi qwuofte äbbatja affan. 12. Jakob etsi Rakelaw enebut ko Leaw, mantet Submel algon waddi manait täsšjo Leai; taste sjaddai niiddo äbatji kaffan, ja Jakob, kutte lii läjes älmai, wierti tan tjada ätna sutta-maw kierdat. (1 Mos. 29, 30.)

12. Jakoba matsam mäkke.

Submel sjäwdnjeti Jakoba pargow Labana lunne, nâu jutt Jakob ets ai sjaddai wiäka pändan. 2. Ko Laban tantet udnosiwnotain kättjai Jakoba wuorbew, jatti Herra Jakobi: Matsa pan ruoptot aitarat laudai ja säkäitat lusa. Mon sitaw ärröt

---

8. Ditokus Laban ai waddi taw littotum passaw?
9. Mainas hän te swikkatalai? 10. Kottes hän te fitai tuddatit Jakobaw? 11. Kalle nisjunit te Jakob ädtjoi? 12. Mannes tah äbbatjah eika säpa?

12. Maktes Jakoba pargo sjäwdnjetuwai Labana lunne? 2. Mannes hän idtji tast piso Labana lunne?

tuina qvuoinen." 3. Ko tall Jakob lii matjain aitan affaikum ja manaikum, pätin wuostak Submela engilah jä äudält käino nala. 4. Taste mangela ädtjoi sän ai tiettet, jutt Esau lii pätemin so wuosti neljin tjuotin älbmain, mantet sän suorgani harbmatit ja algi räkkälet Submelaw. 5. Sjamen tafatjit wieljas, pejai sän waddal-takait so lusa kaitjaišt, sautsjaišt ja äsnaist. 6. Sjan taste mangela, ko Jakob lii aktok, faggatalai sän muttem älbmain näu sagga, jutt nãras tante suodna äskalkowai ja sän tate rajest sjaddai sferbman kätjo wiesom aikes. 7. Waišo älmai idtji pikote etjas, elwi dauk Jakob puorest, jutte tat lii ets Submel. 8. Tanka palen jatti Submel: "To namma i kalka taste tuofko leffet Jakob, ainat Israel" (t. l. faggatalle Submelina). 9. Ko sän taste mangela kaunati Esauwin, wadsi sän äudai aitan affaikum ja manaikum ja käbmerti etjas ketjaw kerte ädnami. 10. Esau wiefai so äudält ja njãmoi so tjepeta pirra, ja jäi tjeroika käbbatjaka awost. 11. Jakob naggi wimat

---

3. Kaunati kus Jakob käinat matjatines? 4. Päti kus sunji taste mangela aktal jaka, mi so paldi? 5. Kottes sän kättjali leppotet wieljas Esauwan? 6. Mi sjaddai Jakobi ijan taste mangela? 7. Ädtjoi kus Jakob tiettet, mi älbmait tat lii? 8. Maggar ädã namaw te Jakob ädtjoi? 9. Kottes Jakob puorastatti Esauwan, ko jäi te wast kaunateika? 10. Kottes Esau kis so tuostoi? 11. Tuostoi kus ai Esau

Esau
sän
siva
qw

13

no
Su
Se
etfi
tar
jal
än
lej
nie
W
na
tju
me
ni
lä!

—
fob
tas

etfi
stoi
jut

Esauwan tuostot tait waddaltakait, mait sän lüi sunji raijam. 12. Taste mangela sivateika wieljatjah ja wuolgika käbbat qwuoulofiska. (1 Mos. 30—33.)

13. Josef wuobdetowa wieljaistis.

Sakobin jälla Israelin lämats qwuokte nobbe läkkai pardne: Ruben, Simeon, Lewi, Suda, Dan, Raftali, Gad, Asjer, Isaskar, Sebulon, Josef ja Benjamin. 2. Taitte etfi Sakob Josefaw enemust ja takati sunji tantet tjabba kaptew. 3. Tah etjah wieljah wasjotin tantet Josefaw, ja tate wielänab, taina ko sän pikoti attjai, ko tah lejin maitet pahait takkamin. 4. Josef kait niekati qwuokte nieko, maste tah suttin. 5. Wuostak sän niekati, kotte sih lejin tjadnamen tjaggit pälto nala, walla so tjagge tjuodtjoi pajas, ja wieljai kis tjaggeh käbmertin etjase so tjagge äudän; tast witt niekati, jutte peiwe, mano ja akta nobbe läkkai naste luoitadin wuolos so äudän.

foba waddaltakait? 12. Aktan kus manaika ja äroika taste mangela?

13. Kalle ja kuteh lejin Sakoba pardneh? 2. Käw etfi Sakob enemust? 3. Kottes wieljah tantet miälafstowin Josefi? 4. Leikus etja siwowa, mantet tah suttin sunji? 5. Sardno tal tait Josefa niekoit!

ob lüi
n, pä=
iudält
oi sän
wuosti
organi
). 5.
iddal=
3naisf.
aktok,
jagga,
ja sän
niejom
etjas,
lil ets
ibmel:
t Sa=
ubme=
aunati
käikum
o ferte
ält ja
jeroika
wimat

1. Päti
paldi?
aw? 6.
Ädtjoi
Maggav
puora=
? 10.
ai Esau

6. Ko Josefä wieljah lejin qwuototemen attjesa älow Sifemin, kättjoi Jakob Josefaw wuolget kätjatjit wieljaitis ja älow. 7. Ko sih tall kuffet ädtjon so wuoidnet, te aikojin tsabmet so larkas. 8. Walla tat wuorasumus wielja Ruben äiwati siaw enni palksetet Josefaw muttem tjetsetis räggai, kaste sän aikoi mangela so kajot. 9. Tala ko Josef päti sia lusa nuollin tah juste kaptew ja palksetin so räggai. 10. Tanka päddän mannin taggo mieddel muttem porkalah Ismaela maddost, ja te sih taiti, Sudasa äiwateme melte, wuobdin Josefaw qwuofte läk silbapedniiki äudän. 11. Taste mangela tah njuowin habrasaw, padhin kaptew warain ja rajin taw talloi wuoras attje lusa, mi talaka täbdäi pardnes kaptew ja täiwoi jutt sän lii pärätum muttem orotijast. 12. Paktjasines sän te tjuorwoi: "Märrähin mon manaw hautai pardnam lusa." 13. Porkalah kis tälwon Josefaw Egyptai ja wuobdin so muttem konogasa äiweälbmai, kän namma li Potifar. (1 Mos. 37.)

---

6. Kottes wieljah päsin haddotit Josefä nala? 7. Maites tah aikojin tallat, ko wuoidnin so pätemen? 8. Maites dauk Ruben äiwati siaw tallat? 9. Kottes te tämätin Josefina? 10. Sjaddai kus siji mangela etja käino patardattet Josefaw? 11. Kottes sih tjetin attjai njuolga wijoraw? 12. Maggar mielan sän te sjaddai? 13. Kottes te manai Josefina?

ja
Sof
kätj
nal
pat
jati
tall
Mi
idjt
tat
so.
kiet
em
tä
olk
so
kaj
S
do
jat

fav
jeti
sän
sän
6.
te

14. Joſef palkeſtowa ſangakättai.

Potiſar pejai Joſefaw äbbâ kâtes pajel ja kaika, mi ſo äbme lei, taw äſfelti ſân Joſefa halttoi. 2. Daina ko Joſef lii ſauro, kätjai Potiſara emed ſtekeſ tjalmikum ſo nala ja ſitai ſo tjajetit. 3. Walla ſân patari waſtahemin tate tjäulas niſuneſt ja jatti: "Te kuſ mon kalkalim nân pahafſt takkat ja mieddet Zubmela wuoſte?" 4. Mutten palen ko, Joſef tjangai kättai ja idtji tiete, jutt emed aüve akto lii ſiinne, te tat njâmoi Joſefa kaptai, wai kalkai adnalit ſo. 5. Walla Joſef qwuodi kapterw ſo kietai ja patari ulkoſ kâteſt. 6. Ko tal emed wuoini, jutte kaika ſo wiggamus lii täſſje, kättjoi ſân tjuojaliſ jenain kâteſuolkew tjäkkai ja jatti, jutt Joſef lii ſittam ſo nagget etjaſ palbai ja lii wajalduttam kapterw, ko tat ſo tjuorwomin patari. 7. Sämme kieleſ ſakait ſân muitali ai teudofis, ko tat päti talloi. 8. Potiſar, mi jaffi kaika mait emed ſoptſaſti, palkeſti taw

---

14. Matkes Joſef ädtjoi puore teudnoſajew Potiſara talon? 2. Leikus täbbe aktal mi ſitai ſo tjajetit? 3. Sättai kuſ tat Potiſara emedi? 4. Ko ſân talloi muttem palen kaimati Joſefina aktain, koſtes ſân te kättjali ſo tjajetit? 5. Matkes tat kiſ jättai? 6. Maites ſân te takai tſuſketines? 7. Maites ſân te jatti teudofis? 8. Maites Potiſar tantet takai

temen
Joſefaw
1. 7.
iet, te
la tat
ſiaw
3 räg=
t. 9.
n tah
10.
mut=
te ſih
n Jo=
. 11.
, pad=
iwu=
rdneſ
i mut=
ân te
hautai
älwon
uttem
otiſar.

la? 7.
ätemen?
. Koſtes
mangela
ih tjeſin
n ſân te

wiketis Jofesaw fangakättai. 9. Mi täbbe
lii Herra Jofefina, näu jutt sän fangakät-
jatejest pejatowai kattejen etja fangai pajel.
(1 Moſ. 39.)

15. Jofef luoitetowa ulkos fangakättest.

Konogaſa äiwemus winaleikoteje ja äiwe-
mus laipetaffe maſſika tan aiken konogaſa
arbmow ja pejatowuika ſämna fangakättai,
ko Jofef. 2. Muttem ideten ko Jofef päti
ſiſa ſunno luſa, leiſa ſäi harbmat häjen
käbbak niekoſt, mait ſäi ijan leiſa niekatam.
3. Äiwemus winaleikoteje lii niekatam, jutt
lii wuoidnam winamuoraw, känne lejin käl-
mä ſuorke ja ladtam muorjeh, ja kofte ſän
lii täptjaſtam tait muorjit Faraona (t. I.
konogaſa) jukkam littai ja kalgam taw ſo
kiettai. 4. Jofef taw tjelgi näu, jutte wina-
leikoteje kalfkai kälmä peiwe taſte mangela
waſt pajetowut ja päſat wirkeſ nala. 5.
LaiPETaffe lii niekatam, kofte ſän lii adnam
kälmä wedde kare äiwe nann, ja pajemus
wedde karen juokkelakan laiPEW, piebmon

Jofefina? 9. Heitatalai kuis Jofef tan wuorbetis-
wuotan Submeleſt?

15. Kuteh wiel etjadah palteſtowojuin ſämna fanga-
kättai, ko Jofef? 2. Mi ſjaddai toiti fangaiti? 3.
Waites lii winaleikoteje niekatam? 4. Kottes Jofef
taw tjelgi? 5. Waites kuis laiPETaffe lii niekatam?

täbbe
igafät=
päjel.

os

a äiwe=
nogasa
akättai,
jes päti
t häjen
ekatam.
m, jutt
jin käl=
ofte sän
a (t. l.
taw so
e wina=
mangela
ila. 5.
adnam
ajemus
niebmon

konogasai, ja kofte läddeh lejin pärräm
wedde karest so äiwe nann. 6. Josef taw
tjelgi nän, jutte laipetakke kaskai kälmä
peiwe taste mangela hartastowut ja läddeh
kalkin pärrät alde piergow. 7. Ko konogis
kälmä peiwe taste mangela pasoti jakpeiweš,
te oito tat ai ällani, jutte äiwemus laipe=
takke hartastowai ja äiwemus winaleikoteje
pajetowai etjas wirrkai. 8. Tat älmäi dauk
te wajaibutti, koft Josef lii so hälaidattam,
anotet konogast, wai tat luoitati Josefaw
fangawuotast erita. 9. Däwufte jak taste
mangela niekati konogis qwuofte nieko. 10.
Wuostak sän wuoini änost pajanemen ketja
kusa, tjabbakah ja jälän, ja taste mangela
wiel ketjaw kusa, liwakah ja wasteh. Tah
ketja liwakah njellin tait ketja puoitakit ja
lejin dauk mangela akta jäbda wasteh ko
ändäl. 11. Tast witt sän niekati, jutte
ketja tjabba ja teuwa kordneäiwe sjaddin
akta sajotjälest, ja taste mangela ketja
qwuoros ja puoldnom äiwe; ja tah ketja
qwuoros äiwe njellin tuoit ketja stuora ja
teuwa äiwit. 12. Ko idetis idtji aktak
kaikeist näidist Egyptan mate tjelgit nie=
kow, te winaleikoteje muitai Josefaw ja

uorbetis=

na fanga=
jaiti? 3.
ktes Josef
niekatam?

6. Man wuokin Josef taw tjelgi? 7. Käse ja kofte
tat ällani? 8. Mmo te winaleikoteje wekketi Josefaw,
wai tat päjai fangawuotast erita? 9. Niekati kus ai
konogis taste mangela muttem äutos niekoit? 10.
Sardno wuostas niekow! 11. Sardno ai nobbe nie=
kow! 12. Sjaddai kus tai niekoit tjada aktak käino,

pajai so pätet konogaja äudai. 13. Ko konogis soptsasti sunji niekow, tjelgi Josef taw nâu, jutte ketja waljes jakeh kalkih sjaddat ja tai mangen ketja neures jakeh. 14. Sän pakatalai wiel konogasaw ästât allasis taggar jerbmalats älbmaw, mi kal-fai tai puore jaki sinne aimoita pejat tait fordnit, mah äh talloi lämats tarbasah. 15. Tasa konogis nâu liffoi, atte sän waddi Josefi etjas suorbmasaw ja katsofi tjepet-boddew gällest alde tjepeta pirra, pejai so etjas lakkamusan äbbâ Egypta pajel ja pajai tjuorwot, jutt Josef lii landan attje. (1 Mos. 40, 41.)

16. Josefaja wieljah wuolgih deuras aiken Egyptai.

Tat neures sjaddo, maw Josef lii äudäl-sardnom, jäkfai ai kitt Kanaana landai, kânne Jakob lii ärromin; ja ko tat kulai jutt foradne lämats walje Egyptan, pejai sän pardnitas täkko, taište ästajit. 2. Täšsjo nuoramus pardnew Benjaminaw

---

man nala Josef päjai sangawuotastis? 13. Kotteš tjelgi Josef Josef Faraona niekoit? 14. Maggar radhew sän te wiel waddi konogasai? 15. Ko tall konogis liffoi taggar neuwoi, kotte sän te ludneti Josefaw?

16. Man teti Josefaja wieljah sjaddin wuolgit Egyptai? 2. Ädtjoi kus nuoramus wielja Benjamin ai

sän
sän
So
Eg
ädr
sih
dai
ald
dai
fan
7.
sih
läf
neš
wa
wa
te
jai
wu
taf
kaw
ja
nä
att
tju
so
täbi
6.
käbi
Mo
wai
sjad
taft

sån idtji luoite etjas lutte, jutte taw etfi
sån talle enemust, taina ko tat, nãu ko ai
Jofef, li Rakela pardne. 3. Ko tah pãtin
Eggyptai Jofefa lusa, te kãbmertin etjase
ãdnami, nãu ko harjitus tãbbe lei; 4. jutte
sih idtjin tãbdã Jofesaw, waiko Jofef tãb-
dãi siaw. 5. Te muitai Jofef niekos, kofte
alde wieljah kalkih kãbmertin etjase so au-
dãn. 6. Sån adnali tait taste mangela
fangan kãlmã peiwin, te ko lulun spãjarah.
7. Tah kãbdotin dauk etjase ja jattin, jutte
sih lãmats reutes ãlbmah ja qwuofte nobbe
lãfkai wieljatjah. 8. Jofef te katjai, kãn-
nes tah qwuofte etja wieljah leika. 9. Tah
wãstetin, jutt nuoramus wielja li sitan,
walla nobbe lei erit sjaddam. 10. Jofef
te adnali etjas tuofen aktaw taište wiel-
jaišt, Simeonaw, walla pajai tait etja aktse
wuolgit, puoktetjit Benjaminaw. 11. Ko
tah pãtin sitai ja kalkin furgetattet kordnit,
kaunai etš kuttet pednikitas wuosjas sinne,
ja tat lei siji sjaddam Jofesa tjada, mi
nãute lii pejatam. 12. Taste sih aktan
attjin ãllo alwatowin. 13. Ko nãkãi tat

---

tjuowot? 3. Ko tah pãtin Jofesa ãudãi, koftes tah
so puorafattin? 4. Idtjin kus Jofef ja so wieljah
tãbditala kastaniša? 5. Maites Jofef te muitai?
6. Koftes Jofef tuofstoti wieljaitis? 7. Koftes sih
kãbdotin etjase? 8. Maites te Jofef katjai? 9.
Maites tah wãstetin? 10. Maites Jofef te talai,
wai luli ãdtjot Benjaminaw lusas? 11. Mi ãutoit
sjaddai siji ko pãtin sitai? 12. Maites tah awosin
taste? 13. Wiertijin kus wiel wuolgit Eggyptai?

fordne, mait lejin ädtjom, wierti Jakob nobbatiz rajat pardnitas Egyptai. 14. Tah idtjin dauk wuolge äudäl ko ädtjon Benjaminaw faronisja, Josefä kättjoma melte. 15. Ko lejin tätko pättam, te qwuoddin talaka ruoptot Josefä kate=äudä-tjuodtjotejai tait pednikit, mait lejin kaud=nam wuosfai sinne. 16. Josef dauk idtji tait walde wuofte, ainat jatti, tat li tawer Submelešt. 17. Tan pälen tuofstoti Josef wieljaitis libbesikt, idtjikä naka kadnjalit tällat, ko wuoini etjelumus wieljas, Benjaminaw. 18. Ko pjebmo li pejatam peude nala, te ädtjotin šajew peude qwuoran, etš kuttet akes melte, maste sih ällo autohin. 19. Benjamin kaik ädtjoi witta kerte enebuw, ko etjadah. 20. Mangeb peiwen sih ftuora awoin karwetin etjase wuolgetjit ruoptot fitai. (1 Moš. 42, 43.)

17. Josef pikota etjas wieljaitis.

Äudäl ko wieljah wuolgin matsat, kättjoi Josef äudätjuodtjotejew teutet šia wuosfait

---

14. Ädtjon kus te Benjaminaw faronisja? 15. Maites sih wuosfai täffin, ko pätin Josefä luša? 16. Tuofstoi kus Josef tait ruoptot poktum pednikit? 17. Kottes šän talle tuofstoti wieljaitis? 18. Šjaddai kus taste mangela mife, maste wieljah autohin? 19. Kä šiašt ädtjoi enemusaw? 20. Ärotin kus mätkataw Josefä lunne?

17. Äudäl ko wieljah wuolgin, maites Josef kät=

fordn
njal
mus
lejin
tjuo
"M
ja
Tain
sih
kalk
Jose
šati
min
gin
nan
fito
kän
ärje
luše
tam
tate
ädt
jus
lul
tju
tjoi
wu
nän
4.
talf
7.
pir

erti Sakob
ptai. 14.
ko ädtjon
kättjoma
vättam, te
käte=äudä-
lejin kaud=
dauk idtji
it li tawer
stoti Josef
kadnjalit
is, Benja=
tum peude
uoran, ets
o autohin.
ferte ene=
peiven sih
wuolgetjit
)

eljäitis.

fat, kättjoi
wuossait

uisja? 15.
i lusa? 16.
dnikit? 17.
.8. Sjaddai
tohin? 19.
is mällatav
3 Josef kät=

kordnin ja pejat känke pednikit wuosša
njalbmai, walla Josefä silbalittew nuora=
mus älbma wuosšai. 2. Stebis, ko tah
lejin wuolgam stadast, kättjoi Josef äudä=
tjuodtjotejew tärretet siaw ja sardnot:
"Mannes ti lepit puorew pahain maksam
ja suolatam mo ijida silbalittew?" 3.
Taina ko tietin etjase wiketibmen tasa, te
sih wastetin: "Kän lunne litte kaudno, tat
kalka jabmet, ja etjadah siast kalkih sjaddat
Josefa ärjen." 4. Ko äudätjuodtjoteje ät=
sāti wuosšait, te oit kaudnai littew Benja=
mina wuosšan. 5. Alwotowum taste, wuol=
gin sih wast stadai ja luoitadin etjase äd=
nami Josefä äudän. 6. Josef kaigoti siaw
kitoteswuotasa tet ja jatti: "Tat älmäi,
kän lunne litte kaudnoi, tat kalka lekket mo
ärje; walla wuolgit ti etjadah sitan attjete
lusa." 7. Suda, mi attje lunne lii waste=
tam Benjamina äudän, suorgani enemust
tate häläst. 8. Sän rätkäli Josefaw, wai
ädtjoli patset Benjamina sijai; 9. jutte,
jus sih kull pätalulun ruoptot ja taat i
lulu faron, te sjaddalin wuojetet attjesa
tjuorgis äiwew hauttai. 10. Te Josef idtji

tjoi? 2. Maites sän kättjoi, mangela ko tah lejin
wuolgam? 3. Ko tal äudätjuodtjoteje hälai siji
näu ko Josef li so palatam, maites te wastetin?
4. Kännes dauk kaudnoi tat litte? 5. Maites te
talkin pallonisja? 6. Kottes sän te hälaidatti siaw?
7. Kuites enemust suorgani tate häläst? 8. Man
pirra sän te rätkäli Josefaw? 9. Mannes näu?

tašt paite amastallat, ainat jatti wieljaitis: "Mon läw Josef, tia wielja; läkus wiel mo attje ellemin?" 11. Te sih suorgane- mest idtjin mate mälketet äutaw pakow. 12. Sän kättjoi siaw dauk jaska ärröt. 13. Sän kättjoi wiel siaw wuolgit sitai ja aftan attjin warga ruoptot pätet Egyp- tai, känne sih kalkin waljast kätjatallat, jutte kull witta nelge jakeh ain kalkih sjad- dat. 14. Sän waddi taste mangela föra käseki akta ferte pasje pittasa, walla Ben- jamini sän waddi witta ferte, ja tassa wiel kälmä tjuote silbapednika. 15. Wuoras attjasis sän rajai läfew äsna ja läfew mingeles äsna, täbbostum nestin ja etja kalwoin. 16. Ko tah pätin sitai, te Jakob wuostak idtji sita jakket mait tah suptsastin Josefa pirra, äudäl ko sän wuoini waw- nait mait Josef li sunji rajam. 17. Sän te ko enif ällai ädä sišt ja jatti: "Monel' kalle, ko mo pardne Josef lä ellemin, mon sitaw wuolgit täkko kätjatjit so." 18. Te jättai sän täkko äbbä säkäinis, mah lejin kaitah ketja läff ja qwuofte hägga, ja Josef päti so äudält käino nala. 19. Konogasa

---

10. Maites pargai Josefa nala? 11. Ko Josef li pitotam etjas wieljaitis, maites tah jattin? 12. Kottes sän jasketi siaw? 13. Maites sän salai siji ja attjai? 14. Waddi kus sän siji maitel skänfan? 15. Rajai kus sän maitel attjasis? 16. Saffi kus attje talaka pardni sakait Josefa pirra? 17. Mag- gar wuofin attje sjaddai tate jakast? 18. Wuolgitus

fätt
lan
nin
had
siji:
Sul
(1

18

ma
Ta
äl
lat
wu
we
tse
tai
wa
wa
jai
fer

Ja
täb
2.
tar
5.
tat

vieljaitis:
äfus wiel
suorgane=
v pakow.
ka ärrot.
Igit fitai
tet Eghy=
itjatallat,
ilkih sjad=
gela sära
illa Ben=
asja wiel
Wuoras
ja läfew
ja etja
te Jakob
iuptfastin
ini waw=
17. Sän
"Monel'
min, mon
18. Te
nah lejin
ja Josef
Konogasa

kättjoma melte waddi Josef siji Gosena landaw, känne sih tan karras aiken kaud=
nin puore piergasaw. 20. Josef idtjikä haddoin ätsäti wieljaitis, ainat jatti wall siji: "Ti lepet pahaw munji aikom, walla Submel lä taw puore qwuouloi järgälam." (1 Mos. 44, 45.)

18. Tat Eghyptelats swainalats= wnot.

Mangel ko Josef li jabmam, Israela manah harmatit lasšanaddih Eghyptan. 2. Tat ädä konogis te pallakäti, jutte tah äloh Ebreerah kalfin mannat so wasjjo=
latji pällai. 3. Sän aikoi tan tet karwel=
wuotain häwatet siaw. 4. Tan tet kar=
weti sän siji läkses pargow, ädä stadai tšeggema tjada. 5. Pargo sundeh pejin tanne sia nala qwuokte kerdak pargow ja waiweti siaw karrasikt. 6. Ko dauk tate waiwest ja etja naggemest ulmuh enni las=
šanin ko utsanin, kättjoi konogis etjas suol=
few waldet Ebreeri pardne manait ja pal=
=

ko Josef li
ttin? 12.
in salai siji
el skänfan?
Sakki kus
17. Mag=
Wuolgikus

Jakob akto Eghyptai? 19. Maggar landaw tah ädtjou täbbe? 20. Haddoti kus Josef wieljais nala?

18. Mi sjaddai mangela ko Josef li jabmam?
2. Maste te Farao pallakäti? 3. Maites Farao tantet aikoi tallat? 4. Maina sän fitai taw tallat?
5. Roktes tämätin te Israela manaitum? 6. Ko tat waiwe idtji maitet taka, maggar kulatusaw konogis

kestet tait ädnoi. 7. Ko Faraona neida muttem palen aktan tärdnoikum wadsi ädnokaddai pasatjit etjas, aitsai sän kietkamaw, ruokkohist takkatum, mi kädbiti tjatse pajelt; ja sän keseti taw kaddai ja rapati taw. 8. Te wällahi tan sinne unna manats, mi tjeroi armeslafai. 9. Tan manan edne li muttem Ebrealats nijun. 10. Ko edne i lam kufkebuw ko kälma mano mattam taw manaw tjekatit, te li kull sän taw peijam ruokkahi kaskan ädnokadden, äbmamistat kalkai käddataallet, näu ko konogis li kättjom. 11. Faraona neida wiedtjati tasa njamatejew, kutte li manan tuolla edne, waldis mangela taw allasis pardnen ja kättjoi taw Moses. 12. Moses dauk idtji sita ärröt konogasa wiesson, mangela ko sän li sjaddam pajas. 13. Sän manai te ulkos Israela manai lusa, kuteh lejin so pärolatjah. 14. Ko akta siast tsabmatalai muttem Egypter älbmast, te Moses näu määratowai, jutte sän tsabmi Egypter älbmaw larkas. 15. Sän patari taste mangela erita, ja wuolgi muttem herra lusa, kän namma li Setro. 16. Taat

---

te pejai? 7. Mi sjaddai taste mangela Faraona neidai? 8. Mi sii tan kietkama sinne? 9. Kän manna sii te tat? 10. Mannes tat li tasa pejatum? 11. Maites Faraona neida takai manaina? 12. Sääptjoi kus Moses mäskatam konogasa wiesson? 13. Käjäas te manai? 14. Mi te sjaddai? 15. Käjäas sän taste mangela wuolgi? 16. Maites Setro suina takai?

peja
sunj
1, ?

19.

S
Set
dar
mi
stal
kull
tan
täf
tan
ma
kat
jak
mo
ku
tu
ju
pej

—
1
kun
3.
Ma
Ma
sän
wi

na neida
idfi ädno=
tekkamar,
se pajelt;
pati taw.

manats,
nan edne
ko edne

mattam

sån taw

åbmamis

onogis li

tjati tafa

lla edne,

rdnen ja

dauk idtji

ungela ko

in manai

iteh lejin

t tjabma-

te Moses

Egypter

ari taste

m herra

6. Taat

pejai Mosesaw sautsai reinohejen ja waddi
sunji neidas Ziporaw affan. (2 Mos.
1, 2.)

19. Moses rajatowa Submelest kajotjit Israela manait.

Ko Moses li quuototemen wuoppas
Setrona sautsait Horeba (Sinai) ware pal-
dan, te sån mutten palen wuoini piestakaw
mi puoli, ikä dauk näkkäm. 2. Tate pie-
stakest hálai Submel sunji ja jatti, sån li
kull wuoidnam etjas suolken waiwew Eghyp-
tan ja sitai talle, jutt Moses kalkai tait
táhwot Kanaanai, sia aitagis ädnami; 2.
taw sån kalkai sardnot kábbatjak Israela
manaiti ja konogasai. 4. Moses te swik-
katalai ja jatti, tah idjtin sjatt kalka so
jakket. 5. Submel waddi tantet sunji sa-
mow takkat juokkelakan áutopargoit, mai-
kum sån kalkai wuofetit, jutte sån li raja-
tum Submelest. 6. Moses wiel luojoi,
jutt sone li neures kiella; 7. Submel te
pejai alde wieljaw Aronaw sunji hálam-

la Faraona

? 9. Kån

ja pejatum?

uina? 12.

esson? 13.

15. Kåjås

Setro suina

19. Mi sjaddai Mosesi, ko sån li reinoheje Setro
lumne? 2. Maggar hálait sån kulai tate piestakest?
3. Kåita kalkai Moses taw sardnot? 4. Mannes
Moses idtji hikkale nalas waldet taw mákkew? 5.
Maites sån te ádtjoi, maina sån kalkai wuofetit, jutt
sån li rajatum Submelest? 6. Mainas Moses wiel
swikkatalai? 7. Kåwtes te Submel sunji waddi há-

wekken. 8. Ko tah wieljatjah muitaleika
taw sakaw Israela manaiti, te tah jaffin
sunnoi talaka, ko lejin wuoidnam autopar-
goit. 9. Farao kis idtji tasa wakjjošte
idtjikä luoitet sita Israeliterit, ainat kättjoi
sundit wiel karrašabbun siaw läšfetit. 10.
Israela manah te kaigotin Mosesaw ja
Aronaw, taina ko šai leika sia äiwai sut-
tatam konogašaw ja šo teudnarit. 11. Ko
Moses tantet kuiti Submela äudän, jutt
Israela manah idtjin šita šo kuldalit, jatti
Šerra: "Mon šitaw karrotit Faraona
waimow, wai ädtjow ädnakin takkat mo
märkäit ja autoit Eghyptan." 12. Tah
äutoh, mait Moses takai, idtjin dauk matte
šäjätet Faraonaw. 13. Te pajai Submel
juokkelakan karra waiwit pättet Faraona ja
alde suolke pajel, wai kalkalin tiettet jutte
tat li Submela šitud, tälwot Israela
manait Eghyptast. 14. Farao läppetä te
mai, šärt äda waiwen, luoitet siaw, walla
mašjati dauk jattos, ko waime lii heitam;
15. šän wimal wiel jabmema nittemin

---

lam wekken? 8. Šaffin kus Israela manah sunno
pafoit? 9. Maites sunno häla ja automärtah pargin
Faraona nala? 10. Mainas Israela manah taste
luojokätin? 11. Ko tal Moses kuiti Submela äudän,
jutte šo mäffe i šittam miedas mannat, maggar wa-
šatusaw šän te ädtjoi? 12. Paitin kus Mosesa äu-
toh njuoratit Faraonaw? 13. Mainas Submel te
wimal kättjali nagget Faraonaw luoitet Israeliterit?
14. Ditokus te Farao teudi, mait šän waiwi pali
läppetä? 15. Maites šän tassja wiel jatti Mosesi?

piet
(2

20.

2

paj

wai

däl

tan

ma

fär

pän

ma

aik

libl

wa

taq

4.

ra

fär

fän

ull

ko

wc

—

na

tjo

šar

4.

muitaleika
tah jakkim
i äutopar=
wakkjoste
nat kättjoi
sjetit. 10.
Mosesaw ja
äiwai sut=
. 11. Ko
udän, jutt
balit, jatti
Faraona
takkat mo
12. Tah
dauf matte
ai Submel
araona ja
iattet jutte
t Israela
läppeti te
aw, walla
ii heitam;
i nittemin

nänah jummo
iärtah pargin
manah taste
imela äudän,
maggar wa=
Mosesa äü=
s Submel te
Israeliterit?
i waiwi pali
jatti Mosesi?

piettoi Mosesaw pätemest jo tjalmi äudäi.
(2 Mos. 3—11.)

20. Moses tälwo wimat Israela manait Eghptast.

Wai wimat sjabbali säjätet Faraonaw pajai Submel sardnot sunji mangemus waiwew, jutte kädde=engil kalkai pali käd= dälit kaifa mi wuostas räгатum lei Eghp= tan. 2. Israela manait sän kättjoi adnet mangemus mallasaw, mi li libbast, maw färt ised aktan käte fuolkiniš kalkai effedin pärrät, kietšatum pälä pirra awikum, kab= maki juolken, säbbi kietan, te ko tah lejin aikomen wuolgit mätsjai. 3. Warrain tate libbast tah kalkin sikkot uwša muorait kätiti, wai kädde=engil kalkai mieddel mannat taggar uwšait, mah lejin warrain sikkotum. 4. (Taste lä pättam Israeliteri nobbe sak= ramenta, Päššats libba, mi taste mangela sämmalakai koft adtjak lä sardnotum, siasť färt jafen pašotowui, te ko eniš muiton sia ulkos mannemest Eghypta sifste.) 5. Näu ko Herra li äudäl sardnom Faraoni, räi= wai sän taste mangela kaifa, mi wuostas

20. Mi li mangemus waiwe, mi wimat dauť naggi Faraonaw luoitet Israeliterit? 2. Kottes kät= tjo Submel Israela manait adnet mangemus malla= saw? 3. Kallinkus wawaina takkat juoka sierralakai? 4. Maggar sakramenta lä tate mallasesti pättam? 5.

rägatum lei Egyptan, kábbatjak almatji ja juttusi kastan, kitta Faraona wuostas rägatum pardne raijai. 6. Farao káttjoti te tanka ijan Mosesaw ja Aronaw lusa ja jatti sunnoi: "Kiergit warga ja wuolgit erita mo fuolke sifte ja waldet faronedte kaita, mi tijan lá." 7. Israela manah, kuteh tall ulkosmannin Egyptast, lejin kitta tjuote tusan álbma, paldelen manait. 8. Ko tah lejin pásam ulkos landa sifte, te sangartem sjaddai Faraoni, ja sán wuolgi tárretit siaw tárosuowain. 9. Walla palwa tjuolda dauk tjuolbi Israela manait Egypteri fuowast, náu jutt tah kábbak pelest áh pásam kuttet qwuomeja lusa. 10. Ko pátin Kuopsis märai, te Moses, Submela káttjoma melte, kalgi sábbes rasta mära, ja te tjuolbi tjatse etjas qwuolke qwuowloi ja tjuodtjoi te ko pakte kábbatji pelin, náu jutt Israela manah wadsin káite kabmaki rasta mära nobbe kaddai. 11. Egypterah tjuowojin laska sia mangel, walla ko Moses wast kalgi sábbes rasta mära, te tah jawasowujin, náu jutt i aktak kenna pásam hággain. (2 Mos. 11—15.)

Maggar peiskow te káddem=engil takai? 6. Maggar etjadattemaw tat pargai Faraona miela nala? 7. Man áloh lejin talloi Israela manah? 8. Maktes lii Farao awon, mangela ko tah lejin wuolgam? 9. Sáskáti kus Egypteri tárosuowa Israeliterit? 10. Maggar wuolkin kajojin Israela manah, ko sif pátin Kuopsis märai? 11. Kottes te manai Egypteri kum?

21.

M
man
nai
tjuo
wai
3.
fám
kätt
láu
mag
jutt
laid
ja
tás
tjar
saw
wu
Te
jub
tas
na

tin
me
me
pir
sar
tar

21. Israeliteri jättem metse tjada.

Nelje läff jake aijanin Israela manah mannosin läppetum landai. 2. Herra manai kätjo aikew sia ändan, peiven palwa tjuolda sinne ja ijan tällä tjuolda sinne, wai kallai näute äppestit siaw tjit peiwit. 3. Submel pajai Mojesaw takkat läutakaw, känne Submela teudno adnetowai, ja tat kättjotowui wittenasteme tabernakel (t. l. läudak). 4. I lam siji tarbo käino nann maggar kän märrahaw adnet, i piebmo ikä jukkamuša pirra. 5. Suofke ited kattjai laipe, mi kättjotowui manna, wuolos almešt; ja ko i lam sijan tjatse, släkkali Mojes täššjo säbbiniš paktai, ja te talaka kälkitti tjatse näu walje, jutt fuolke ädtjoi nuokasaw jukkattjit. 6. Dauka tah murgestin, wuostalastin ja sittin mäddot Egyptai. 7. Te Herra tjärgä tuodasti, jutte tah wuorasubmusah, mah lejin ulkosmannam Egyptast kallih jabmet metsen, ja täššjo sia manah sijapätet läppetum landai. 8. TASTE

---

21. Ruffewkus Israhlah manah aijanin mannatinas läppetum landai? 2. Kottes äppestiwojin metse melte? 3. Takaitus Submel juokalakajats kätew Submela teudnoi? 4. Tarbahintus märrätit wieson nare pirra? 5. Kottes tah ädtjon piebmow ja jukkamušaw? 6. Almo te lejin alo tuddewatjah? 7. Gaddon tantet, maites Submel tjärgä tuodasti? 8. Mites te

ji ja
äga=
ti te
s ja
olgit
nedte
mah,
futta
8.
te, te
uolgi
alwa
gypt=
st äh
No
mela
nära,
wloi
, näu
maki
terah
lojes
awa=
šjam

aggar
Man
es sii
? 9.
10.
pätin
fun?

tat metselaido waldi nãu kuffes aikew. 9. S aktat etja taiſte wuorasubmuſiſt, ko Soſua ja Kaleb, ädtjom pättet tan läppetum landa fiſa. 10. Äpa Moſes ja Aron kenna päſſam tâkko, walla Submel wuoſeti taw ädnamaw Moſeſi, muttem allat wareſt, mi kättjotowui Nebo. 11. Tanka waren jami ai Moſes. 12. So ſaijai ſjaddai Soſua, mi tâlwoi Iſraela manait läppetum landa fiſa. 13. Ko Soſua lii äitam Iſraeliteri waſjolatjait, te ſãn wuorbe tjada juoki landaw Iſraela quokte nobbe lâtkai ſãkãi kaſkan. (2, 4 ja 5 Moſ.)

22. Lagan ulkoſwaddem Sinai waren, ja Iſraeliteri päſto jubmeli teudno.

Tan aikew ko Iſraela manah lejin manamin metsje tjada, waddi Submel ſiji etjas aileſ lagaw, tait lâkew kättjom pako. 2. Nudew peiwi wierti almug taſa aileſtattet etjas ja päſſat piſtaſitaſ. 3. Ko Moſes

---

taiſte tjuowoi? 9. Sdtji kuſ aktat päte Kanaana landai taiſti, mah lejin ulkoſmannain Egyptaſi? 10. Äpaſus Moſes ja Aron kenna ädtjom pättet tâkko? 11. Kãmmes Moſes jami? 12. Kuttet te ſjaddai äudãmanne ſo ſaijai ja tâlwoi Iſraela manait Kanaanai? 13. Kõktes Kanaana landa juoketowai, mangela ko tat li widnitallam?

22. Kãſſe waddi Submel Iſraela ſuoltai lagaw? 2. Leitũs aktat äutãkarwetem taſa? 3. Mi ſjaddai

kãln
Si
luo
läſe
kũl
Mo
Sul
jan'
etja
lau
fier
tait
ko
aln
taſ
ſeh
gãl
Ko
alg
wo
me
M
te
la

kãl
ken
ſãr
ãdi
taſ
kuſ
9.
tal
jã

9.
osua
anda
päs=
äd=
i, mi
jami
osua,
anda
literi
lan=
iskan.

inai
o

man=
etjas
. 2.
tattet
Moses

ia lan=
? 10.
o? 11.
ändä=
aanai?
gela to
lagaw?
jjaddai

kälmad peiven li tjätkam Israela manait
Sinai ware wuollai, te Submel tälä sinn
luoitadi wuolos warai ja waddi siji tait
läfew kättjom pako. 4. Ko Submel li
kulatam tait läfew kättjom pako, manai
Moses palwa qwuouteli ja kārri warai
Submela lusa. 5. Urutin tábbe neljeläff
jandarta, waddi sunji Submel äbbä tarw
etja Israelitelats lagaw. 6. Ko sän wast
lauki wuolos, waddi Submel sunji qwuofte
fierfe tablo, mai nala Herra ets li tjallam
tait läfew kättjom pako. 7. Tanka aiken,
ko Moses näu mälfataw wipai waren, päti
almug Arona lusa ja jatti: "Paijane ja
taka miji jubmelit, mah mia äudän wad=
seh." 8. Aron kuldali almugaw ja takai
gälle kalkew niszuni peljesuorbmasist. 9.
Ko tal pästo jubmela käwvä lii takatum,
algin sih talaka tarw rätkatallat ja tjuor=
wojin: "Tah läh to jubmelah, Israel,
mah läh to tälwom Egyptast." 10. Ko
Moses päti wuolos warest ja kulai stuimew,
te sän näu märatowai, atte sän tjuowki
laga tabloit ädnama wuosti. 11. Sän

kälmad peiven? 4. Ko Submel li kulatam tait lä=
few kättjom pako, käsäs Moses te wuolgi? 5. Maites
sän ädtjoi Submela lunne waren? 6. Maites sän
ädtjoim ildes, ko wuolos manai? 7. Maites li almug
takkam tarw aiken, ko Moses wipai waren? 8. Dito=
kus Aron ai takai almuga suddokes waidemuja melte?
9. Ko tal gälle kalbe li takatum, maites te taina
takkim? 10. Ko Moses matsaten kulai stuimew, maites
sän te takai? 11. Sdtjin kus Israela manah te

takai dauk mangela qwuokte adäsiist, mai nala Submel wast tjali tait läfew kättjom pako. 12. Tate rajest paiti Mojesa muoto, taina ko sän näu mäkkataw li hällam Submelina. 13. Tan tet ko sän hälai Israela manaikum, katsosti sän kaptjäšaw tjalmis äudäi. (2 Mos. 19—34.)

23. Tah wuostas Duobmarah Israelin, ja ai Gideon.

Ko Israela manah, Josua täšwoma wuolen, lejin waldam läppetum landaw wuollasija, tärjoi Josua siaw kitta jabmemis. 2. Josua jabmema mangel päti etja säle, mi i tietam maitel Submelest, ikä taist pargoišt, mait sän li takkam Israelina. 3. Tah heitin sia aitari Submelaw erita ja räkkätällin tai pirrasats ulbmui jubmelit. 4. Te Herra haddoti Israela manait ja pajai siaw pättet wasšjolattjai wuollai. 5. Ko sih wast järgälin etjase, waddi Submel

---

ädtjo maitkä laga tabloit? 12. Kottes reutai Mojesa muoto hälames tjada Submelina? 13. Ko Israela manah äh tarjam kättjat paitemaw alde muotošt, kottes sän te matti sijain hällat?

23. Kottes wuostak tärjoi Israela manait, mangel ko tah lejin pättam Ranaana landai? 2. Maites Israeliterah muitajin Submela puoretalkoit ai Josua jabmema mangel? 3. Kottes te šjaddai sia Submela teudnoin? 4. Kottes te Submel haddoti siaw? 5. Kottes sän te wast kajoi siaw wasšjolattjai wuolde?

šiji
lattjo
lejin
Duel
hatja
Herra
tait
jake,
lusa,
dost,
9. C
pästo
erit
terah
wetin
päti
tjuot
tai
Te
ja
herra
wast
ärrö

6. S
tašfu
Mair
räkkä
kiddot
Gide
wasš
tan
tan
tašte

mai
tjom
ioto,
Sub=
caela
Imis

ah

vuoz=
olla=
3. 2.
, mi
par=
3.
a ja
nelit.
it ja
i. 5.
bmel

Jiji Duobmarit, kuteh kajojin siaw wasjjo-
lattjai wuolde. 6. Taggar Duobmarah
lejin Athniel, Ghud, Samgar, Zesta, ja ai
Duobmar-emed Debora. 7. Aiwab juokke-
hatjast taiste lei dauk Gideon. 8. Ko
Herra, haddon Isracliteri pahutaka tet, lii
tait luitam tai Midianiteri halttoi ketjaw
jake, te wimaf Herran engil pāti Gideona
lusa, mi li stuorra kalles Manasse mad-
dost, ja lāttjoi so kajot Isracla fuolkew.
9. Gideon te oit wuolgi ja kāmēti tan
pāsto jubmel Baala altaraw ja tjuolai
erit wāroautšow. 10. Te tah Midiani-
terah, Amalekiterah ja etja Lullelahah kar-
wetin etjase tāroi. 11. Herra wuoiganis
pāti te Gideona pajel, nāu jutt sän fālmā
tjuotin ālbmain naggi siaw patarit ja wal-
di tai Midianiteri āiwafabmusit fangan. 12.
Te muttemah Israclist falatin, jutt Gideon
ja so mangeltis puohwah kalkih ādtjot sia
herran ja konogašan šjaddat. 13. Tasa
wasteti Gideon, jutt Herra Submel kalkai
ārrot herra sia pajel. 14. Ko tah Midia-

Koseja
sracla
koftes

iangel
kattes
Josua
bmela
? 5.
iolde?

6. Lālā pajas muttemit sia Duobmarist! 7. Die-
tahkus tån jābmasaw, mi lii wiel aiwab taiste? 9.
Waina wuošeti Gideon wainos tan sadnes Submela
rāktātallema pirra? 10. Maggar ulbmuit sän taina
kiddoti tāroi Isracliteri wuošte? 11. Tarbahi kus
Gideon stuorra tārosuowow āitatjit tait akti littotum
wasjjolettajit? 12. Maggar salamaw ādtjoi Gideon
tan so miha pargo tet? 13. Waites Gideon wasteti
tan salama nala? 14. Kuffewkus lejin Isracliterah
taste mangela rafen?

niterah näute lejin äitatalam, te li rafe rikan neljeläff jake, näu kufkew ko Gideon wiesoi. (Duobmari kirjen 1—8.)

24. Simson.

Ko Israela manah waft heitin Submelaw crita, luotti sän siaw neljeläff jake tai Filisteeri wuollai. 2. Te pätki Herra pajas muttem Duobmaraw, kän namma lei Simson. 3. Taina ko tat fitta manapalest lii läppetallam muddat ellemtjärdaw adnet, waddi Submel sunji harbmat stuorra keurotakaw. 3. Wai kalkai ädtjot siwaw haddotit Filisteerit, suognoti sän mutten neidai Filisteeri maddost. 5. Manatin märses lusa, päti so wuoste nuora lejan, maw sän kaiteti qwuowdat; 6. ko sän ruoptot päti tanka saijai, te li miedawäpsa pesse lejana kârota sinne, ja mieda. 7. Taste sän häjan pejai qwuossita taw arwatusaw: "Wuodast päti piebmo ja keurast halmotak." 8. Jus tah mattin letja peiwi sinne männat

---

24. Käi wuollai sjaddin Israeletterah raste mangela, sia suddoi tjada? 2. Käwtes Submel te pejai siji Duobmaren? 3. Mainas sjaddai Simson kulos älbman? 4. Kofkes sän ädtjoi siwaw tai Filisteeri wuoste? 5. Maina wuosteti sän keurotakas, ko sän manai tan Filistealats misfuna lusa? 6. Maites sän matsatin kaudnai lejana kârota sinne? 7. Maggar arwatusaw sän taste pejai häjai qwuossita? 8. Maites sän tsoggi wäton tan arwatusa männamest?

taw
kälmo
tasa,
tusan
sämm
9. K
te si
ätsäte
10. S
"Mi
keura
kofte
man
ja w
nam
man
attje
son
peles
afew
mutt
ja s
Fili
gon
ja 1

9. K
10. S
Ko E
wätoe
ses?
wuoti
sib to

taw arwatusaw, läppetä sän siji waddet kälmaläff lifepiktasa ja kälmaläff passsepiktasa, walla juš idtjin mate männat arwatusaw, te kalkih tah Filisteerah sunji waddet sänma läkow lifepiktasist ja passsepiktasist. 9. Ko tal idtjin mate männat arwatusaw, te sih skänkai tjada paitin märsew soste ätsätet tjekoswuotaw ja taw siji pikotet. 10. Kettja peiwe mangela jattin Filisteerah: "Mipe lä halmeh ko mieda, ja mipe lä keurab ko lejan?" 11. Ko Simson elwi, kotte tah lejin tämatam, te sän suttai, manai ulkos ja tšabmi kälmaläff Filisteerit ja waddi sia piktasit taiti, kuteh lejin männam arwatusaw. 12. Ko Simson taste mangela sitai puoktet märses, te li tan attje taw peijam etja teudo. 13. Ko Simson tan tet haddoti Filisteerit, te kabbatji pelest šjaddakätin täroh, kätte dauk Simson akew widni. 14. Wimak algi Simson etset muttem nišsunaw, kän namma li Delila, ja šo tjada sän massi keurotakas, näu jutt Filisteerah šuina nakadin. 15. Tah tjuogon soste tjalmit, tjadnin šo aira riggikum ja naggin šo jaffoit järätet fanga käten.

---

9. Kottes tah ätjon tiettet tan arwatusa wijoraw? 10. Maites sih taste mangela wastetin Simsoni? 11. Ko Simson elwi sia kawelwuotaw, kottes sän makši wätos? 12. Ädtjoi kus Simson taste mangela märses? 13. Mites tan tjada šjaddai? 14. Maggar wuokin te Filisteerah wimak šuina nakadin? 15. Kottes sih taste mangela šuina tämätin? 16. Maites Sim-

li rafe
Gideon

Subme-
jake tai
a pajas
i Sim-
alest lii
adnet,
keuro-
w had-
neidai
märseš
aw sän
ot päti
lejana
häjan
Wuob-
k." 8.
iännat

te man-
te pejai
n kulos
Filisteeri
ko sän
Maites
Mag-
a? 8.
amešt?

16. Te elwi Simson, jutt Submel li so
heitam erita. 17. Ko Filisteerah admin
stuorra wärow, masa pajela kälma tusan
siasť lejin tjakanam, te tah wiedtjatin Sim-
sonaw, wai tat kalkai tjuojaldattet siji (fiu-
law). 18. Talloi jän li juo wast keuro-
kättam. 19. Ko jän te päti huodnaha sifa,
mi wällahi qwuofte tjuobdai nala, njämäi
jän taita kábbatji kietaikum ja slaggi wuo-
loš ábbá huodnahaw, man tjada Simson
aktan wasšjolattjajikum kaudnai jabmemaw.
20. Sän li qwuofte lákk jake árrom Duob-
marin Israelin. (Duobmari firjen 13—16.)

25. Samuel.

Simsona aiken wiesoi muttem álai, kán
namma li Elkana. 2. Sone leika qwuofte
nišfuna, Hanna ja Peninna. 3. Peninna
ádtjoi manait, walla Hanna li manataka,
ja pajelkättjetowai tan tet. 4. Taste tat
tjeroi, ko etjadah wäromallasit adneten,

---

son taste elwi? 17. Maggar aikepáddán tah taste
mangela puoltin Simsonaw etjase sákai? 18. Leikus
jän talle tast náu samotebme, ko talloi kásse tah so
tjadnin? 19. Maggar muiťos pargow jän takai,
ko päti tjakemhuodnaha sifa? 20. Kuffewfus jän li
árrom Duobmarin?

25. Wiesoitus aktak kulos álmai Simsona aiken?
2. Leikus jone aktak akka? 3. Lejin kus kábbatjakan
manah? 4. Maggar miella wuofen lei Hanna, ko

Lejin a
jasteti
takai
sitali
taw r
prästa
rákkáli,
iká da
lei kan
tat sa
moš l
Hanne
jän ká
woi jän
Eli lu
11. S
mela
Eli p
Samu
marin
(1 S

tah leji
jasteti
Hanna
Kofteš
mangel
law?
11. P
Magga

lejin atvon. 5. Waiko so teudo wiggai so jastetit, li sän dauk häijen. 6. Te sän takai taw läppatusaw, atte jus Submel sitali waddet sunji pardnew, te sän kalkai taw merretit Submela teudnoi. 7. Ko prästa Eli, kätjaten tan nissuni ko tat räkkäli, wuoini kofte tat swattjasti njalmew ikä dauk jedna kullo, ussjoli sän, jutte tat lei karimin, ja kaigoti so tan tet. 8. Te tat sardnoi etjas häjes nissunen, mi waimos lei njuoratam Submela äudän. 9. Hanna piebmai taste mangela pardnew, käw sän kättjoi Samuel. 10. Mangelatjan täswoi sän manaw Submela kättai Siloin prästa Eli lusa, täbbe pajetowotjit Herran teudnoi. 11. Ko Samuel stuoroi ja sjaddai Submela teudnaren, qwodi sän Eliw, taina ko Eli pardneh lejin jubmelheitanisah. 12. Samuel sjaddai wimak Eli mangen Duobmarin Israelin ja lei stuorra profeta. (1 Sam. 1, 2.)

---

tah lejin wäromallasit adnemen? 5. Paiti kus teudo jastetit so tan pajel? 6. Maggar läppatusaw te Hanna takai? 7. Waites Eli ussjoli so pirra? 8. Koftes Hanna pelosti etjas? 9. Teutetowai kus taste mangela tat, man pirra Hanna li räkkäläm Submelaw? 10. Käjä sän pejai Samuelaw pajetowutjit? 11. Pijoi kus Samuel Eli lunne, ko stuorani? 12. Maggar älbman Samuel wimak sjaddai?

el li so
adnin
ä tusan
n Sim=
iji (fiow=
t keuro=
tha sifa,
njämäi
gi wuo=
Simson
memaw.
Duob=
3—16.)

lai, kän
qwuofte
Beninna
nataka,
aste tat
adneten,

tah taste
3. Peikus
sje tah so
än takai,
us jän li

na aifen?
ibbatjakan
Hanna, ko

26. Eli.

Eli idtji pakate manaitis, man tet Submel pajai äudälsardnot sunji alde maddon tässjanemew. 2. Te Eli mai wakoti pardnites, walla idtji tat maitel tafa, taina ko sän idtji tuodain pakkate. 3. Te almoti Submel etjas Samueli ja jatti, jutte sän aikoi haddotet Elin, tautet ko tat li paijam pardnites takkat wastes pargoit ja i lam äbbänis sjernim siaw tan tet. 4. No Eli ädtjoi taw kullat Samuelist, te sän jatti: "Sän lä Herra, sän takkus näu kotte sän ets puorren kaudna." 5. Taste mangelatan wuolgin Eli pardneh aktan Israela manaikum Jilisteeri wuoste, ja waldin faronisja, wittenasteme läudaga siste, litton arkaw (6. t. l. tat ailes kisto, man sinne Submela laga etja passe ämikum wuorsetowui). 7. Talaka taste mangela päti muttem sakaqwuodde Eli lusa ja sardnoi, jutt Israela manah lejin äitatallam, alde qwuokte pardneh kaddom ja Submela arka riewwom erita. 8. Aktak Eli kulai tait

---

26. Maggar wuofin mieddi Eli Submela wuoste? 2. Idtjitus sän tait pakate, näu jutt puorranin? 3. Maites Submel te pitoti unna Samueli? 4. Maites Eli jatti, ko ädtjoi taw kullat? 5. Maggar wastes sjolattjai wuoste wuolgin Eli pardneh taste mangela? 6. Mi atait sii litton arka? 7. Maggar jakaw ädtjoi Eli täbbest tärojuowast? 8. Kottes te manai

alwos
tjepeta
ja ka
10. C
jake.

27

No
marin
nis p
Taina
käinoi
kanin
jon C
Waike
dauf
ko ta
wiesoi
madd
akta
kalkai
wnoit
No to

Elina?
Kuffen
27.
raswu
Israel
siaw k
te Sar

alwos jakait, slamai sän stäuläst ja täji tjepetaw kaskat. 9. Eli lei talloi aktje läke ja kaktje jake wuoras ja li tjalmetowam. 10. Sän li doubmin Israclaw neljeläff jake. (1 Sam. 2—4.)

27. Saul sjadda konogasan.

Ko Samuel taste mangela sjaddai Duobmarin Israelin, te sän wuoraswuota peiwiniis pejai pardnites tämätjit lagaw. 2. Taina ko tah pardneh idtjin mana attjesa käinoit, ainat järgälin njuolgotakaw, tjätkanin tah wuorasubmusah Israelin ja kättjon Samuelaw waddet siji konogasaw. 3. Waiho sän idtji tasa mielastowa, te sän dauk takai mait tah lejin waidam, taina ko tat li Submela fitud. 4. Tan aiken wiesoi muttem mihas älmäi, Benjamin maddost, kän namma li Kis, ja sone li akta pardne, kän namma li Saul; taw kalkai Samuel, Submela kättjoma melte, wnoidad konogasan; mait sän ai takai. 5. Ko taal äbbä almug li tjätkanam, waljitjit

---

Elina? 9. Man wuoras sän li, ko sän jami? 10. Kuffewkus sän li ärron Duobmarin?

27. Ko Samuel lei Duobmar, pejai kus sän wuoraswuota peiwiniis etjadaw saijas? 2. Pitujin kus Israeliterah tasa? 3. Sitai kus Samuel mielästis fiaw kuldalit, ko waidin joste konogasaw? 4. Käwtes te Samuel kättjotowui wnoidad konogasan? 5. Kol-

konogasan wuorbateme tjada, kattjai wuorbe
Riisa pardne, Saula nala. 6. Saul tjäki
taste mangela kaifa älbmait Israelin, mah
târon mattin mannat, ja räiwai mädde
wuorbalats târoin tait wasjolatjait, futeh
njeidin Israeliterit. 7. Saul idtji dauk
jäkate Herran kättjomit, ainat manai juoko
mangen. 8. Ko Samuel kaigoti so tantet,
te nobbe muitali tait waljes wäroit mait
sân li wärotam Submeli. 9. Tasa wasteti
Samuel, jutt "kullogeswuot litja puoreh
ko wäro". 10. Submel tan tet ai heiti
Saulaw, nâu jutt tat i kuffebuw kalkai
ärrot konogasan Israelin. (1 Sam. 8—10,
13, 15.)

28. David wuoidatowa suollet konogasan, ja wuofeta etjas mihan târon Goliatha wuofte.

Samuel mârästi tan tet, ko Saul lii
mädnam Submela wuofte ja nâu tāmätam
etjas, jutt i lam wuofas wiel konogasan
ärrot Israelin. 2. Herra dauk so jasteti

---

tes tat Submela situd tietetowui? 6. Maites Saul
algon wuofeti etjas wuofasen konogasa äiweswuotai?
7. Kottes sân taste mangela kaiwi erita Herrast? 8.
Ko Samuel so kaigoti, mainas sân kädöti etjas?
9. Maites Samuel wasteti? Maites Submel taste
mangela takai Saulina?

28. Maggar miella wuofin li Samuel, taina ko
Saul li ärron jäkatibme? 2. Maites Submel te

ja kân
lusa,
pardni
Ko
kaudni
waljin
Saul
rajest
5. Si
ainat
Bethle
dai S
wuolg
rastat
Sauli
tam
puodt
kân r
mann
waw.
"Wal
wuof
te mi
mon
wuoll
kättjoi
te San
ijoi sja
dai ku
lii Sa
faron t
târofu
10. W

uorbe
l tjäfi
t, mah
mädde
kuteh
i dauk
juoko
tantet,
t mait
wasteti
puoreb
i heiti
kalkai
3—10,

uollet ihau

aul lii
mätam
ogasan
jasteti

es Saul
wuotai?
ast? 8.
i etjas?
mel taste

taina ko
ubmel te

ja kättjoi so mannat Bethlehemita Isaija
lusa, ja wuoidat konogasan muttemaw tan
pardnist, käw Herra tasa li merretam. 3.
Ko Samuel wimat tai pardni kaskan li
kaudnam Davidow, käw Submel lei ulkos=
waljim, wuoidai sän taw konogasan, ikä
Saul taste tiettam maitel. 4. Tate peiwe
rajest päti Herra wuoiganis Davida pajel.
5. Sän idtji dauk talaka sjadda konogasan,
ainat kättjai ain muttin attjes sautsait
Bethlehema qwuoran. 6. Tan aiken sjad=
dai Saul tärötjit Jilisteeri wuoste. 7. Te
wuolgi David, attjes kättjoma melte, puo=
rastattet pärrasab wieljaitis, mah lejin aktan
Saulina taron. 8. Te li jurr talloi säi=
tam atte, ko tärösuowah lejin ärotemen
puodtalakkoi, muttem harbmat stuorra keura,
kän namma li Goliath, neljeläff peiwe li
mannam äudai ja pilketam Israela suo=
waw. 9. Sän li wiel tasa jattam:
"Waljit säbmasaw ulkos tia sefest, mi päta
wuolos mo lusa. Jus tat nafka mo äitet,
te mi sittap sjaddat tia wuollai, walla jus
mon äitaw so, te ti kalkabetit sjaddat mia
wuollai." 10. Tantet li Saul läppetam

kättjoi Samuelaw takkat? 3. Käwtes Isaija pardnist
te Samuel wimat wuoidai konogasan? 5. Man wuo=
sjoj sjaddai David tate rajest etja älbman? 5. Sjad=
dai kus David ai talaka konogasan? 6. Käi wuoste
lii Saul tan aiken taromen? 7. Leikus David ai
faron tan taron? 8. Mi li sjaddam ko David päti
tärösuowa lusa? 9. Maites lii tat keura jäulam?
10. Maites lii Saul läppetam tasa, kutte nakali äitet

etjas neidaw Merobaw affan tafa, kutte nakali äitet taw keuraw. 11. Ko David ädtjoi taw kullat, te sän falai etjas täro-
tjit Goliathin, waiko so wieljah ja Saul wahrotin so taste. 12. David jatti: "Herra, kutte wekketi mo kädde lejanaw ja bjer-
daw, alma mo ai kajo tate Filisteereft." 13. Ko Saul te nabbo waddi sunji etjas täranewoit, te idtji sän sita tait walde, tantet ko i lam taikum harjanam. 14. Sän walde tai saijai tässjo reinohem säbbes ja palkomaw kietai, ja pejai reinohem wäskoi witta sjalla kädkatja, mait sän li kättjam allasis muttem jäkäst. 15. Ko sän tal päti Goliatha wuoste, täppi sän kierekew reinohemwäskostis, tjaksi taw palkomina ja täiwai Goliathaw jurr kalloi, näu jutt tat flamai ädnami, walde tata milt tan swer-
deu ja tjuolasti taina alde tjepetaw kaskat. 16. Ko Filisteerah taw wuoidnin, te tah pataraddin, ja Israela manah ädtjon stuorra widnekaw. 17. Taw Davida stuorra wuorbew ani Saul paham, ädasik tantet, jutt almug tan widneka äudän waddi Davidi stuorab kudnew ko ets Sauli, man

---

tafa, kutte nakali äitet taw keuraw? 11. Maites David te falai etjas takkat? 12. Muitali kus David kotte sän äudala lei wuostem keurotakas? 13. Tuostois sän tait täronewoit, mait Saul sunji waddi? 14. Maggar warjoikum sän te manai Goliatha wuoste? 15. Maggar wuostin sän te äiti taw? 16. Maites tat takai Filisteerita? 17. Mma Saul te sjaddai awon, näu jutt sän jattos melte waddi neidas

tet S
haw.
neida
"jus
kalfai
19.
täron
te er
qwu
wier

29.

S
tate
mela
mutt
pow
Taso
saija
tante
5. S
Dav

Davit
19.
Davi
29
ko sä
tes s
maite
takkat

tet Saul idtjikä wadde sunji neidas Mero-
haw. 18. Ko David liffoi Saula nobbe
neidai, Michali, kättjoi Saul sardnot Davidi:
"jus son nakali äitet tjuotew Filisteera, te
kalkai sän ädtjot taw so neidaw affan".
19. Saul wuoin täiwoi, jutt David tan
tårõn makk kalkai kädödet. 20. David wuolgi
te erit aftan etjas älbmai kum ja räiwai
qwuofte tjuotew Filisteera, mantet Saul
wiertii jattos teudet. (1 Sam. 15—17.)

29. Saula wasjjolatswuot Davida wuofte, ja Saula jabnem.

Saulin lämats läsfes miella wuofe fitta
tate rajest ko tat li jäkatibme ärrõm Sub-
mela wuofte, ja aft paha wuoiganis päti
muttin so pajel. 2. Ko David sunji har-
pow tjuojati, te dauk suina puorrani. 3.
Tasa wiel kaddi Saul, jutt David sitai so
saijai konogasan ijaddat. 4. Sän kättjoi
tantet pardnes Jonathanaw kädödet Davidaw.
5. Jonathan, mi njuorasift li äppastowam
Davidina, wahroti tantet Davidaw, ja räf-

Davidi? 18. Maites sän tan saijai falai Davidi?
19. Mannes sän taw tafai? 20. Koftes tat jättai
Davidi?

29. Maggar miella wuofe li Saulin, tate rajest
ko sän li jäkatibme ärrõm Submela wuofte? 2. Kof-
tes so waim käppani? 3. Kaddi kus sän Davidi
maitel? 4. Maites sän tantet kättjoi Jonathanaw
taffat? 5. Ditokus Jonathan ai tafai mait attje so

käli so äudån attjes lunne. 6. Saul idtji dauk säpatatte, ainat häikäti muttin jaites Davida mangai ja aikoi taina so pästättit. 7. Wimat pejai Saul Davida etjas käten akfatallamit so nala. 8. Ukkas weffe tjada päjai dauk David häggaina erit, ja patari taste mangela wuostak profeta Samuela lusa ja äska konogis Achisa lusa Gathenin. 9. Ko Saul tanka aiken tärreti Davidaw ja mutttin päti sämes slioggoi, käsä David äudåla li suognam, te Davida älbmah kaukelin so käddet Saulaw. 10. David idtji dauk sita kietainis tuottatet konogasaw, ainat wajasti täsjjo sfiwnjew alde kaptest ja wuosteti mangela taw sfiwnjew Sauli. 11. Ko Saul taw wuoini, te sän tjerro-käti ja sangartalai. 12. Tankä aiken jami profeta Samuel, ja äbbä Israël märästi so. 13. Saul wajaldutti warga säpatusas Davidin, ja wuolgi so wuoste. 14. Ko David ädtjoi tiettet känne Saula sita lei, wuolgi sän tätko ja, ko Saul attan täro-fuowainis li ädhemin, tjangai sän so läu-dagi. 15. Waiko Davida qwuimeh wast

kättjoi? 6. Säpati kus Saul Davidina, ko Jonathan li so rätkälam? 7. Pejai kus Saul wuorgnejit Davida nala? 8. Kottes David päjai tate wahagest? 9. Ko Saul li tärretemen Davidaw, maggar tarbme te sjaddai Davidi so käddet? 10. Maites David tan fajjai takai? 11. Maites tat pargai Saula waimo nala? 12. Maggar suorra älmai Israëlin jami tan aiken? 13. Kuffenkus pijsi Saula säpatus Davidina? 14. Käsä David te wuolgi? 15. Idtjitus David

kauke
täsjjo
mah
ikä to
dis
waret
ja fu
dästi
klakar
daw
Davi
ja p
taste
dois
käik,
19.
äudå
kih
känit
wu
tjom
skäti
was
sitta

te te
itedis
päsio
gela
qwu
temet
hawi
kat?

ul idtji
t saites
pääskätit.
S käten
te tjada
patari
amuella
tthenin.
Davidaw
David
älbmah
David
ogafaw,
kapteft
Sauli.
tjerro=
en jami
määrästi
patufas
14. Ko
fita lei,
n tåro=
fo läu=
eh wast

kaukelin so kädde Saulaw, te sän dauk
tääsjo waldi Saula saitew ja juffamlittew,
mah lejin alde aine palban, ja ulkoni sitast,
ikä takkam Sauli maitkä pahast. 16. Ste=
dis ko Saul kätsai, kærri David muttem
waretjääkätji tasta palban, ja wuofeti Sauli
ja suowai, mait li walbam. 17. Te tåb=
dåsti Saul jutt sän li mäddam ja peri=
flakan tämätam; sän sjiwdnjeti wiel Davi=
daw ja jatti: "Sjiwdnjelum lääses tån
David pardnam! Tån kalkah taw takkat
ja puorist tjadamannat." 18. Ko Saul
taste mangela ladatallai Filisteerist, ja sud=
dois tet idtji tuosta järgålet etjas Submela
fåif, åtsai sän muttem nåide affaw Endorin
19. Tat affa pajai profeta Samuella hamen
åudålsardnot sunji, jutt Israela manah kal=
kih åitatalat Filisteerist ja so pardneh håk=
fånit. 20. Ko tal tåro li mannam aine
wuorbetislakai, ja Saul ets li hawit åd=
tjom, kättjoi sän etjas juoksaquuodden pä=
skätit so jamas, abma sän kalkai kattjat
wasjholattji kietaita. 21. Ko nobbe i taw
fittam takkat, kattjai Saul etjas swerde

Sonathan
nejit Da=
wahageft?
ar tarbme
David tan
la waimo
jami tan
Davidina?
us David

te taka maitkä pahast Davidi? 16. Maites David
itedis takai? 17. Maites te Saul takai, ko täddåi
pääskädattiså Davidaw wuofte? 18. Ko taste man=
gela tåro sjaddai Filisteeri wuofte, kånås te Saul
quuoftastalleminas järgåli etjas? 19. Maggar pito=
temew sän te ådtjoi? 20. Ko Saul tan tåron li
hawit ådtjom, maites sän kättjoi juoksaquuoddes tak=
kat? 21. Ko tat idtji so kuldale, kottes Saul päjai

njeiga ja jami. 22. Sån li årrom konogasan qwuokte läff jake. (1 Sam. 18, 19, 21, 24, 26.)

30. Davida rikatärjotem.

David sjaddai taste mangela konogasan Israelin. 2. Sån firti konogasa årromsajew Hebronist Jerusalemai, waldi wuollasiz Siona lanjaw ja kättjoi taw Davida stadän. 3. Herra lei juina, ja so sabmo nãu lassani, jutt alde rika åli Egypti landa ketjijst fitta tan stuorra åno Gufrata rajjai. 4. Sån ålleti ets mädde tãroit ja tãroi kãmpasift te fo kalles. 5. Walla fo sãn kalkai tãrotet Ammona manait, rajai sãn tãroåiwes Joabaw aftan Israela suowain tait häwatattjit, ja patfi ets Jerusalemin. 6. Te säiti nãu jutte sãn sämes effedin etjas huodnaha läptã nalte aitsjai muttem fauros nissunaw, kutte li pasatemen etjas. 7. Te David haliti taw nissunaw allasiz affan. 8. Sån ådtjoi te ai tiettet, atte tat nijun li waldom muttem tãro ålbmain,

kattjamest Filisteeri haltoi? 22. Kuffew kus sãn te li årrom konogasan?

30. Kuttess sjaddai konogasan Saula sijjai? 2. Åroitus David sämma tãrjom sajew fo Saul? 3. Leitus David wuorbalats tãrjominas? 4. Dãlwoi kus sãn ets tãrofuowaw, fo landait waldi wuollasiz? 5. Dãlwoi kus sãn ets suowaw fo sãn tãroti Ammona manait? 6. Maites sãn tallai säiti wuoidnet? 7. Maites David te haliti? 8. Mites tšaggai Da-

fån r
Bath
Uria
"peja
tãro
10.
affan
Herra
lusa,
pajai
fãw
wies
taw
fãlw
puor
mãd
laul
main
Tjal
5, 8

R
Abj

vidan
assjer
affan
bain
mãre
Nath
teme
31
pard

m fono=
18, 19,

III.
nogasan
ärröm=
i wuol=
Davida
) sabmo
ti landa
raijai.
ja tãroi
fo sãn
yjai sãn
juowain
salemín
effedin
muttem
n etjas.
allasis
et, atte
Abmain,

kãn namma li Uria, ja nissuna namma li Bathseba. 9. Te sãn kirje tjada, mar Uria ets ädtjoi quuoddet, kättjoi tãroãives "pejat Uriaw tan paikai, kãnne karraamus tãro lei, ja pajat so weksetibmen hätkãnit". 10. Tãste mangela walbi sãn Bathsebab affan, ja tat piebmai sunji pardnew. 11. Herra rajai te poseta Nathanaw Davida lusa, kaigotjit so tan assje tet. 12. Sãn pajai wiel sãrdnot Davidi, atte tat pardne, kãw Bathseba li sunji rãgatam, i kalkam wiesjot. 13. David te sangartalai ja tjali taw puoretim psalmaw, mi alga taina rãfãlwasain: "Submel äro munji arbmoses puorewuotat tet." 14. David lauloi ai mãdde etja tjabba psalmait ja hevetus laulomit, mah affan adtjat sãrdnotum psalmain kaudnoh tan psalmatjãfen, mi Niles Tjalogin kättjotowa Psaltaren. (2 Sam. 5, 8 11, 12.)

31. Abjalom.

Ronogis Davida mãdde manai kaskan lei Abjalom tjuoikos saurowuotas tet. 2. Sãn

us sãn te
ijai? 2.
aul? 3.
. Tãlwoi
nuollasis?
roti Am=
vuoindnet?
ggai Da=

vidaw teudemest taw sawatusaw? 9. Maggar seldes assjew te David takai, wai kalkai ädtjot taw nissunaw affan? 10. Kottes sjaddai tãste mangela Bathsebaina? 11. Maggar wuotin teteti Submel Davidi mãres tan assje tet? 12. Maggar haddow sãrdnoi Nathan sunji? 13. Kottes David te wuoseti sangartemes? 14. Lãtus David ai tjallam etja psalmait?

31. Sãrdno sãbmasaw, mi li tjuoikos Davida pardni kaskan! 2. Maggar hallo kattjai so nala?

li kait nãu kudnewainof, jutte sãn sitai rãttet allasís konogafa waldew ko attje ain li ellemin. 3. Tãntet sãn wiggai allasís fluoffit Ísraeliteri waimoit erita attjest; 4. ja tat so wiggamus ai nãu jãttai, jutt sãn wimak widni pãllasís Akitofelaw, Davida radhepelew. 5. Ko Absalom li kãfos pouftam tan mãrrai, wuolgi sãn Hebroni, tãluts aivestadai, wuoidatattjat etjas konogasan. 6. Ko sãn manai, jatti sãn attjai, jutt sãn sitai tokko wadset wãrotattjat Zubmeli. 7. Talaka ko David ädtjoi tietow tan Absaloma wuostahako pirra, te sãn wadje manai Jerusalemeft rasta Kidrona jãkã pajas Djowarai ja tjeroi karrasift; 8. manatin sãn wiel rãkkãli Herraw, wai sãn kãiweswuotan takali tan heitanis Akitofela aivatemit. 9. Tanka aiken sifa manai Absalom Jerusalemai. 10. Adneten tãbbe arwaladdemaw tãro pirra, ädtjoi sãn tate fluokas Akitofeleft taw neuwow, jutt kãlkai tãrretet Davidaw ja taw rãiwat, äudãl ko tat pãjai lasetit fuowas; walla tat wuoras Husai aivati so majjat ladatemeft, tassã ko fuolke li tjãkkanam.

---

3. Maites sãn takai taggar aikoma tet? 4. Kõktes tat so kudnewainof aikomus jãttai? 5. Alletjit taw so aikomaw, kãsjãs sãn wuolgi? 6. Kõktes sãn tjekai taw so mãkkew attjasís? 7. Maites David takai, ko sãn li tietow ädtjom Absaloma wuoidema pirra konogasan? 8. Man pirra sãn te rãkkãli Zubmelaw? 9. Maites Absalom tan kãskan takai? 10. Ko sãn tãbbe arwaladdi tãro älbmai kum, maggar rentã neu-

11. 4
12.
takati
13.
pirra
fuow
15.
attje
man
arjot
talai
patje
dauk
äudã
wu
ja a
jutt
18.
tiett
pãst
Tã
tem
Ko
sãn
—
woit
bar
Akit
Ma
Dat
sãn
man
taw
gelo

n fitai
ttje ain
allasis
attjest;
ai, jutt
Davida
3 pouk=
ni, tä=
3 kono=
attjai,
tt Jub=
tietow
te sän
äidrona
rrasitt;
w, wai
is Uki=
n sija
äneten
joi sän
w, jutt
räiwat,
walla
massat
kanam.

11. Absalom te tjuowoi Husaja neuwov.
12. Ko Akitofel te wuoini neuwos täsijen
takatum, manai sän erit ja hartsafti etjas.
13. Husai kis waddi Davidi tietow tan
pirra. 14. Taste mangela paijani David
suowainis ja manai rasta Jordana äno.
15. Ko taste mangela sjaddai karra târo
attje ja pardne kaskan, te David ets idtji
mana târon, taina ko fuolke so hâlaindatti
arjot etjas häggaw. 16. Sän ai pakas=
talai târoäiweälbmaitis tjabbist mannat
patjain Absalomina. 17. Ko Absalom
dauk wierti pattarit erita Davida älbmai
äudäst ja päti muttem stuorra, kassa haika
wuollai, te sän wuoptast wäwdäi haikai;
ja alde äsna tjuoskoi erita so wuolde, nâu
jutt sän ets katosi alme ja ädnama kaskai.
18. Ko târoäiweälmai Soab taw ädtjoi
tietet, walbi sän kâlmâ saite kietasis, ja
pâskâti taikum Absaloma waibmoi. 19.
Taste mangela sän pajai palkestit so mut=
tem räggai ja jawestit so kiertikum. 20.
Ko David ädtjoi sakait tan pirra sjaddai
sän waimonis häijen ja luojoi: "Dhoi,

Koltes
etjit taw
än tjakai
takai, ko
ra kono=
imelaw?
Ko sän
tak neu-

---

woit sän te ädtjoi Akitofelest ja Husajast? 11. Kâb=
haw taiste neuwoist sän tjuowoi? 12. Maites te
Akitofel takai? 13. Maites kis Husai takai. 14.
Maites te David riebmâi takat? 15. Manai kis
David ets târon Absaloma wuostie? 16. Man pirra
sän hâlaindatti târo äiweälbmaitis? 17. Koltes te
manai Absalomina? 18. Maites Soab takai ko ädtjoi
taw tietet? 19. Kâsjäs tah so palkestin taste man=
gela? 20. Maggar miella wuoken sjaddai David ja

Abjalom, pardnam! Waipe Submel littja pajiam mo jabmet to sijai! Dhoi, Absalom, pardnam!" 21. Taste mangela wuol-gatowui David stuorra atwoin Jerusalem. (2 Sam. 14—20.)

32. Davida äiwastallem ja jabment.

Äiwastallemest etjas rikan wuorbalats tärjomest pajai David läkkät kaika wuolle-latjaitis. 2. Ulde tärwainweälmai Soab mai tjuodtjoi tan wuoste, walla David li dauk nannos aikominas. 3. No ulbmuh lejin läkkätum, te dauk David taw sangar-talai. 4. Submel ai rajai Davida lusa profetaw Gadew, jo kaigotjit. 5. Taat fardnoi sunji, jutte sän pakkatusan ädtjoi waljit juogo nelgew ketja jafe pirra jälla pattaremew wasjjolatjai äudäst kälma mano jälla sutta taudaw kälman peirwin. 6. David te sjaddai stuorra heten ja jatti: "Paja mo sjaddat Submela kieta wuollai, jutte so arbmokiswuot lä stuoraf." 7. Te

---

maites sän jatti ko sakait ädtjoi tan pirra? 21. Koltetaste mangela näkäi tat stuorje?

32. Maggar jallawuotai tattjai David äiwastallemas tjada? 2. Idtji kus altak mate so hesjotit taste? 3. Idtjikus sän te sangartala? 4. Käwtes Submel rajai so duobmitjit? 5. Maggar pakkatusait pejai Submel so äudäi, juoi kaskan sän ädtjoi waljit? 6. Maites te David jatti? 7. Man karvasitt te

pajai Submel jutta taudaw pättet kälmän peirwin, näu jutt tan aife sinne jamatin ketjaw läff tusan almatjah; walla Jerusalem arjotowai. 8. Ko David wuorastowai, te sän profeta Nathanešt hälatowai wuoidat pardnes Salomanaw konogasan etjas sijai. 9. Ko tat aife alhani jutte David kalkai jabmet, kättjoi sän Salomonaw lusas ja waddi sunji mädde puorre äpatu-sait. 10. Ko David taste mangela jami, lei sän ketja läff jake wuoras ja lej tärjom rifaw neljeläff jake. (2 Sam. 24; 1 Kon. 1, 2.)

33. Salomo.

Ko Davida jabmema mangel Salomo sjaddai konogasan, jatti Submel sunji niekon: "Uno moste mait mon kalkaw tunji waddet." 2. Te David anoti Submelest kullogis ja jerbmalats waimow. 3. Taw sän ai ädtjoi, walla taja wiel tawerit, kudnew ja kuffes ellemaw. 4. Tärjotemes

---

Submel pakati Davidaw? 8. Maggar merretemew miwai David taffat trowna arbe pirra, äudäl ko jami? 9. Maites sän jabmem latjos nala takai Salomonin? 10. Man wuoras li David ja man kuffew li sän tärjom rifaw, ko sän jami?

33. Ko Salomo li tuoston rifan tärjotemew, maites Submel jatti sunji niekon? 2. Man pirra sän te rätkäli? 3. Ditokus ai Submel teudi so rätkälwajaw? 4. Käi tjada sjaddai Salomo wuofetit

wuoſtas algon ſjaddai ſån qwuofte niſſuni
tjada wuoſetit wiefeswuotas. 5. Tah qwu-
ofte niſſunah åroika kãbbat manain åutån
kåten, ja akta ſunnofit li wahageſt hauka-
tam manas. 6. Ko ſåi idetiſ ritaleika
mana pirra, jatti Salomo: "Puofitet
munji ſwerdew ja tjuolaſtit taw elle ma-
naw kaſkat." 7. Te jatti akta niſſun:
"Hui, Herram, wadde tuoſa manaw ellen,
ja ele taw kãdde!" Walla tat nobbe niſ-
ſun jatti: "Tat i lætes mo, ikå to, paja
juofet!" 8. Salomo elwi taſte puoriſt,
kãbba li tuolla edne. — 9. Salomo pajas
tjeggi Submeli taw tjabba tempelaw Jeru-
ſalemin. 10. Tat härwof kåte ållani ketja
jake ſinne. 11. Ko Salomo etſ paſoti
taw tempelaw, råttåli ſån åutemuſt, wai
Submel ſitali kuſlat kaika råttålwaſait, mah
tanne kaſkin adnetowut. 12. Sån taſa
wiel taſai kitem-wãroit qwuofte kãlmad
låſſkai tuſan wuowſaiſt, tjuote ja qwuofte
låſſkai tuſan ſautſaiſt, ja qwuofſoti almogaw
nelje nobbe låſſkai peive. (1 Kon. 3—10.)

---

jerbmalaſtwuotas? 5. Mi li te ſjaddam tait niſſunita?
6. Ko ſåi tan tet ritaleika Salomo åudån mana pirra,
maites ſån duobmi? 7. Maites niſſunah jattika tan
duobmo pirra? 8. Maites Salomo taſte elwi? 9.
Maggar härwof kåte w tjeggi Salomo? 10. Kallen
jaken? 11. Ko Salomo paſoti taw tempelaw, man
pirra ſån te åudemuſt råttåli? 12. Maggar paſſe
håjait ſån te taſai?

enel
kud:
pirr
kåti
liji
tan
not
juo
tås
Sul
mo:
ſån
riſa
bea
ko
ſſat
ja
wa
lut

2.
pall
ſard
wu
li ſ
6.
rita

34. Salomona kattjem ja Israela rifan juokem.

Salomo pântoi ja so sabmo lasšani enebut, nâu jutt saka alde jerbmalatswuota, kudne ja famo pirra manai kaikai landai pirra. 2. Wuoraswuota peivinis sän etsekâti mädde nišsunit amas rifast, kuteh willedin so pästo jubmeli teudnoi. 3. Haddon tan heitaniswuota ja kattjema äudâst, sardnoti Submel Salomoni, jutte rika kalkai juoketowut ja alde pardne kalkai tärjot täššjo qwuofte Israela sâkâi pajel. 4. Submel päkti ai mädde wasšjolatjait Salomona wuofte. 5. Ko Salomo jami lei sän kuttalâkk jake wuoras ja li tärjom rikaw neljelâkk jake. 6. Ude pardne Rehabeam ädtjoi rikaw so mangen. 7. Walla ko tat idtji sita teudet almoga wainotemit skattenâdi keppeteme pirra, te täššjo Juda ja Benjamina sâkâh lejin sunji jakkogisâh, walla tah lâke etja sâkâh kattjin erita so lute. 8. Tah lâke sâkâh waljin Zerobea-

---

34. Sjaddai kus Salomo kulosen ai etja rikaita? 2. Pišoi kus sän ai jerbmalatswuotan ja Submela pallon kitt jabmemeš rajai? 3. Maggar haddow sardnoti Submel sunji tan suddo tet? 4. Maggar wuofin Submel wiel so pakfati? 5. Man wuoras li sän ko jami, ja man kulkew li sän te tärjow rikaw? 6. Kuttēs sjaddai konogasan so saijai? 7. Pišoi kus rika äbbâ järbes so wuollai? 8. Tah lâke sâkâh,

nišjuni
h qwu=
t äutân
hauka=
italeika
Puoftet
lle ma=
nišsun:
o ellen,
be niš=
o, paja
puorist,
o pajas
o Teru=
ni ketja
pasoti
st, wai
it, mah
n taja
kâlmad
wuofte
nogaw
—10.)

šjunita?
ta pirra,
ttika tan
vi? 9.
Kallēn
w, man
ar pasše

maw, Nebata pardnew, allasija konogasan. 9. Tate rajest li Submela fuolke juoketum qwuokte riikan, Suda ja Israael. 10. Konogisjah Suda rika pajel arrotin Jerusalem, walla konogasah Israela rikan adnin tarjom-saijes wuostak Sisreelin ja mangela Samarian. (1 Kon. 11, 12.)

35. Profeta Elia ja Baala herrah.

Suda rikan qwuoktelakk konogasaiht lejin adasik kaktse jubmelpallolatjah. 2. Israela rikan aktse nobbe lakkai konogasah lejin wall kaitah jubmelheitanisah. 3. Taisite li Achab kulosumus. 4. Alde emed Sjebel williji so rakkatallat taw pasto jubmelaw Baalaw. 5. Herra Submel haddon tan tet i pajam ife kastaw ife rasjjow kattjat adnama nala pelneljad jake sinne. 6. Ko tan tet sjaddai karras aife, wierti ai profeta Elia taste kierdat. 7. Herra dauk so piebmai autoslakai, wuostak Cherita jaka kadden karanasai tjada, ja mangela muttem

---

mah so heitin, kawtes tah waljin konogasan? 9. Kalle ja kuteh ritah tan tjada sjaddin? 10. Kuteh lejin kabbak rikai aiwestadah?

35. Maggarah lejin Suda rikan konogasah? 2. Maggarah kis lejin Israela rikan konogasah? 3. Kutes taisite li kulosumus? 4. Masas jan etjas emedest willitowai? 5. Maggar waiwew te Submel rajai haddon tan tet? 6. Wierti kis profeta Elia maitte kierdat taste? 7. Man autoslakai Subme

ogasan.
juoke-
el. 10.
Seru-
rifan
elin ja
12.)

errah.

ist lejin
Israela
h lejin
Taiste li
Ssebel
bmelaw
don tan
kattjat
6. Ko
ai pro-
dauk so
ita jäkä
muttem

arbatja tjada Zarpathin, taina ko tan ar-
batja pinna jaffo ja olljo idtji utšane, tan
kuffew Elia lei so lunne. 8. Taste man-
gela kättjoi Submel Eliaw mannat konogis
Ahaba lusa ja so wakotit järgälebmai,
wai rasšjo luli pättet ädnama nala. 9.
Ko sän tall päti Ahaba äudän, wainoti
sän jutt äbbä almog aktan Baala herrai-
kum kalkai tjätkkanit Karmela warai. 10.
Ko almog li tjätkkanam, kättjoi profeta tokko
puoktet qwuokte wuokšait päldem wäron.
11. Äutäw wuokšaw kalkin Baala herra
wärotet ja Elia nobbew; ko tah kalkin
rätkätallat sia jubmelaw, sitai Elia rätkä-
tallat taw šadnes Submelaw; tat Submel,
mi te wasteti tälläin almest, kalkai lefet
tat šadnes Submel. 12. Älmog qwuorraši
tasa. 13. Baala herra algin, walla Baalist
i mife kullom, ike wuoidnom. 14. Taste
mangela njuowai Elia wuokšas ja karweti
wärow, ja leiki tjatšew waljasift altara
nala. 15. Ko kaika lei karwes, jatti Elia:
“Herra! Abrahamä, Ššaka ja Šakoba Sub-
mel, paja udnats peiwen almosowat, atte

isan? 9.
0. Kuteh
ajah? 2.
šah? 3.
sän etjas
e Submel
ofeta Elia
i Subme

tan aiken so piebmai? 8. Maggar kättjomaw waddi
Submel taste mangela Eliai? 9. Maggar atti tjäfte-
maw kättjoi Elia konogšaw kulatet? 10. Maites
Elia takai ko almog li tjätkkanam? 11. Maites sän
kättjoi tallat tai wuokšaitum, wai kalkai wuoksetit jutte
Herra li tat šadnes Submel? 12. Dwuorraši kus
almog tasa? 13. Mattin kus te Baala herrah njuo-
ratet sia jubmelaw kullatjit äutäw rätkälwasaw? 14.
Koltes Elia pus taste mangela takai wäros? 15.

tän lä Submel Israelin." 16. Te kattjai tällä wuolos Herrast ja päldi wärow, altaraw, kierkit ja ädnamaw ja njamai pajas tjatsjew. 17. Ko tat sjaddai, luoitadi äbbä almog wuolos ädnami ja jatti: Herra lä Submel, Herra lä Submel." 18. Te jatti Elia almogi: "Waldit fitta Baala profetait!" ja tah waldin tait fitta Nijona jäkä paldan, ja kädälin tait, läkon kaktse tjuote ja witta läke. 19. Taste mangela kattjai swargaleje razsjo landa pajel. (1 Kon. 16—18.)

36. Nabotha winakärta.

Sisreelin, latta Achaba talo paldan, lei akt winakärta muttem älbma wuolen, kän namma li Naboth. 2. Taw winakärtaw sitai konogis mielastis adnet, jutte sän sitai konogis mielastis adnet, jutte sän sitai taste takkat allasjis muorakärtaw. 3. Konogis falai sunji alles haddew pednikist tan äudän; 4. Naboth dauk idtji sita taw luoitet, taina ko sän li taw arben ädtjom attjes mangel. 5. Ko konogis taw

Kottes sän te rätkäli Submelaw? 16. Matkes jo rätkälwas teutetowai? 17. Kottes te almog täbdästi jakkos? 18. Maites sih taste mangela, Elia kättjoma melte, takkin taiti Baala herraita? 19. Matkes waiwe taste mangela heiti?

36. Maggar kärta Sisreelin li lakkamus konogaja talo paldan? 2. Maites Achab taina kärtaina sitai? 3. Sitai kus sän taw waldet wane maksoketta? 4. Manned i Naboth taw sittam luoitet? 5. Ko kono-

pahan
jutt
winat
pejai
Nabo
melan
both
li wa
feta
nakat
kogg
ja at
mura
falle
kädd
wau
Sieb
siffe
wai.

T
nes
mel

gis to
6. M
Achab
kärta
Kottes
Sjebel
37
fo to
2. ©

fattjai
v, alta-
i pajas
di äbbä
yerra lä
Te jatti
i profe-
na jäkä
e tjuote
fattjai
1 Kon.

a.
dan, lei
en, kän
färtaw
än sitai
n sitai
3. Ko-
ednikist
tji sita
arben
gis taw

pahan ani, jastati so alde emed, läppeten
jutt sän warga kalkai laitet sunji Nabotha
winafärtaw. 6. Wai sjaddali taw takkat,
pejai sän qwuofte were wittanit qwuoddet
Nabotha nala, jutte tat li pilketam Sub-
melaw ja konogafaw; ja tat kuduelats Na-
bothy tantet kedkehowai. 7. Walla ko Achab
li waldemen winafärtaw wuollasjis, te pro-
feta Elia äudälsardnoi konogafai, jutte päd-
nakah kalkih njällot so waraw tanka paifen,
koggo tah lejin njällom Nabotha waraw,
ja atte Sjebel kalkai pädnakist pärrätowut
murai paldan Sisreelin. 8. Tat ai ällani
kallekats jake taste mangela, jutte Achab
käddoi taron, ja ko tah passatin alde tärö-
waunaw njällin pädnakah so waraw. 9.
Sjebel kis häiketowai windel-raike tjada, ja
sikke tuolmotowai, sikke pädnakist pärräto-
wai. (1 Kon. 21, 22; 2 Kon. 9.)

37. Elia albmaitwuolgem.

Tanteti ko Elia li wiggatam tan sad-
nes Submela räkkätallemaw, waldi Sub-
mel so ellen pajas albmai. 2. Ko aike

Nattes so
j täbdästi
kättjoma
es waiwe

konogafa
na sitai?
tta? 4.
Ko konog-

gis taw pahan ani, kottes Sjebel te äjoti alde märew?
6. Maggar wuotin te Sjebel älleti käfos? 7. Käse
Achab, mangela ko Nabothy li käddom, waldi tan wina-
färtaw, maites te profeta Elia äudälsardnoi? 8.
Kottes tat ällani Achaba nala? 9. Kottes tat ällani
Sjebela nala?

37. Maggar passaw waddi Submel Eliai, taina
ko tat li wiggatam sadnes Submela räkkätallemaw?
2. Sitai kus Elia talloi adnet swainafas Elisaw

aldani atte tat kalkai sjaddat, kättjoi Elia swainasas Elijaw siratet joste, walla nobbe idtji taw sita. 3. Tanka aiken pätalin profetai äpatismanah kaitaišt tafoišt Elija lusa ja katjatin makko šän ai tieti, jutte Herra tan peiven kalkai waldet Eliaw so lute. 4. Elia wasteti, kall šän taw tieti, walla kättjoi siaw taina sjawot ärrot. 5. Ko wittaläff älbmah taste mangela wadfin Jordana ädnoi ja tjuodtjatin sunno puodta, waldi Elia kaptēs ja tjabmi taina tjatšai ja tagka wite tjuoldi ädno etjas, nāu jutt kabbatjaka manaika rasta kärke kabmaki. 6. Ko šai pätkä nobbe pällai, jatti Elia swainasis: "Anote mait mon tunji kalkaw takkat, ändäl ko waldetowaw to lute." 7. Elija jatti: "Pätus to wuoiganiš mo pajel quwofte kiertai." 8. Elia wasteti: "Ton lä anotam moste läšses ataw; dauka juš tån mo wuoinah, ko mon waldetowaw to lute, te tat sjadda; etja lakai i ijadda." 9. Ko šai nāu wadsika äutäst, päti puolle wauna aktan puolle hästäikum ja tjuoldi sunnow, ja Elia wuolgi nāu swidan pajas albmai. 10. Ko Elija li kättjam Elia

paldaniš? 3. Lejin kus wiel etjadah tietow ädtjom Elia albmai wuolgema pirra? 4. Maites Elija wasteti tait profetalats äpatus älbmaiti? 5. Maggar äutow takai Elia kaptiniš Jordana tjatie nala? 6. Maites Elia taste mangela jatti Elišai? 7. Maites tat te anoti? 8. Maites Elia wasteti tan nala? 9. Mites taste mangela sjaddai? 10. Kokes Elija taste mangela kättjali, maktes alde iseda jatto li so

pajas
kaptē
tjatša
Elia
ädno
12.
nāu
Kon.

38.

M
li är
šai.
"ja
talle
walde
Ko E
li k
krusa
profe
piwde
Taste
fen
šija

nala ä
Maggy
38.
Maggy
katjain
4. M

pajaswuolgemaw, waldi sän pajas alde kapterw, mi soste li kattjam, tšabmesti taina tšatsai ja jatti: "Kännes lä tall Herra, Elia Submel?" 11. Tagka wite tjuoldi ädno etjas, ja Elisa manai taggo rasta. 12. Elia wuoiganis päti ai Elisa pajel, näu jutt sän takai mädde äutopargoit. (2 Kon. 2.)

38. Muttemah Elisa äutopargoist.

Muttem arbatš aft älbma mangen, mi li ärröm profetai äpatusmanna, kuiti Elisai. 2. "Mo teudo lä jabmam", jatti sän, "ja tän tietah kofte tat palai Submelest; talle päta tat, käsi sän lei wielgen, ja sitta waldet käbbatjit mo pardnit ärjen." 3. Ko Elisa katjai tate häjos nisunest, mi sone li käten, wasteti sän, jutt sone li täššjo kruša (lairelitte) olljoin. 4. "Mana", jatti profeta, "etjat sita qwuoimi nijuni lusa ja piwde luoikas sjašt kaika sja qwuoroš littit"² Taste mangela kalkai sän, tapas ukša tuoken aftan pardnis kum, leiket kaikai litti sija tate olljost, mi sone lei. 5. Ko ar-

nala ällanam? 11. Koftes jättai tat kättjalem? 12. Maggar samow te Elisa ädtjoi ifides Elisa mangen?

38. Mi häjos almatjit kuiti Elisai waiwes? 2. Maggar tat waiwe li, maste sän luojoi? 3. Elisa katjalwasa nala, maites nisun jatti jutt sone li käten? 4. Maites profeta tantet kättjoi so talkat? 5. Mi

bats nãu takai, te olljo, mi li krusan, idtji heite kãlgemest, aundãl ko kaitah litteh lejin tiwvãm. 6. Ko sãn tall wuobdi taw olljow, ädtjoi sãn nãu waljew, jutt sãn taina matti, i tãssjo makjet wielges, ainat ai piebmat etjas ja manaitis. — 7. Syria konogasa tãroãinweãlmai Naaman ädtjoi ai tãbdãt Elisa samow äutoit taffat. 8. Waiko sãn herrastes adnetowui stuorra arwon ja nãute li samolats, lei sãn dauk spittataudast puotse. 9. Muttem neidãkuts Israela maddost, kutte li tãrdno Naamãna akka lunne, pakatalai Naamanaw wuolgõt profeta Elisa lusa talkotowutjit. 10. Ko sãn tall tekko pãti, te Elisa pajai sunji sardnot, jus sãn lul, passatet etjas ketjaw kierte Jordana änoni te sãn kallai warrasmowat. 11. Waiko Naaman wuostaken pajeskãttjai taw radhew, te sãn dauk, ko teudnarah so naggijin, takai mait Elisa li kãttjom, ja passati etjas ketjaw kierte Jordana änon, ja taste mangela son ällast warrasmowai. 12. Te matsjai sãn Elisa lusa, falatjit sunji waddaltakait.

äutoit te sjaddai taina olljokrusain? 6. Maggar takãlwafaiti te äli tat olljo, mi nãute ädtjosi? 7. Kãn nafa Elisa wiel wuofeti ätotatke famos? 8. Mi waitoi tan samolats älbmai? 9. Kõktes Naaman ädtjoi tietow Elisa pirra? 10. Maggar talkasaw te Elisa merreti, wai Naaman kallai warrasmowat? 11. Ditokus Naaman ai nitti taw tiwvøm reidotjaw? 12. Ko sãn li warrasmowam, kõktes sãn makji Elisai?

13. S
ainat
Naan
nas
taiste
walde
15. S
sest,
i kãn
äbbã
tet sn

39.

Te
rifan,
walde
kãttje
Nessy
ja n
heita
taka,
mãra
farra

13. S
gar pi
Ko S
39
rifan
kãttjoi
tes S

13. Walla Elisa i maitel sittam waldet, ainat jatti wall: "mana rasen!" 14. Ko Naaman wuolgi käinos, wiefai Elisa swainas Gehasi so mungen, wai ädtjoli juoita taiste waddaltakaisf, mait Elisa i sittam waldet, kelesten jutt sän li rajatum Elisast. 15. Ko Elisa taste mangela katjai swainasest, känne sän li ärrom, ja tat jatti, sän i kännek li ärrom, pajai Elisa, mi tieti äbbä wijoraw, Naamana spitta taudaw pätet swainasas nala. (2 Kon. 4, 5.)

39. Profeta Sona Ninive staden.

Tan aiken, ko Josias li konogis Suda rikan, kättjalin Nshyralatjah mädde pali waldet Serusalema stadaw. 2. Tanka aiken kättjoi Submel profeta Sonaw wuolget Nshyralatjai äiwestadai, mi lämats Ninive, ja wakotit puoretusai tan stadan jubmelheitanis almatjit. 3. Profeta idtji dauw tafa, mait Herra li kättjom, ainat patari mära milte. 4. Submel pajai tantet pättet farra wirow, näu jutt mära älbmah wier-

---

13. Tuostoikus ai Elisa tait waddaltakait? 14. Maggar pettemaw takai taste mangela Elisa swainas? 15. Ko Gehasi wuordnoi asijestis, kottes Elisa so pallati?

39. Konogis Josia tärjomaiken, maggar amas rikan ulbmuh te walitin Serusalema? 2. Maggar kättjomaw ädtjoi profeta Sona tanta aiken? 3. Mattes Sona jäkati Submela kättjomaw? 4. Maggar

tijin häikätet kalvoit märai. 5. Ko hete i dauk puorranam, pejin sih wuorbew, wai pätalin tiettet, kån siwwa tat li, jutte nån pahast manai. 6. Ko wuorbe te kattjai Sona nala, täbdästi sån jutt li pajelmanam Submela kättjomaw, ja kättjoi siaw so tall häikätit märai, te kalkai lädtjot. 7. Ko sih te wane auketaka lejin kättjolam etja wuokin kajot etjase, ja te wimal so häikätin märai, lädtjoi mära talaka. 8. Herra pajai tagka wite stuorra qwuolew njellat Sonaw. 9. Tat qwuolle so ani tjäwvenis kälbmä peive ja kälbmä ija. 10. Ko Sona tanka hetenis rätkäli Herraw Submelaw, kulai Submel alde rätkälwajaw ja kättjoi qwuolew tjällit Sonaw äptes häggaina kaddai. 11. Taste mangela kättjoi wast Submel Sonaw wuolgit Ninive stadai ja pakow sardnotet ulbmuiti. 12. Sona nån takai, ja jatti: ko neljeläkk peive lä källäm, te kalka sia suddoi tet äbbä stada häkkänet. 13. Ko sih taw kullin, takkin sih puoratusaw ja järgälin etjase

heten te sjaddai tat hafja, man nala sån lei? 5. Ko idtji mainat wuokin puorrane, kottes sih te ätsätin kån teti tat hete li sjaddam? 6. Ko tall wuorbe kattjai Sona nala, maites sån jatti? 7. Ko sih wimal häikätin so märai, mites taste sjaddai? 8. Mites taste mangela sjaddai Sonai? 9. Man kullaw äroi Sona qwuolew tjäwven? 10. Maggar äntow te Submel pajai sjaddat Sonain? 11. Maggar ädä kättjomaw ädtjoi Sona taste mangela? 12. Maggar haddow te Sona kulati Niniviterita? 13. Maites tat pakkadus

Subr
tuode
hadd
Nini
paha
lane.
ja t
kasa
kai s
taddi
juon
so.
wall
jutte
saw.
äiwa
jabr
"Tä
peja
Nini
Son.

sardn
sardn
Sona
tes t
swarg
mälke
20.

Submela kâif. 14. Ko Herra wuoini sia tuodalats sangartemen, matsati sän taw haddow, maw sän li aikom, ja idtji paja Ninivi stadaw häkkänit. 15. Sona taw pahan ani, ke alde äudäljardne idtji älane. 16. Sän manai te ulkos stadast ja tšeggi allasis kätew suojen peiwe pakasa wuofte, kättjatemen täbbelt mi kal-kai stadai sjaddat. 17. Te Herra sjaddataddi kurbitsjaw (muttem muorrajardaw), juon lastah kalkin suoivanastet ja swargalit so. 18. Sona li mai awon tan pajel, walla so awo äroi täššjo änekes päddäw, jutte Submel pajai suokjaw säppat kurbitsjaw. 19. Ko tall peiwe paiti profeta äiwai, te sän unuofasti ja waidekäti allasis jabmemaw. 20. Te jatti Submel sunji: "Tän luojoh kurbitsa tet, maw tän ih lä pejam sjaddatjit, ja mon iw lulu arbmetit Niniwaw, taggar stuorra stadaw." (Prof. Son. 1—4.)

---

jardne pargai? 14. Ditokus te Ninive, profeta äudäljardne melte, häkkani? 15. Maggar mielain kättjai Sona taw Submela armow Niniviterita? 16. Maites te Sona takai? 17. Maites Submel takai so swargalebmai? 18. Maites so awo tan pajel äroi mäkkataw? 19. Maites te Sona unuofastemest takai? 20. Kofkes Submel so kaigoti tan tet?

to hete
w, wai
te näu
kättjai
elma-
ni siaw
lädtjot.
ttjolam
mal so
ka. 8.
wuolew
so ani
ja. 10.
Herraw
ilwasaw
äptes
la kätt-
Ninive
ti. 12.
ff peiwe
et äbbä
fullin,
n etjase

? 5. Ko
ätjätin kän
rbe kättjai
wimal häi-
Mites taste
äroi Sona
te Submel
kättjomaw
haddow te
it pakkadus

40. Iisraela ja Juda rikai häwanem.

Ko Iisraela manah kattjin erita Submelest, ja Herra profetais tjada pakati siaw, te tah idtjin dauk jäkate, ainat mannin paha käinos. 2. Tantet pajai Submel konogis Salmanasjaraw Assyrian walitit Iisraela quuoktlakad konogasaw Hoseaw, palkestet so kittedi ja wuolgatit ulbmuit erit Assyria rikai, kånne tah wiertijin päddanet ja wiesjot tan landa stadai sinne. 3. Tat sjaddai ketja tjuote ja kälmäläff jake äudäla Kristusa rägemew. 4. Sanherib, Salmanasjara pardne, sitai ai häwatit Juda rikaw ja pirrakarti Jerusalemn Hiskiam, mi li kälmad nobbe läkkai konogis Salomona rajest. 5. Taina ko Hiskia palai Submelest, te idtji miedas mana, mait Sanherib aikoi. 6. Herran engil wuoin räiwai äutån ijan akta tjuote kattseläke ja witta tusan Assyralatjait. 7. Juda rika pişoi taste mangela wähi pajela tjuote

---

40. Mattes tah profetah, juoite Submel rajai Iisraela manai lusa, puoktin njuoratet siaw puoraneimai? 2. Kottes Submel te wimal haddoti siaw? 3. Käsjes tat fangawuota läsketi? 4. Mait taggarit sitai Samanassjara pardne Sanherib taffat Juda rikain? 5. Mannes tat idtji mana? 6. Kottes Submel te kajoi taw rikaw? 7. Kuffewtus pişoi Juda

jake.
gafai
kastai
sen a
tet
rigge
räffä
pajai
11.
wast
kulde
tattje
ja w
sara
wuoj
jafin
şan
taste
Juda
mato
towr
päld
tjam

rika
tjuow
doti k
nes j
Subn
kudal
gasah,
Kottes
Kottes

jake. 8. Enemusah mangelt tjuowoje konogasaijt lejin jubmelheitanišah; walla tai kaskan takai ainasišt Manasse etjas tábdošen ašmašvuotainiš. 9. Herra pajai tattet Aššyralatjait walitit ja wuolgatit so riggen Babeli. 10. Ko šän dauk waimost rákkáli Submelaw ja šangarti šuddoitis, pajai Herra so ruoptot páttet Jerusalemai. 11. Káše dauka so mangeltis puolwah wašt šuddow takkin, ja Sudarah idtjin šita kuldalit profetait, mait Herra rajai wakošattjat šiw, haddoti Submel ai taw rikaw ja waddi kaw Babela konogis Nebukadnešara kietai. 12. Šuda konogis Šojakim wuostak áitatalai, ja aškan pardniniš Šojakin, ja tai áiwášubmuš kum Šudarit, šän wuolgowni Babeli. 13. Ašše jake tašte mangela áitatalai ai tat mangemus Šuda konogis Šedekia, alde manah šabmatallin jamaš, ja šjalmeš šoste tjuoggowujin. 14. Šalomona šjabba tempel páldetowai, štada wuoloz káiketowai kierce šjamán, ja káikah ulbmuh wuolgowujin

---

rifa tašte mangela? 8. Kutes li pahamus mangeltjuowoje konogasai kaskan? 9. Kottes Šubmel haddoti konogis Manassešew so pahutaka tet? 10. Manneš šän dauk páti ruoptot Jerusalemai? 11. Kottes Šubmel wimaš ai haddoti Šudarit, taina šo idtjin kuldale profetait? 12. Kuteš lejin tah Šuda konogasaš, mah áššátowujin tate Šubmela haddošt? 13. Kottes manai mangemus Šuda konogasaš? 14. Kottes te manai Jerusalemina ja ulbmui kum?

tai

Subme-
ti šiw,
in paha
konogis
Šraela
šestet šo
Aššyria
a wies-
šjaddai
šila Šri-
šmanas-
a rikaw
, mi li
šalomona
ai Šub-
šit Šan-
šoin räi-
šeláše ja
šuda rifa
a tjuote

šubmel rajai
šo puoraneb-
šddoti šiw?
šMait tag-
štáttat Šuda
š6. Kottes
ššišoi Šuda

fangawuotan Babeli. 15. Tat sjaddai witta tjuote ketjaläke ja kutta jake Kristusa räгатeme äudäla. 16. Tat fangawuota äroi ketjaläff jake, ja taw aikew li Jerufalem audas. (2 Kon. 17—25. Esj. 37. 2 Krön. 33, 36.)

41. Sob.

Uft läjes ja jubmelpalolats älmäi, kännamma li Sob, wiesoi tan landan, mi kättjotuwai Uz. 2. Sone lejin ketja pardne ja kälmä neida ja harbmat stuorra ällo. 3. Ko tah ailes engilah sämes peiwen pätin Herra äudäi, li ai satan faron. 4. Te Submel katjai satanest: "Lähkus tän kattetallam mo teudnar Soba nala, juon lakats i kaudno ädnama nala, läjeswuotan ja Submela palon." 5. Satan wasteti, atte Sob mai lämats läije, tan kuffew ko Submel waddi sunji näu ädna puorit, walla so läjeswuot wäja luli heittet, jus Submel luli waldet joste erita alde äbmotakait. 6. Wai te kalkai kättjalit Sobaw, pajai Herra

---

15. Käsjes tat häwanem sjaddai? 16. Kuffew kus äroi Babela fangawuota?

41. Maggar älmäi li Sob, ja känne sän wiesoi? 2. Lejin kus sone älo manah ja stuorra ällo? 3. Ko engilah sämes peiwen pätin Submela äudäi, mi muitemes ata te sjaddai? 4. Maites Submel te katjai satanest? 5. Maites jatan wasteti? 6. Mai-

satan
Tast
stot
safaq
erit n
nobbe
mest
Kalbe
ja ta
pardn
piägg
9. T
mi ja
puori
10. S
jali
räiwa
pirra.
gizw
alde
ja pe
auke
gar
tjabbe
wuoll

tes Su
bai ta
safaq
jas ta
wiel ä
kierdai
aiken

jjaddai
Kristusa
agawuota
li Jeru=
Ej. 37.

mai, kån
mi kätt=
a pardne
orra ällo.
iiven pä=
4. Te
tån kätte=
on lafats
uotan ja
steti, atte
ko Sub=
rit, walla
Submel
afait. 6.
jai Herra

satanaw wuollasis adnet alde kätew. 7. Tasse mangelatjan ädtjoi nabbo Job tuostot nelje paha sakait. 8. Tat wuostas sakaqwuodde suptsasti, jutt riewarah lejin erit waldam alde wuowsait ja äsnait; tat nobbe, atte tällä li kattjam wuolos al- mest ja päldam sautsait; tat kälmad, atte Kalbeerah lejin waldam erit kaika kamelait; ja tat neljad, atte huonats, kånne alde pardneh ja neidah lejin ärromin, li karra piäggast slamam, ja kaikah lejin larkanam. 9. Te kaifeti Job piktafites, kattjai ädna- mi ja jatti: "Herra waddi, ja Herra waldi; puorist sjiwdnjetum läkes Herran namma!" 10. S lam dauk taina nuokes: Herra kätt- jali Jobaw wiel änan satana tjada, mi räiwai so paha hawikum äbbä alde pälä pirra. 11. Job kierdai dauk kaifait wuolle- giswuotain ja tärwoin Submeli. 12. Ko alde akka ja äppasah tai aifi runatin suina ja pelketin so, jutte sone tall i lam akka- auke Submela palostis, waddi sån siji tag- gar wastatusait, mah juofke almatji läh tjabbah puoikaldatah kerdewiswuotan ja wuollegiswuotan Submela situda wuolen.

Kuffew kus
än wiesoi?
ällo? 3.
äudäi, mi
Submel te
6. Mai=

tes Submel te meteti satani? 7. Mites sjadai Zo- bai tasse mangelatjan? 8. Sardno mait tah nelje sakaqwuodde suptsastiin! 9. Kottes te Job ulfofi wa- jas tan pajel? 10. Päjai kus Job tasse mangela wiel änan wahagist ja kättjelemiist? 11. Kottes jån kierdai tait kaifait? 12. Käinas Job tan kerdema aiken runati pakoit, mah lejin puorre äpatusah wai-

13. Täsſje wall akka palen, ko so waiweh lejin karrasumus märrai pättam, takai sän stuorra suddow, taina atte sän karroti räгатem-peiwes. 14. Submel te wuofeti sunji alde halpeswuotaw, ja etjas wieseswuotaw ja famow; 15. tantet wuolleti Sob etjas ja ulkosi tuodalats sangartemew. 16. Submel waddi Sobai taste mangel qwuokte kerde ruoptot taiste, mait satan li softe eritwaldam. 17. Sob wiesoi tate rajest wuorbalats ja tuddewats tjuote ja neljeläff jake, nän jutt son ädtjoi wuoidnet etjas manait ja manai manait kitt neljad puolwai. (Soba kirje.)

42. Tobias.

Tobias li akka tai Israeliteri kaskan, kuteh Salmanasjarest lejin wuolgotowum fangan Niwive stadai, ja li Mastali säkäst. 2. Sän palai Submelaw kaik waimost, ja äpati ai pardnes, taw nuorra Tobiasaw, nuorratakast pallat Submelaw ja patarit suddost. 3. Submel waddi sunji tantet

---

wan ja nädotum almatjita? 13. Maggar kaiweswuotaw sän dauk akka palen talai? 14. Maites te Submel wuofeti Sobai? 15. Maites taat pargai Soba nala? 16. Ädtjoikus Sob taste mangela juoita Submelest tan sijai, mait sän li massam? 17. Man kuffew ja maggar wuoken wiesoi Sob tate rajest?

42. Maggar säkäst ja maggar wiesomwuokin lei Tobias? 2. Maggar älmäi sän li ja kotte sän paret ja pardnes? 3. Mait puorit Submel sunji waddi

arbmoy
tjoi l
4. R
pardne
tat wa
siaft.
Tobias
ja ha
nai.
towai
wiswu
mange
sän pe
feles
sompei
dän j
meteter
mela l
wekkete
wadde
wadde
— G
monat
lä ka
fat, n
tunji
maki l
—
tan tet
maggar
wairweti
Maggar
7. Ro

o wai=
i, takai
karroti
vuoseti
wieses=
uolletti
temew.
mangel
atan li
oi tate
rote ja
wuoid=
kitt nel=

kassan,
towum
säkäst.
most, ja
biasaw,
patarit
tantet

r kaves=
Maites te
it pargai
jela juoita
n? 17.
te rajesi?
uokin lei
e sän pa=
nji waddi

arbmow konogasa äudän, näu jutt sän äd=
tjoi luowas ärröt ja wadset, käsä ets sitai.
4. Ko Salmanassar jami, sjaddai alde
pardne Sanherib konogasan so saijai, ja
tat wajjoti Israeliterit ja käddäli mädde
sias. 5. Tan wuorastusa aiken piebmai
Tobias tait nelgojit, karvoti tait puodsofit,
ja hautati kaika jabmekit, mait sän kaud=
nai. 6. Wuoraswuota peiwiniš tjalme=
towai Tobias, walla sän qwuoddi kierre=
wišwuotan taw waiwew. 7. Ko sän taste
mangela täiwoi etjas warga jabmet, waddi
sän pardnasis taw puorre wakotisaw: "Et=
seles pardnam! kudnete ednat äbbä wie=
sompewinat; ane Submelaw tjalmitat äü=
dän ja waimo sinne alo, ja katte etjat
metetemest juosak suddoi jälla takkamist Sub=
mela kättjomi wuoste. Känne tän matah,
wekkete häjoit. Jus etjenat lä walje, te
wadde waljasift, jus etjenat lä pinna, te
wadde dauk tate pinnast puorin miälain.
— Ele paja tjäulaswuotaw tarjot wai=
monat jälla pakoinat; jutte tjäulaswuot
lä kaik peiškön algo. Ele taka qwuoima=
sat, mait tän ih sita jutte qwuoime kaska
tunji takkat. Ätsä alo radhew tai jerb=
maki lunne, ja kite Submelaw akew ja räf=

tan tet? 4. Ko Salmanassar li jabman, mi ja
maggar älmäi sjaddai tan saijai? 5. Ko Sanherib
waiweti Israeliterit, maites Tobias te takai? 6.
Maggar waiwe sjaddai Tobiasi wuoraswuota peivi?
7. Ko sän täiwoi etjas warga jabmet, maggar puore

käle, wai sän to tärjota, ja atte tän juoffe pargon tjuowoluluh so pakow." 8. Taste mangela kättjoi sän pardnes wuolgit Ra-
gesa stadai Media rifau; 9. tábbe sän kalkai muttem älbmaft, kän namma li Ga-
bel, raukat läfew pudde silbast, mait To-
bias li sunji luoitam. 10. Tat nuorra Tobias wuolgi tantet ulkos, ätsätjit allasis
mannamqwuoimew. 11. Sän kaudnai ai talaka sábmaw, mi li karwes mannam-
mäkkai, ja taat li aft Herran engil, käw tat puorre Submel tantet li raijam. 12. Ko sän tall, manatin taina qwuoimina,
páti muttem stadai, te engil patatalai To-
biasaw, jutt sän kalkai qwuosšewiesšow wal-
det muttem pärolatja lunne, kän namma lii Raguel, ja affan walidet tan neidaw,
Saraw. 13. Tobias, mi li kullam, jutte Sara li ketja pali walidotam, ja jutte kai-
kah so teudoh lejin jabmam, palai waldo-
mist suina. 14. Engil te jaskati so taina, atte jus sän li läije ja stuornes, kalkai sän
wuorbalatjan sjaddat affainis. 15. Ko Tobias anoti Raguelist tan neidaw Sa-

---

walotijait sän te waddi pardnasis? 8. Käsäs sän te kättjoi pardnes wuolgit? 9. Maggar mákew sän kalkai álletet Media landan? 10. Maites nuorra Tobias tantet ätsái? 11. Kaudnai kus sän te tag-
garaw? 12. Ko sái manatin pátika muttem stadai, maites te engil áiwati Tobiasaw taffat? 13. Man-
nes sän palai tjuowomist taw radher waldomi? 14. Kektet te engil jaskati so? 15. Maggar miellawuo

raw
sän
Sara
te ja
werre
melaw
sän,
19.
kälwe
Ragu
paha
ábme
manq
nobb
man
beleš
matj
23.
ras
ja n
aitig
Tob
juoi

ten
kan?
jatti
Kott
te 1
jin
Áro
Ma
24.

juokke
 Tasse
 it Ra=
 be sän
 li Ga=
 it To=
 nuorra
 allasijis
 mai ai
 mmam=
 il, käw
 12.
 imina,
 ai To=
 w wal=
 tamma
 reidaw,
 t, jutte
 te kai=
 waldo=
 taina,
 lkai sän
 5. Ko
 w Sa=

raw affan, te suorgani Raguel; 16. jutte
 sän ussjoli, marje Tobiasi sjadda te ko
 Saran ketja äudeb älbmaita. 17. Engil
 te jatti sunji: "Ele pala pejamist sunji
 werretum affan, taina ko sän palla Sub=
 melaw." 18. Ko attje taw kulai, meteti
 sän, ja puorist sjiwdnjeti sunnow käbbatjit.
 19. Tobias te Saraina ani häjait, räk=
 kälwasan ja jubmela palon. 20. Ko tall
 Raguel wuoini, fokte Tobiasi ilam miffe
 pahast sjaddan, waddi sän sunji lakkew
 äbmotakaisiis, ja merreti, atte so jabmema
 mangel kalkai Tobias aktan affainis arbi
 nobbe lakkew. 21. Engila tjada, kutte
 manai Rageja stadai, ädtjoi Tobias ai Ga=
 belest, mait attje li tasa luoitam. 22. Sän
 matjai te aktan Saraina Ninive stadai.
 23. Tábbe wiesoi taste mangela tat wuo=
 ras Tobias wiel neljeläkew ja qwuokte jafe,
 ja wuoini etjas manai manait. 24. Ko
 aitigah lejin jabmam, jättai tat nuorra
 Tobias Media landai affas pärahi lusa,
 juoite sän ai kättjai sunno wuoraswuota

sfäs sän
 ikkew sän
 nuorra
 t te tag=
 n stadai,
 Man=
 ti? 14.
 ellawuo

ken sjaddai Raguel, ko Tobias anoti alde neidaw af=
 fan? 16. Mannes näu? 17. Maites te engil
 jatti? 18. Läppetikus sän te waddet neidas? 19.
 Roktes sih te adniin häjait? 20. Wadditus Raguel
 te maitel äbmotakaisiis Tobiasi? 21. Raufatowu=
 jin kus ai ruoptot Tobiasa luoikas pednikah? 22.
 Äroti kus Tobias taste mangela Media ritan? 23.
 Man lakkew wiesoi wuoras Tobias taste mangela?
 24. Ärotikus nuorra Tobias Ninive stadan mangela

pejwi. 25. Sa sän ja äbbä so sätkä ad-
nin ailes wiesomaw, näu jutt sih lämatš
lifogisjah kabbätjak Submela ja almatji äü-
dän. (Tobiasa kirje.)

43. Kälämä älbma warjeloweh puolleje wuobne siste.

Tan aiken, ko Sudarah lejin sangawuo-
tan Babelin, tšeggeti konogis Nebukadne-
šar stuorra gälle kävaw, ja kättjoi jutt
kaikah kalfin luoitadit wuolos ja taw rä-
kätallat. 2. Suokkehats, mi idtji taw tafa,
kalkai talaka palkestowut puolleje wuobnai.
3. Ko tall päddä tetetowai kaiklafats
šarwuolatasajikum, luoitadin kaikah almatjah
wuolos kävä äüdän, walla kälämä Suda-
rah, Sadrach, Mesach ja Abegno, idtjin
pus taw sita takkat. 4. Ko konogis tan
tet kättjoi tait älbmait äüdäšis, jo kättjoi
šiw takkat mait sän li pejatam, te tah
wastetin, jutt idtjin sih kull sita räkkätal-
lat gälle kävaw, ainat tah sittin wall rä-
kätallat taw aidna šadnes Submelaw. 5.

---

ko aitagah lejin jabmam? 25. Maggar ellemtjärdaw
sän ja so sätkä adnin?

43. Sitaitus Nebukadnesar Sudari sangawuota
pali nagget šiw päšto jubmeli räkkätallemi? 2.
Maggar haddow sän te pejai taiti, kuteh idtjin kul-
dale so kättjomaw? 3. Ko tall päddä tetetowai,
luoitadin kus te kaikah wuolos kävä äüdän? 4. Ko
tall konogis taiti kälämä Sudarita ädäštatti kulatusas,
idtjin kus te jäkate? 5. Maites te konogis takai?

Te m
obnew
täröäl
tjanat
mat p
stin, k
mä ä
wane
šijipt
jin ka
tem
taw i
kälämä
lam
pikkaš
našt
pajai
i akt
ja 2
aktak
ko šē

6. 2
štowu
melpa
šin o
Subn
nalaš
dam
konog

Te määratowai konogis ja pajai taffatwuobnew ketjaw kerte pakkasabbun. 6. Ko tãroãlbmah te palkestin tait kãlmã ãlbma tjanatum wuobnai, te li tãllã nãu harbmat pakkas, atte tah, kuteh tait sija palkestin, kattjin jamas pakkasist. 7. Tah kãlmã ãlbma wadsatjin dauk pirra wuobnen wane wikketaka, ja Herran engil kaitati snijptjow erita sia lute. 8. Tah laulojin kãit tãlãsjinn tan sadnes Submeli muttem hewetus=laulomaw. 9. Ko konogis taw wuoini, te sãn suorgani, ja kattjoi tait kãlmã ãlbma wuobnest ulkos. 10. Te äh lam äbbãnis wuoptah snjirpam, ähkã sia piktasah peistum, ja idtjin tah utsemus tšiw-nast kenna hapšite. 11. Tãste mangela pajai konogis kulatusaw ulkosmannat, atte i aktãl kalkai pilketit Sadrachã, Mesachã ja Albednegon Submelaw, taina ko i lam aktãl etja Submel, mi wekketit matta, nãu ko sãn. (Daniela 3.)

---

6. Maites wuobne li pakkas, ko ãlbmah sija palkestowujin? 7. Pãldetowujin kus te tah kãlmã jubmelpalosats ãlbmah? 8. Wuofetin kus mainakwuofin ai wuobne sinne, jutt idtjin pala rãllãtallēmest Submelaw? 9. Maites tat pargai konogasa miellã nala? 10. Leitũs aktãl wiffe taiti ãlbmaiti sjadãdam tãlãšt? 11. Tan ata teti, maggar kulatusaw konogis ulkoswaddi?

fã ad=
ãmats
ji ãu=

veh

wuow=
ãdne=
i jutt
) rãf=
tafa,
obnai.
asats
atjah
ãuda=
idtjin
ã tan
ittjoi
: tah
ãtal=
rãf=
5.

ãrdaw

wuota
2.

i kul=
owai,
. Ko
kusã,
akã?

44. Susanna.

Tai Israeliteri kassan, mah äroten Babelin, lei Sojakim, akt pända ja kudnelats älmäi, kän akka namma li Susanna. 2. Tat nishun li fauro ja jubmelpalolats; jutte puorre aittigah lejin so äpatam Heran laga melte. 3. Sojakima talon duobmetowujin tah vitoasijeh, mah pajaspätin almatji kassan; 4. tan tet pätin juokke peiwe qiwuokte duobmarah tätko. 5. Ko tah älbmah tšakkajika suddokes halitemest Susannai, littudika säi tšekatet etjaska muorafärtan, käsä Susanna li harjanam kassapeiwi pätet pajatjit etjas. 6. Sän päti oit tätko aktan muttem tärdnoikum. 7. Ko sän wierti tait rajat sämes mäcken ja näute patši aiwe akto, pätika tah duobmarah äudäi ja sittäfa so nagget paldasissa. 8. Susanna, mi suorgani taste, algi tšauka tjuorwot. 9. Ko talofuolke

---

44. Peikus Babelin aktat kudnelats älmäi, kän nishun li wuokas muitetowot? 2. Maggar li tat nishun? 3. Mi tšakkamusait tämatowin Sojakima talon? 4. Makkas älmait tah lejin, kuteh tan tet pätin tätko juokke peiwe? 5. Ko säi leika tšakkam suddokes halitemest Susannai, känmes säi tšekatifa etjaska, wai kšakkaita juina kounatit? 6. Pätikus sän oito te harjanemes melte muorafärtai? 7. Ko tärdnoh lejin so faron, kokes duobmarah te wostaita pätet äudäi? 8. Maites sän te takai kajotjit etjas? 9.

te tšätk
ofte di
so kau'
sän te
sän te
metow
ja tju
wiketie
mel o
kšakkai
mel n
ja tar
algi t
ärrot
jutt t
Ko ä
idtti
ainat
kšakkai
len et
nala
wuok
16.
li we

Ko te
kšakkaita
Susann
mielan
jav?
wuok
lejin
sän te

te tjäkani muorakärtan, felestika tah quwofte duobmarah so nala, jutte kull jäi leika so kaudnam amas älbma paldan. 10. Ko fän tan tet kättjotowui kierrega äudäi, te fän tai duobmari tuodasteme melte duobmetowui jabmemi. 11. Susanna tjeroi ja tjuorwoti Herraw Submelaw, wai so wifetiswuot luli tjuowkasi pättet. 12. Submel ai kulai so räffälwasaw, jutte ko fän kallai wuolgotowut jabmemi, pätti Submel muttem nuorra älbma wuoiganisaw, ja tan älbma namma li Daniel. 13. Tat algi tjuorwot tjuojalis jenain: "Mon sitaw ärvot wifetibmen tan warrai", ja wainoti, jutt tat aslje kallai ädäjist ätsätowut. 14. Ko ätsälwas te wast algetowai, te Daniel idtji paja duobmarit äntä palen wastetit, ainat rattetum kabbak saijai. 15. Sän katjai kabbatjist sierra, maggar muora wuolen ets kuttet li kaudnam Susannaw, man nala akta sunnost wasteti: "lidnomuora wuolen", walla tat nobbe: "haila wuolen". 16. Te sära kuttet arwedi, jutt Susanna li weret quwoodataallam, mastet fän tete-

---

Ko te taloswuolke päti muorakärtai, maites duobmarah felestika? 10. Maggar duobmo tan tet kulatorwui Susanna pajel? 11. Kottes Susanna te sjaddai mielanis? 12. Kulai kus Submel ai so räffälwasaw? 13. Maites tat Daniel jatti? 14. Maggar wuolew fän kannati, pitojen tatatjit jutt duobmarah lejin weret wittenastam? 15. Maggar katjalwasain fän te tjanai tait späjarit? 16. Maggar näktemaw

towai wiketibmen, walla duobmarah kadda-
talaika. 17. Kait almog te kiti Subme-
law, mi wekketa tait, kuteh wiketiswuotan
ja puore tapin nannost tjuodtjoh ja so
nala tarwostalleh. (Zätkä Danieli.)

45. Suptjastallem tan pirra, mi häwai Sudari fuolkai Babela fangawuota mangel.

Paiken ketjaläff jake mangela ko tah
wuostas Sudarah lejin wuolgotowum Ba-
bela fangawuotai, waldi Perjeri konogis
Cyrus (jälla Kores) Babela rikaw wuolla-
fis. 2. Sudarah, mah te sjaddin so welde
wuollai, ädtjohin läppew jättet ruoptot sia
aitigi landai, ja ädäsist tsegget Jerusaleme
tempelaw. 3. Tolloi ai waddojin siji
ruoptot kaitah tah diwras litteh, mait Ne-
bukadnesar li waldam äudeb tempelest. 4.
Lakka wittakäff tusan almatjah Suda, Ben-
jamina ja Levi maddoist jättajin te ruop-
tot Jerusalemai. 5. Tempela tseggemest
arrin dauk Samaritanah siaw kutta nobbe

---

nabbo te ädtjoi tat asije? 17. Kottes almog ulfoji
awos tan pajel.

45. Kä li tat konogis, mi waldi Babela rikaw
wuollafis? 2. Sudarah, mah te ai sjaddin Cyrusa
welde wuollai, maggar läppew tah ädtjohin? 3. Mag-
gar tawerah waddetowin siji ruoptot tanka palen? 4.
Kalles ja maggar maddoist lejin tah, kuteh talloi jätta-
jin ruoptot Jerusalemai? 5. Ädijohin kus talaka

läkkai
tah
wuota
dan,
kum
wut
Sudar
wasij
tallat,
Ejra
ruopt
teme
rait
ai rik
tjäket
Testa
ailes
äpatu
jaskir
firje,
ofte
firjeh
Reher
tuskin
vida

---

häptote
Sama
taste
wimak
Ejra
tjäket
juoketo

lakkai jake. 6. Samaritanah kättjotowin tah Iſraeliterah, mah Aſſyralats fanga-
wuota mangel lejin muttemah patſam lan-
dan, muttemah ruoptot pättam ja hednigi-
fum ſäkanam. 7. Taſte matta läkkäto-
wut tat waſſje mi akew taſte mangela li
Judari ja tai Samaritanai kaſkan. 8. Tah
waſſjolattjah wiertijin dauk wimak meta-
tallat, ädaſik mangela ko äudätjuodtjotejeh
Eſra ja Nehemia leika Babeliſt tälvom
ruoptot älob Judariſt, tai äudebi wekſo-
teme teti, ja pajastjeggim Jeruſaleme mu-
rait ja portait. 9. Tah älbmah pejatin
ai rikan tärjotemew. 10. Tan aiken ai
tjäkätowin tah ailes firjeh, mait tat Äbme
Teſtamenta mia Bibelin ſiſadna. 11. Tah
ailes firje matteh juoketowut ſuptſaſkirjin,
äpatuſkirjin ja profetalats kirjin. 12. Supt-
ſaſkirjeh läh: witta Moſeſa kirjeh, Joſua
kirje, Duobmari kirje, Ruthen kirje, qwu-
ofte Samuela kirjeh, qwuofte Konogaſai
kirjeh, qwuofte Krönik-kirjeh, Eſra kirje,
Nehemia kirje ja Eſtera kirje. 13. Äpa-
tuſkirjeh läh: Soben kirje, Pſaltar (Da-
vida pſalmah), Salomona Äiwotespaſkoh,

hätotata pajastjeggit tempelaw? 6. Käh lejin tah
Samaritanah? 7. Koſtes Judarah ja Samaritanah
taſte ſjaddin kaſkanisſa? 8. Man tjada wiertijin
wimak tah waſſjolattjah metatallat? 9. Maites
Eſra ja Nehemia wiel takaiſa? 10? Maggar kirjeh
tjäkätowin tanſa aiken? 11. Koſtes tah kirjeh matteh
juoketowut? 12. Läta pajas ſuptſaſkirjit! 13. Läta

idda=
äbme=
uotan
ja ſo

mi
lä

tah
Ba=
rogis
olla=
welde
ot ſia
leme
ſiji
Ne=
4.
Ben=
uop=
emeſt
tobbe

uſtoſi

rifaw
Äyruſa
Mag=
t? 4.
jätta=
talaka

Salomona Predikoteje ja Salomona äiwes laulotes. 14. Profetalats kirjeh läh tjaletum profetaist, ja tah läh: Ejaia, Sere-mia, Hefekiel, Daniel, Dsea, Soel, Amos, Obadia, Jona, Micha, Nahum, Habakuk, Zefania, Haggai, Zacharia ja Malachi. 15. Tai kirji paldelen kullojeh Abme Testamentai muttem etjadah, mah kättjotoweh Apokryfelats kirjeh, kuteh äh mai adnetowo jamma Submelats arwon, walla dauk äpateh Submela qwuowloi. 16. Tah kirjeh läh: Judita kirje, Wiseswuota kirje, Tobiasa kirje, Syrafen kirje, Barucha kirje, qwuofte Mackabeeri kirjeh, Sätka Eстера kirjai, Sätka Danieli, ja Manasje räkkälwas.

17. Perseri welde wuolen wiesojin te Sudarah sieddon paiken qwuofte tjuote jake, tärjotum sia pajemus prästaist. 18. TASTE mangela waldi. Macedoneri konogis, Alexander tat stuores, äbbä Perseri rikaw, näute ai Judeaw wuollasis (332 jake Kristusa räгатeme äudäl). 19. No tan konogasa jabmema mangel tah rikah, mait jän li äitam, juofetowin alde tärwäiwe-älbmai kaskan, sjaddai Judea muttin Egypta, mut-

---

pajas äpatuskirjit! 14. Käifte läh tah profetalats kirjeh tjaletum? 15. Ähtus wiel etja kirjeh kaudno Abme Testamentan? 16. Läka pajas tait Apokryfelats kirjit! 17. Man kuffew lejin Sudarah Perseri welde wuolen? 18. Maggar konogasa wuolla sjaddai Judea taste mangel? 19. Alexanderen jab-

fin S
kaskan
ko jän
Subm
asme
Wuoi
teudn
tathio
tälwo
sien t
mang
rah.
mang
25.
tärwi
li pa
teudi
gela
herro
27.
wai
tit
etjaf
äudi

mem
ria f
gar
te af
tes j
beeri
26.
latsi
mar

äives
h tja=
Sere=
lmos,
bafuk,
ilachi.
e Te=
tjoto=
ii ad=
walla
Tah
firje,
firje,
Stera
lwas.
jin te
tjuote
18.
logis,
cifaw,
: Ori=
fono=
t jän
lbmai
mut=

tin Syria wuollai. 20. Syria konogasai
kassan lei ainasitt Antiochus multos, taina
ko jän sitai nagget Judarit räkkätallat päästo
Submelit. 21. Tantet jän wainweti siaw
aismeslakai ja pädwoti tempelaw. 22.
Wuognelats wainon tan sadnes Submelen
teudno pirra pajani te muttem herra Ma=
tathias aftan pardniskum (167 Kr. äud.),
tälwoi taw suttatum wäkaw ja tärwi täs=
sjen tafatjit taw tuolsmemaw. 23. Ude
mangeltis puolwah kättjotowin Macabee=
rah. 24. Tai kassan li tat lakkamus jo
mangen, Judas Macabeus, mainosumus;
25. jutte taat räiwai Antiochusaw mädde
tärwin, raineti tempelaw, maw Antiochus
li pädwotam, ja tjuodtjaldatti Submela
teudnow. 26. Judea tärjotowi taste man=
gela pajela tjuote jake tanka Macabeerat
herra-maddost Syria äiwevelde wuolen.
27. Taina ko Judarah taste mangel tai=
wai wiertijin Syria tuolsmemawuoste ano=
tit wekkew Romariist, päjin taah pajetit
etjase äiwalattjan landa pajel ja pejin
ändälsbmaitis tan pajel. 28. Taggar Ro=

---

mema mangel, kottes te sjaddai Judeain? 20. Sy=
ria konogasai kassan kuttis lä muitolimus? 21. Mag=
gar wuolin jän kättjasi nagget siaw tasia? 22. Kus
te aftal pajani haddotjit jo tuolsmemaw? 23. Kof=
tes jo mangeltis puolwah kättjotowin? 24. Maca=
beeriist, kuttis li mainosumus? 25. Mannes nän?
26. Kuffenkus äroi Macabeeri tärjotem Syria äiwa=
latswuota wuolen? 27. Maste tai päti, jutte Ro=
marah ädtjotin weldew Judea pajel? 28. Kuttis

etafats
kandno
Apotry=
h Per=
wuolla
n jab=

malats äudälmai, waiko kudnetum konogaſa nammain, li ai tat Herodes, mi talloi, ko Jeſus räगतowai, tärjoi äbbä Ranaan landa pajel. 29. Taat landa (jälla Paleſtina, näu ko tat ai fättjotowa) li te juoketum neljin äſin: Judea, Samaria ja Galilea alots pelen Sardana äno, ja Berea lulle pelen. 30. Tat juoketowai Herodeſa jabmema mangel tan pardni kaſkan. 31. Tan aiken ko Jeſus jami, li Pontius Pilatus Romalats landſherra Judea ja Samaria pajel. 32. Ketjaläff jaſe Kriſtuſa räga-teme mangel, taſſin Judarah wuoſtahakow (ſturjew), wiggaten päſat luowaſen Romari äinwalatswuota wuoſde. 33. Te Jeruſalem, Jeſuſa äudälſardne melte, nobbadeſt audetowai Tituſeſt, mi li Romari keiſar Beſpaſianuſa pardne ja täräiwe-älmai. 34. Taſte tuokko läh Judarah wiefom pädde- tum kailai landai pirra. (Eſra, Nehemia ja Maſtabeeri firjeh.)

---

li tat Romalats äudälmai, mi tärjoi Ranaan landaw tan aiken ko Kriſtuſ räगतowai? 29. Maggar landaäſit ſiſani Ranaan jälla Paleſtina? 30. Uroikuſ Paleſtiina akka tärjoteje wuolen ai Herodeſa jabmema mangel? 31. Kuties tärjoi Judeaw tan aiken ko Jeſus jami? 32. Kuttewkuſ Judarah maſſjiin lädka wiefot Jeſuſa jabmema mangel? 33. Mites te ſjaddai Jeruſalemai? 34. Kotteſ lä taſte mangela mannam Judarita?

---

1. 2

Rom
herra,
Eliſab
2. E
jubme
Herra
Äh
leika
orden
chario
wuoi
Zach
jatti
kälwo
beth
kalka
dat ſ

1.
rodeſa
Mi 1
4. 2
men

Åda Testamenta.

1. Sohannes kastatejen rägatem.

Konogis Herodesa aiken wiesoi muttem herra, kån namma lei Zacharias, ja so akka Elisabeth, kåbbatjaka Arona herra=maddost. 2. Sõi leika kåbbatjaka wilpates waimoi jubmelpalolatjah ja wandartika laitotaka Herran kättjolwasai ja pejatusai melte. 3. Ah lam sunnon manah; ja taina ko sõi leika wuorajah, te i lam sunnoi kenna wuordemus manait ådtjot. 4. Ko tall Zacharias wuoronis li wärotmen tempelin, wuoidnoi sunji Herran engil Gabriel. 5. Zacharias taste suorgani. 6. Engil te jatti sunji: "Ele pala, Zacharias! to råk-fälwas lä kullojowum, ja to akka Elisabeth kalka rägatet tunji pardnew, kån tån kalka kättjot Sohannes. Ja sån kalka sjaddat stuorejen Herran ådån ja tietot Niles

1. Makkah mitos almatjit wiesojin konogis Herodesa aiken?
2. Muggar lei sunno ellementjärda?
3. Mi wailoi sunnoi kätase wuorbalatswuota wuokjoi?
4. Mi häwai Zachariasi ko sån muttin li wärotmen tempelin?
5. Muggar mielan te sjaddai Za-

Wuoiqenest ja järgälit Ißraela manait Herran sia Submelen käif. Sa sän kalka mannat so äudän Eliaja wuoiqenin ja samoin ja järgälit almatji waimoit ja kawetet akt fuolkew, mi Herraw tuosto". 7. Zacharias jatti: "Maste mon kalkaw taw tiettet, jutte mon ja mo akka län käbbatjaka wuorasah?" 8. Engil wasteti: "Tän kalkah sjaddat kielatebmen fitta tan peive raijai ko tat sjadda, taina ko tän idtji jake mo pakoit." 9. Zacharias li oito ai kielatebme, ko sän päti ulkos tempelest. 10. Käsje aife Elisabethi li allanam, rägati sän pardnew. 11. Ko alde sitaqwuoiqemeh ja äppasah taw ädtjoiin kullat, te tah awosin aktan suina Herran stuorra arbmofeswuota pajel. 12. Käsje sih kaktjad peiwen pätin pirratjuoppatjit manaw, te fittin taw kättjot attje nama melte, Zacharias. 13. Te jatti Elisabeth: "I ludnok, jutte sän kalka kättjotowut Johannes". 14. Tah jattin te sunji, jutte i lam aktak so säkäst taina nammain, ja kättjoiin taw kielates attjew tetetit, maggar namaw manna kalkai ädtjot. 15. Taat walddi te tablow

charias? 6. Maites engil te jatti? 7. Maggar qwuoftaladdemaw Zacharias te hälai engila pako wuofte? 8. Maites te engil wasteti? 9. Mites tan tet wailoi Zacharias, ko sän päti ulkos tempelest? 10. Dito kus te engila äudälsardne allani? 11. Mastes Elisabetha sitaqwuoiqemeh lifojin taja? 12. Maggar namaw tah fittin waddet manai? 13. Maites edne te jatti? 14. Maites tah kis hälin tan wuofte? 15. Ko

ja tjali
tanka p
heweti
kullin
dats to
suina.
Miles ?
noi, ja
manaw.

(Lu

2. M

Rut
Zach
Nazav
lusa ?
li M
älbma
David
käif, t
jes ar
tän p
4. M

tall ka
Maites
17. ?
sunji I
2.
tes m
kislatu
4. M

ja tjali: "Zohannes lä so namma". Ja tanka päddän ädtjoi sän kielas ruoptot ja heveti Zubmelaw. 16. Kaikah, kuteh taw fullin äutohin taw, ja jattin: "Mi sjadats tate manast?" jutte Herran kieta lei suina. 17. Ja Zacharias tiettoi tan Miles Wuoginenin, näu jutt sän äudälšardnoi, ja lauloi Herrai tjabba hevetus-laulomaw.

(Luc. 1.) (Zohannes kastatejen peiwe, jälle mitšamarpeiwe.)

2. Neita Marian puodgestem, j. w.

Kutta mano mangela ko engil li hällam Zachariasin, te sän Zubmelešt rajatowai Nazarethta stadai Galilean, muttem neida lusa Davida kätöst, ja tan neida namma li Maria. 2. Sän li kihlatum muttem älbmain, kän namma li Josef, mi ai li Davida šakäst. 3. Ko engil päti šiša so kät, te tat jatti: "Puorist tunji, mi walljes arbmow läh ädtjom! Herra lääkes tuina, tän puorist šiwodnetum nišfuni kastan!" 4. Maria äutohi taw puoraštattemaw. 5.

tall katjatin attjest, mi äutoit te šunji häwai? 16. Maites tah kuteh lejin täbbe šinne, usšjotin tan pirra? 17. Kottes ulloši Zacharias aivos tan pajel, mi šunji li šjaddam?

2. Kän lusa engil Gabriel wiel rajatuwai, mälkes mangel Zachariasja lusa? 2. Käinas Maria li kihlatum? 3. Kottes engil puoraštatti Mariaw? 4. Maites Maria usšjoti tan puoraštattema pirra?

Engil te jatti: "Ele pala, Maria! jutte tån läh kaudnam arbmow Submela åudån; kãts tån kalfah rãgatet pardnew, ja tån kalfah kãttjot so namaw Jesus: jutte sãn kalka lãnestet etjas suolkew sia suddoist".

6. Ko Maria katjati, koftes tat sjaddat kalfai, wasteti engil: "Dat Niles Wuoigenes kalka pãttet to pajel, ja tan Bajemusen sabmo kalka suoivanestet to; tantet ai tat Niles, mi tuste rãgatorwa, kalka kãttjotowut Submelen pardue".

7. Uktan taina, ja wai kalfai nannotet so jaffow, muitali engil Mariai, koft Elisabeth alde pãrolats, ifka mai wuoras, warga kalfai rãgatet pardnew.

8. Te jatti Maria: "Kãts mon lãw Herran tãrdno; sjaddus munji to hãla melte".

9. Engila åppema mangel wuolgi Maria puorastattet pãrolatjas Elisabethaw.

10. So pãteten tiewoi Elisabeth tan Niles Wuoigenin,

11. ja sãn tjuorwoi: "Puorist sjiwdnjetum lãkes tån nišsunt kaskan, ja puorist sjiwdnjetum to hãggan sjaddo! Sa wuorbalats läh tån, futte jaffih; jutte kaika kalka ållanit, mi tunji lä sardnotum Herrast".

12. Sa Maria jatti: "Mo

---

5. Maites te engil sunji jatti? 6. Ko Maria quuohtastalai tan sakan mattelisuota pirra, maites engil wasteti? 7. Maites engil wiel muitajatti Mariai, wai tat kalfai jaffet? 8. Maites Maria wimal te jatti? 9. Kãssãs wuolgi Maria taste mangelatjan? 10. Mites Maria pãteten hãwai Elisabethi? 11. Maites Elisabeth jatti? 12. Kof-

siello h
mo wu
nesteje
nos w
kalfah
Maria
betha li
14. K
ria lei,
jutte sã
so heitt
pariti
"Josef,
mest M
tat mi
Wuoig
sãn nã
riaw et
ållani
tjada (
rãgaten

---

tes Mar
mel li fi
Elisabeth
ken Ma
Maggar
Josef nã
nikus ta

! jutte
äudän;
ja tän
tte sän
doist".
sjaddat
buoige=
tajemu=
ntet ai
kättjo=
t taina,
muitali
ärolats,
rägatet
ts mon
to häla
wuolgi
bethaw.
n Miles
Buorist
skan, ja
do! Sa
; jutte
dnotum
: "Mo

siello heveta stuorra kitemin Herraw, ja mo wuoiganis awotalla Submelen mo Lä- nesteje sinne, jutte sän lä kätjestam tärd- nos wuollegiswuotai; taate ketjest kalfih kalfah maddoh kättjot mo salogen". 13. Maria äroi taste mangel kälmä mano Elisä- betha lumme, ja te sän matsai wiesosis. — 14. Ko Josef elwi maggar wuoken Ma- ria lei, te sän idtji sita piko so häppatit, jutte sän li läjes älmäi, ainat aifoi suollet so heittet. 15. Ko sän näu li ussjotemin, pariti sunji Herran engil niäkon ja jatti: "Josef, Davida pardne! ale pala walde- mest Mariaw, fihlatum nishjunat affan, jutte tat mi lä sakkanam so sinne, tat lä Miles Wuoginest". 16. Ko Josef kätsaji, takai sän näu ko engil li jattam, ja waldi Ma- riaw etjas nishjunaw lufas. 17. Te näu ällani tat maw Herra li profeta Esaiasa tjada (7 kap. 14 v.) äudälsardnom Jesusa rägateme pirra.

(Luc. 1., Math. 1.)

do Maria
ca, maites
muitajatti
tes Maria
aria taste
en häwai
12. Kot-

tes Maria ulkosi awos tan armo pajel, maw Sub- mel li sunji wuojetam? 13. Kuffewtus äroi Maria Elisäbetha lumme? 14. Ko Josef elwi maggar wuo- ken Maria lei, maites sän aifoi juina taffat? 15. Maggar pitotemew sän te ädtjoi? 16. Takaitus Josef näu ko engil li niäkon so pakatam? 17. Älla- nikus taina attak äudälsardne?

3. Jesusa rägatem.

Paiken nelje tušan jafe tan ilmen sjudnjeteme mangel, kulati Romalats kejsar Augustus, jutte äbbä wärald (t. l. kaikah alde wuolletattjah) kalkin skattai tjaletowut. 2. Tantet ai Josef ja Maria, kuteh leifa Davida jäkäst, wuolgifa Davida stadai Bethlehemi, wai kalkaika täbbe tjaletet etjaska skattai. 3. Te häwai, ko jäi leifa täbbe, atte päddä päti Mariai rägatem, nän jutt sän rägati wnostas rägatum pardnes; 4. ja sän kätkei so ja pejai so wuolos krubboi, jutte sunnoi i lam saije qwuosjekäten. — 5. Muttem reinohejeh, kuteh Bethlehema paiken lejin kättjamen äloja iko, ädtjon talaka Herran engila tjada sakaw tan awo pirra, mi Jesusa rägateme tjada kaikit almatjit sjaddat kalkai. 6. Sän te ai jatti, jutte sih kalkin kaudnat manaw kättetowum, ja wuolospejatam krubboi. 7. Talaka taste mangela kulloi engil, aktan stuorra läkoin tate almelats fuowast, he-

---

3. Maggar kulatusaw pejai kejsar Augustus 4000 jafe tan ilme sjudnjeteme mangelen? 2. Käsiäs Josef ja Maria wuolgifa takatjit tan kulatusa melte? 3. Ko jäi täbbe leifa, mites te sjaddai? 4. Mattes wäralda Länessteje härwasilt karwotowai rägatemes mangel? 5. Kuteh ädtjon wuostas sakaw Jesusa rägateme pirra? 6. Maggar märkaw waddi engil siji, wai kalkin täbdät taw adtjal rägatum Länesstejew? 7. Maggar hewetus-laulomina kudnetowai taste man-

wetet
Submel
ja alm
hejeh j
Bethlef
dam lä
Ko sih
Mariai
krubbo
wuoidn
lam m
11. Q
mi jar
kattse
wai m
engil li

4. J

Ko j
mangel,
pajas
wärotet

---

gel Jesu
takkat, n
Ditokus
Tetetin i
pirra?
mi jardu
peiwē leji
4. Se

wetet Submelaw ja jattet: "Rampo läkes Submeli allakasan, ja rase ädnama nala, ja almatjita puorre situd!" 8. Reinohejeh jattin te kaskanisja: "Mannob tall Bethlehemai ja kättjob taw, mi tåbbe sjad=dam lä, mait Herra mihi tetetam lä". 9. Ko sih jättelit wadsin tåtko, te kaudnin Mariaw ja Josesaw, ja manaw, mi wällahi frubbo sinne. 10. Ko sih lejin taw kaifa wuoidnam, tetetin sih kaifa, mait lejin kullam mana pirra, ja hewetin Submelaw. 11. Maria kis wuorki waimonis kaifa, mi jardnotowai mana pirra. 12. Ko kaktse peiwe lejin wasam, pirratjuoppetowai manna ja kättjotowai Jesus, nån ko engil li peijam.

(Luc. 2.) (Mda=jate=peiwe.)

4. Meida Marian kyrkowadsen.

Ko jåmes aife li wasam mana rågateme mangel, manai Maria, Moseja laga melte, pajas Jerusaleme tempeli, wai tåbbe kalkai wärotet ja kitet Submelaw wuorbalats ma=

gel Jesusa rågatem? 8. Maites reinohejeh radohin taffat, mangela ko lejin ädtjom taw pitotemew? 9. Ditokus te kaudnin mait engil li siji jattam? 10. Tetetin kus ai reinohejeh mait lejin kullam mana pirra? 11. Maites Maria ussjoti kaifa tan pirra, mi jardnotowai alde mana pirra? 12. Ko kaktse peiwe lejin wasam, maites te taffin manaina?

4. Ko jåmes aife li wasam Jesusa rågateme man=

napjebmama äudän. 2. Te päti tälko pajas wuoigenen siärgelemest ai muttem wuoras älmäi, kän namuna li Simeon. 3. Tat li ädtjom jattow Niles Wuoigeneft, jutt i kalkam jabmet äudäl ko li wuoidnam Herran Kristusaw. 4. Ko tall Simeon wuoini manaw Jesusaw tempelin, waldi sän taw fatmasis ja jatti: "Herra! talle pajah ton teudnarat rasen mannat tabbelt, näu ko tän jattam läh; jutte mo tjalme läh wuoidnam to salogwuotaw, maw tän karvetam läh kaikit almatjita, akt tjuoukasen hednigi pajastjuoukemi ja almogafat Israeli härlogwuotan". 5. Josef ja Maria äutohika taw, mi jardnotowai Jesusa pirra. 6. Täbbe li ai muttem profetisfa, kän namma li Hanna, Pphanuela neida Nsvara säkäst; sän li mätkat wuoras, walla päti alo tempeli, ja teudnahi Submelaw fastoin ja rätkälwasaitum ija peiwe. 7. Sän päti talle ja heveti Herraw ja hälai so pirra kaikit taiti, kuteh Terusalemin wuordin tjäutatallemaw. 8. Ko Josef ja Maria leika älletam kaika, mait Mo-

---

gel, maites Maria te takai Moseja laga melte? 2. Kutes te päti pajas tempeli? 3. Maggar jattow li tat ädtjom Niles Wuoigeneft? 4. Ko sän tall wuoini manaw Jesusaw tempelin, maites sän jatti? 5. Maites Josef ja Maria usijoteika tan pirra? 6. Leikus ai muttem profetisfa tanfa pafen täbbe tempelin? 7. Maktes so tjada ulfosmanai sata jutt wäralda Länesteje li räгатum? 8. Kullkwus Josef ja

jefa I
stadaf

5.

Käe
nogis
lulle I
"Käm
nogis
lulle
3. K
häijen
ja ta
fiast,
melte
tin si
näu k
lä äui
joi S
fas, jé

Maria

5.

jutt Se
tälko pä
gis He
pajemus
wafietin

jesa laga merreti matfaika jäi Jerusalemesta.

(Luc. 2.) (Kintalpeive.)

5. Jeesus ädtjo puorastattenuw wises älbmaist ja patera Egyphtai.

Kässe Jeesus li rägatum Judalats konogis Herodesa aiken pätin wises älbmaist lulle landast Jerusalemai. 2. Tah jattin: "Kännes lä tat adtjak rägatum Juida-konogis? jutte mi läp wuoidnam so nastew lulle landan ja läp pättam so räkkätallat." 3. Kässe Herodes taw kulai, sjaddai sän häijen, pajai kättjot lusaš pajemus prästait ja tait kirjeäppasit; 4. ja sän katjati siast, kännes, Kristus profetalats sardnomi melte kalkai rägatuwut. 5. Tah wastetin sunji: "Bethlehemmin Juida landan," näu ko Micha (kap. 5, v. 2—4) tan pirra lä äudälšardnom. 6. Taste mangela kättjoi Herodes suollet tait wises älbmaist lusaš, jäskoti siast aikew, kässe tah lejiu wuoi-

---

Maria taste mangela pišjanika Jerusalemim?

5. Maggar quuosseh pätin Jerusalemai, tattet jutt Jeesus li rägatum? 2. Maites sih katjatin, ko tätko pätin? 3. Maggar mielawuoken sjaddai konogis Herodes tate hälast? 5. Maites sän te katjai pajemus prästait ja kirjeäppasit? 5. Maites tah wastetin? 6. Maites sän taste mangel suollet kät-

dnam nastew, ja kättjoi siaw wuolgit Bethlehemai, ja tábbe puorist jäskotet mana pirra ja äska sunji sardnot tan pirra. 7. Taste mangel tah wuolgin Bethlehemai; ja kätš, naste manai wašt sia audån, tasako tjuodtjati káte pajel, kånne manna lei. 8. Ko nabbo te tjagnin kátai ja kaudnin Sesujaw alde ednin Mariain, te luoitadin wuolos ädnami ja rákkátallin so, ja wadidin sunji gállaw, suowasaw ja mirrhamaw. 9. Taste mangel wahrotowin Submelešt niäkon, atte äh kalkam matšat ruoptot Herodesa lusa, ja wuolgin náu etja káinow ruoptot landasase. 10. Ko tah lejin wuolgam, parotowai Herran engil Josefí niäkon, ja jatti sunji, atte sán kalkai patarit aftan ednin ja manain Sesujin Egyptai, ja ärrot tábbe, tasako engil etjalakai kättjoli. 11. Siwwa taja li tat, atte, kásše Herodes wuoini, jutt sán li pättatallam wises älbmaist, sitai sán káddet Sesujaw, ja pejai tantet kulatusaw, atte kaikah pardne-manah Bethlehemin ja paiken tan pirra, kuteh lejin qwuoktejakasatjah ja nuorabuh taiste, kalkin káddatallat; 12. jutte sán

---

tjoi wises älbmait taffat? 7. Ko tah mangela wuolgin Bethlehemai, koftes kaudnin kátew, kånne Sesus lei? 8. Ko náute lejin kaudnam manaw ja tan ednew, maggar kudnew te wuojetin manai? 9. Matšintus te ruoptot Herodesa lusa? 10. Maggar pitemew ädtjoi Josefí taste mangel? 11. Mannes sán kalkai wuolgit patarit? 12. Mantet sitai Herodes

táinwoi
konog
qwuof
škan.
šeldes
paroto
tan, j
tan ed
landai
nin n
takai
Nazar
jaspie!

6.

Sesí
šalema
láfe j
manno
šalema
kám j
Seruse

---

káddet 2
wiesoi
wiel et
attan n
6.
olgita?
palen :

täinvoit, atte tat adtjalaka räгатum Juda-
konogis, mi i kuit lämats vuorasab ko
qvuotte jake, ainas kalkai kaudnot tai ka-
stkan. 13. Mangeb jaken jami Herodes
selbes taudast. 14. Talaka taste mangel
parotowai wast Herran engil Josefii Eghyp-
tan, ja jatti: "Paijane, walde manaw ja
tan ednew lusat, ja matsa ruoptot Israela
landai, jutte tah läh jabmam, kuteh man-
nin manan hægga mängen". 15. Josef
takai näu ko engil li kättjom, ja matsai
Nazarethai Galilean, känne Jesus te pa-
jaspiebmetowai.

(Math. 2.) (Loppas peiwe.)

6. Jesus, läke ja qvuotte jake vuoras tempela sinne.

Jesusa aitigah manaika färt jaken Jeru-
salemai pässats pässiti. 2. Ko Jesus li
läke ja qvuotte jake vuoras, te sai tan
mannam mäcken so waldeka faroniska Jeru-
salemai. 3. Ko tall passpeiveh lejin näk-
käm ja sai matsaika ruoptot, patši Jesus
Jerusalemiin, ja aitigah äpa taw tietam.

käddet Bethlehema manait? 13. Kuffewtus Herodes
wiesoi taste mangel? 14. Ädtjoitus Josef mangela
wiel, etja pitotemew? 15. Käsjäs te nabbo Josef
altan manain wuolgi?

6. Käsjäs Jesusa aitigah färt pässats pässiti wu-
olgika? 2. Man vuoras lei Jesus ko jän wuostas
paleu tjuowoi juunow tätko? 3. Ko sai matsaika,

4. Ko ätsälifa so, te täiwoika jutte sän li wuolgam säbmasa faron sia pärolatjaišt ja äppasišt. 5. Ko eika dauk so kauna, matšaika šai ruoptot Serusalemai, ja ätsä- ifa so täbbe. 6. Kälma peiwe mangela kaunaika so tempela sinne, tšakkahemen äpa- teji kaskan, kuldalemen ja katjatemen siaw. 7. Ša kaitah, kuteh so kullin, äutohin so jerbmalatšwuotaw ja wastatusait. 8. Ko tall edne ädtjoi so wuoidnet, te sän jatti: "Šardnam, manneš tän talkih monnoi taw? Kätš, attjat ja mon län märrähin to ät- šäm". 9. Walla Jesus wasteti: "Man- neš lepen mo ätsäm? Eitenfus tiete, atte mon berim ärröt mo attjen käte sinn?" 10. Šai eikan dauk tajate taw so hälaw. 11. Te wuolgi sän äšfa sunnoin ruoptot Nazarethai ja lei sunnoi wuollekats. 22. Ša Jesus autani wišešwuotan, aken ja arb- mon Šubmelen ja almatji äudän.

(Luc. 2.) (1:šias Kiletes Loppaja mangel.)

---

tjuowoikus te Jesus sunnow? 4. Maites täiwoika, ko ätsälifa so? 5. Ko eika so kauna, käššäs te wu- olgika? 6. Kännes wimal so kaunaika? 7. Wuose- tikus sän täbbe etjas mainat wuotin äutošen? 8. Ko edne ädtjoi so wuoidnet, maites tat šunji jatti? 9. Maites Jesus tan nala wasteti? 10. Tajateikatus aitigah taw so hälaw? 11. Patšikus te wiel Jesus Serusalemin? 12. Maites sän taste mangel muttem šakai autani?

7. Š
št

Ko
ras j
Šubec
štati.
ja an
auwer
wadfi
dea L
Šorbe
Te š
ja w
matja
štus,
tjatš
lä fer
iw lä
štated

7. Š

7. Š
äpatesi
Šuten:
šän te
šän li
šia päš
melte,
päti j

7. Johannes kastatejen wittena- stem Jesuja pirra, ja Jesuja kastatem.

Ko Jesus li warga kälmalätk jake wuo-
ras ja wiesoi Galilean, pariti Johannes
Judea metsen, prädikoi puoretew ja ka-
stati. 2. Ets sän wiesoi aiwe muddakit,
ja ani kaptew kamela qwuolgaišt ja verte-
auwew älemes pirra. 3. So lusa ulkos-
wadšiu Jerusalemen almatjah ja äbbä Su-
dea landa, ja pajin etjase susie kastatowut
Jordana änon ja täbdästin suddoitija. 4.
Te sän sšergoi siaw karrasikt suddoija tet
ja wakoti siaw puoretewmai. 5. Ko al-
matjah täiwokätin, atte Johannes lei Kri-
stus, te sän jatti: "Mon kastataw tiaw
tjatsin, walla mo mangelen päta akta, mi
lä feurab moste, juon kamawuoddakit mon
iw lä wuokas nuollat. 6. Sän kaska ka-
statet tiaw Niles Wuoigenin ja tälläin".
7. Ko Jesus ai päti so lusa ja sitai ka-

---

7. Maggar aiken algi Johannes, Zachariasa pardne,
äpateswidnos? 2. Makttes sän walljet wiesoi? 3.
Kutemutjah pätin ulkos, susie kastatowutjit? 4. Kohtes
sän te tuostoti siaw? 5. Ko almatjah täiwojin, atte
sän li Kristus, maggar patoikum sän te täššjeti taw
šia pästo usšjolinijaw? 6. Mainas kaskai, so sardne
melte, Kristus kastatet almatjit? 7. Ko ai Kristus
päti ja sitai kastatattet etjas, maites Johannes te

statattet etjas, piettoi Johannes taste ja jatti: "Mon luliw tarbahet kastatowut tuste". 8. Te jatti Jesus: "Metete talle taw; mi berrip kaikai pekki sinne alletet Submela situdaw"; ja te meteti sän sunji taw. 9. Ko Jesus li kastatum, ja li läide-
stam pajas tjatsest, kätja, te rappasi alb-
me sunji ja Submela Wuoigenes wuoid-
noi wuolosluitademen, te ko duwolädde,
ja pätemen so pajel. 10. Ja akt jedna
kulloi almešt, mi jatti: "Taat lä mo etse-
les pardne, käsa mon puorist likow". 11.
Taste tjärgoi Johannes tan jakkon, atte
Jesus lei wäralda Länesteje; 12. jutte
sunji li šardnotum, atte tat, kän nala son
ädtjoli wuoidnet Wuoigenijaw wuolospättet
ja ärotet, tat lämats Messias. 13. Man-
geb peiwen, ko Johannes wast ädtjoi wuo-
idnet Jesusjaw, te sän tantet wittenasti taw
ja jatti: "Kätja Submelen libbaw, mi erit-
walda wäralden šuddoit".

(Math. 3, Marc. 1, Luc. 3, Joh. 1.)

---

jatti? 8. Maggar pakoikum te Jesus so häälaidatti?
9. Ko Jesus li kastatum mi äutoit te šjaddai? 10.
Maggar jedna kulloi almešt? 11. Man pirra te
Johannes wisšafen šjaddai? 12. Kottes sän matti
wisšafen orrot tan nala? 13. Maktēs sän te taw
pikoti almatjita?

8.

Wilo
wui S
kättjeli
li pä
läff i
wadfi
tän l
kierfit
"Tat
laipest
Subme
Te tä
ja pe
(t. L.
tšeggo
tän l
taggo
"Tat
ih kal
Wima
ja wu
tait,

8. Š

ko kasta
janderto
pärgal
Käsšäs
kättjali
nala?

taste ja
statorwut
tete talle
e ässetet
än sunji
li läide=
pasi alb=
3 wuoid=
wolädde,
ist jedna
mo etse=
v". 11.
kon, atte
2. jutte
nala son
lospättet
3. Man=
joi wuo=
rahti taw
mi erit=

8. Jesus kättjelowa pärgalest.

Miles kastatemes mangelatjen, tälwoto=
wui Jesus Wuoiogenešt mätsai, kätte sän
kättjelowai pärgalest. 2. Ko sän tábbe
li pärräk ärron neljeläff peiwe ja nelje=
läff ija, te sän pärrästowai, ja kettjeleje
wadsi äudäl so kait; 3. ja sän jatti: "Sus
tän läh Submelen Pärne, te kättjo tait
kierkit sjaddat laipen;" 4. Jesus wasteti:
"Tat lä tjaletum: almats i wieso täsjo
laipest, ainat färt pakost, mi ulkosmanna
Submela njalmest". (5 Mos. 8: 3.) 5.
Te tälwoi pärgal so meldes Jerusalemai
ja pejai so pajemusji tempelen räppe nala
(t. l. staggeka paldan, mi li alemusan tan
tseggo tempeltjäkkä nala), 6. ja jatti: "Sus
tän läh Submelen Pärne, te luoite etjat
taggo wuolos!" 7. Te jatti Jesus sunji:
"Tat lä tjaletum: Herraw Submelat tän
ih kalka kättjalet". (5 Mos. 6: 16.) 8.
Wimat tälwoi pärgal so allak ware nala
ja wuoseti sunji kait wäralden härwohwo=
tait, 9. ja jatti: "kaihit tait jitar mon

1.)

hälaidatti?
ddai? 10.
a pirra te
sän matti
sän te taw

---

8. Aroi kus Jesus kätmet akto sierra, mangelatjan
to kastatorwai? 2. Ko sän li pärräk ärron neljeläff
janderta, mi te sjaddai? 3. Maggar pakoitum te
pärgal so kättjali? 4. Maites Jesus wasteti? 5.
Käsjas pärgal te tälwoi so? 6. Kottes sän te wast
kättjali so? 7. Maggar wastatusaw sän ädtjoi tan
nala? 8. Käsjas pärgal so tälwoi kälmadist? 9.

tunji waddet, jus tån luoitadah wuolos ja räffätallah mo". 10. Te jatti Jeesus: "Kaita erit, jatan! jutte tat lä tjaletum: Herraw Submelat kalkah tån räffätallah ja so aftain kalkah tån teudnahet". (5 Mos. 6: 13.) 11. Te heiti pärgal so, ja engilah pätin ja teudnahin so.

(Math. 4, Marc. 1, Luc. 4.) (1:stas Nileses Faston.)

9. Jeesus waljetalla äpatesälb- mait ja alga äpateswidnos.

Muttem peiven fastatemes mangel walji Jeesus wuostas äpatesälbmas Andreasaw.

2. Tat li äudåla ärröm Johannesä äpatesälmai, walla tjuowoi talle Jeesusaw, Johannesä wittenasteme tet. 3. Ko Andreas kaunati wieljainis Simonin, jatti jån sunji: "Mi läp kaudnam Messiasaw", ja tålwoi so Jeesusa lusa. 4. Ko Jeesus ädtjoi so wuoidnet, jatti jån: "Tån läh Simon, Jona pardne. Ko tån tall läh mo äpatesälmai, kalka to namma leffet

---

Waites jån te fitai atte Jeesus kalkai taltat? 10. Miggaw wastatusain te Jeesus so kaitai? 11. Ko pärgal tantet manai erit, kitemutjah tan saijai pätin Jeesusa lusa.

9. Kuttēs li tat wuostas äpatesälmai, fäv Jeesus walji? 2. Kån äpatesälmai li Andreas äudåla ärröm? 3. Äpēsitus Andreas ai jämes etjasaw Seusen lusa? 4. Miggaw paloikum tuošto Jeesus

Rephas
witt k
ma li
mo!"
radnai
jjaddai
äpates
nobbe
(sakaq
ja ald
jab ju
pardn
Mathc
mas,
jälla
das
wuoi
sardn
9. C
Subn
ja ja
(Ma

Simo
kättjoi
Philip
7. S
älbma
Waite
tesälb
wai l
sardn

wuolos
Jesús:
aletum:
allat ja
5 Moſ.
ja en=

Faſton.)

älb=
os.

el walji
reasaw.
ia äpa=
jesusaw,
to An=
t, jatti
iaſaw“,
o Jesús
än läh
tall läh
a leffet

Kephas (Petrus), tat lä pakte“. 5. Te witt kaunai ſän muttem älbmaw, kän nama li **Philippus**. Taja ſän jatti: “Tjuowo mo!“ 6. Sa Philippus kaunati muttem radnain, kän namma li **Nathanael**, mi ai ſjaddai Jesusa äpatesälbman. 7. Kaitai äpatesälbmaistis ulkoswalji Jesús qwuofte nobbe läkkai, kät ſän kättjoi Aſteliin (ſaſaqwuoddin); tah lejin: **Simon Petrus** ja alde wielja **Andreas**, **Jakob** tat nuoraſab ja alde wielja **Johannes** (Zebedeuſa pardneh), **Philippus**, **Bartholomeus** jälla **Nathanael**, **Mathens** ja alde wielja **Thomas**, **Jakob** tat nuorab, **Judas Lebbeus** jälla **Thaddeus**, **Simon Zelotes** ja **Judas Iskariot**. 8. Tanka aiken päti Jesús wuoiſenen ſamoin ja äpati almogaw ja ſardnoti Ewangeliumaw Submelen rifa pirra. 9. Eän te jatt: “Mife lä ällanam ja Submelen rifa lä lakka; puoretet etjadte ja jaffet Ewangeliumaw!“

(Math. 4, Marc. 1—3, Luc. 4—6, 10, Joh. 1.)

Simonaw? 5. Kuttet ſi tat kälmad, käv Jesús kättjoi ſjaddat ſo äpatesälbman? 6. Häladattikus Philippus ſämes etjaſaw ai ſjaddat äpatesälbman? 7. Kutemutjah lejin Jesusa ulkoswaljitum äpatesälbmah jälla tah qwuofte nobbeläkkai Aſtelah? 8. Waites Jesús takkätäti tanka aiken ſo ſän walji äpatesälbmaites? 9. Koſtes Jesús wakoti kultelejitas, wai lulin ädtjot ſebrew ton Submela rikan, maw ſän ſardnoti?

at? 10.
11. Ko
ijai päin
äv Jesús
udäla är=
jaſaw Se=
i Jesús

10. Jeesus pikota Samaritanian atte sân lä tat täiwotum Vänesteje.

Ko Jeesus muttem aikew li äpates-widnos taffam Judean, wuolgi sân wast Galileai, tai Farijeai niddo ja täiwotemi äudäst. 2. Sâan wadsi te Samaria tjada ja päti Sichar stadai. 3. Kiäwdom mannamest tjäkketi sân ulkolen stada, muttem tjatserudne palдай, mi kättjotowai Jakobarudne. 4. Te päti muttem Samaritalats nissun tjatsew käiwotjit. 5. Tasa jatti Jeesus: "Wadde munji juffat!" 6. Nissun wasteti: "Koktes tån, kutte läh Judalats, mattah adnot juffat muste, kutte läw Samaritalats nissun?" 7. Idtjin wuoin Sudarah sebrew ane Samaritanai kum (kätja pelew 173). 8. Te wasteti Jeesus sunji: "Sus tån täbdät luhlih Zubmela maddafaw ja kä tat lä, mi jatta tunji: wadde munji juffat! te tån luhlih susste adnot, wai waddali tunji elleje tjatsew". 9. Nissun jatti: "Herra, wadde munji taw tjatsew!" 10.

---

10. Ko Jeesus muttem aikew li äpatem Judean, mannes sân te matjai Galileai? 2. Maggar landa ijada sân te manai? 3. Käsa tån täbbe tjäkketi wuoignasteme tet? 4. Mites te sjaddai? 5. Maites Jeesus adnoi taste nissunest? 6. Maites nissun wasteti? 7. Koktes sân matti nân wasteti? 8. Maites te Jeesus jatti, tetetjit sunji, kä sân li? 9. Maites nissun tasa wasteti? 10. Maites te Jeesus kättjoi so

Jeesus
mat
steti:
jatti:
mai;
ja tat
tån jo
jutte
14.
sân li
nissun
noi te
pätin
fia li
quwoi
jaffin
talle
etjah
Kriistu

---

taffat?
Jeesus
nissun
14. S
nissun
kullin
charin?
Jeesusa

Jesús jatti sunji: "Wadje erit, kättjo älbmat ja päte äska tefi!" 11. Nissun wasteti: "S lä mone älmäi". 12. Jesús jatti: "Muolga tän jattih: i lä mone älmäi; jutte tone läh ärröm witta älbma, ja tat mi tone talle lä, i lä to teudo, taw tän jattih sadnašit". 13. Te elwi nissun, jutte šän li hálamen muttem profetaim. 14. Jesús te pikoti etjaš sunji ja jatti, šän li tat wuordetum Messias. 15. Te nissun qwuodi litted, manai šadai ja šardnoi tan almatjita, mi li šjaddam. 16. Tah pätin te ulkos šo lusa ja kättjon šo ärröt šia lunne. 17. Šän äroi ai šia lunne qwuofte peive. 18. Mädde Samaritanah jaffin šo nala, ja jattin nissuni: "Äp tašt talle jakke koros to hála tet, jutte mi läp etjah kullam ja tietep atte tat šadnan lä Kristus, wäralden Länešteje".

(Soh. 4.)

---

takkat? 11. Ditokus nissun náu takai? 12. Maites Jesús jatti tan šo wastatusa pirra? 13. Maites nissun arveti, ko wuoini atte Jesús li náu kaiteteje? 14. Maites Jesús te pikoti sunji? 15. Maites nissun te takai? Maites šadan almatjah taffin, ko kullin nissuna šakait? 17. Ditokus šän ai äroi Šiharin? 18. Kottes Samaritanah ulkofin jalkosa Jesúsja pirra?

Sudean,
ar landa
e tjäkteti
Maites
šun wa-
Maites
Maites
kättjoi šo

11. Arbatja pardne Nainin.

Ko Jesus li wadsjemen sames stadai, mi fättjotowai Nain, tjuowon so mäddeh alde äpates-älbmaist ja ädna almog; ja so sän päti stada portai, te taggo ulkosqwuoddetowai jabme, mi li ärron ednes aidna pardne, ja edne li arbats, ja stuorra täffe almatjist li so tjuowomen ulkos stadast. 2. Ko Herra wuoini so, armolasti sän so pajel, ja jatti sunji: "Alle tjero!" 3. Te sän wadsi äudäi ja tuotti jabme-qwuoddattisaw, ja tah, kuteh qwuoddin, tjuodtjatin. 4. Te jatti sän: "Man jaitaw tunji, nuor älmai, tjuodtjele pajas!" 5. Tatta milt pajeti tat jabme etjas ja hälakäti. 6. Te kaisah ädtjotallin äutohemest, näu jutt tah hewetin Submelaw ja jattin: "Mtt stuorra profeta lä pajas pättam mia kaskai, ja Submel lä kätjastam etjas fuolkai". 7. Sa saka ulkosmanai äbbä Judea pirra ja kais landa pirra tan tason.

(Luc. 7.) (16 Kiletes Trinitatija mangel.)

11. Ko Jesus äpates-älbmais kum ja ädna almogin päti Naina stada portai, mitet te sjaddai? 2. Ko Jesus wuoini tan jabme nuor älbman ednew, maites sän suina takai? 3. Maites sän takai jabme-qwuoddattisain? 4. Maites sän jatti tan jabmeki? 5. Maites taina te sjaddai? 6. Maites almatjah, mah täbbe lejin, jattin tan pirra? 7. Maites saka tan äutopargo pirra kulloi widabut?

12.

Ko
pajas
tjatsje
Täbl
wällc
maist
jema
los
4.
mang
mowa
li tal
kai je
must
wuoi
aifew
"Siti
waste
feta
lä fr
te lä

12.
sames
atait
4. M
Jesus
Maites

12. Jeesus tiwoto muttem puot- sataw Bethesda paldan.

Ko Judari passe sjaddai ja Jeesus wuolgi pajas Serusalemai, te sän ai päti muttem tjatse-laddoi, mi kättjotowai Bethesda. 2. Tábbe lejin witta tjuolda=huonatjah, kánne wällahin äloh puotsatist, tjaltetemist, sferb=maist; 3. jutte tah wuordin tjatse swatt=jema nala, taina ko akt engil luoitadi wuolos laddoi wisses aiki ja swattjati tjatsew. 4. Tatt mi te äudemust läidesti tjatjai, mangela ko tat li swatjatun, tat warras=mowai ifke maggar tauda sone lei. 5. Te li tábbe sämes älmai, mi kaktse neljad läfkai jake pirra li puotsam, ja wiggai äudemust pättet wuolos laddoi. 6. Ko Jeesus wuoini taw skipekaw ja tieti atte tat kufkes aikew li tábbe wällaham, jatti sän sunji: "Sitah kus warresin sjaddat?" 7. Skipek wasteti: "Herra! i lä mone aktak mi welfeta mo wuolos laddoi, mangela ko tjatse lä swatjatun, jutte äudäl ko mon pätaw, te lä juo etja läidestam wuolos äudálin

---

12. Maggar warrestakke sijai päti Jeesus, ko sän sämes palen li mannamen Serusalemai? 2. Mi atait li tábbe? 3. Mannes skipekab tábbe wällahin? 4. Maites taggar swatjem tjatjin takai? 5. Ko Jeesus tákko päti, maggar skipekaw sän kaunai? 6. Maites Jeesus juste katjati? 7. Maites skipek wa-

mo". 8. Te jatti Jeesus sunji: "Tuod-
tjele pajas, walde latjot ja wadsel!" 9.
Ja talaka älmäi warrasmowai, waldi lat-
jos ja wadsi. 10. Ko Jeesus taste man-
gela kaunai so tempelin, jatti sän sunji:
"Käts, tån läh warresin sjadam, ale tate
ketjest siddow taka, abma tunji mife pahab
sjadda".

(Soh. 5.)

13. Jeesus tiwoto skipekaw, juon kieta pele li ajsnom.

Ko Jeesus sabbathan manai muttem Sy-
nagogai, te li täbbe afta älmäi, juon kieta
pele li ajsnom. 2. Te katjatin Fariseah
ja tah kirje-äppasah, lätko läppe sabbathan
warresin takkat? 3. Näute sih katjatin,
wai mangela ädtjolin quuoddemusaw so
nala, jutte ulkodes pako melte Mosesa
lagan tat lämatš puorgotum. 4. Jeesus
wasteti siji: "Kuttes lä tat älmäi tia ka-
skan, mi adna sautjaw, ja jus tat sabbat-
han kattja räggai, ifus sän mana ja keje
taw pajas? Man harbmat puoreb lä al-

---

sieti? 8. Maites te Jeesus jatti sunji? 9. Mites
te sjadai? 10. Ko Jeesus taste mangel kaunati
suina tempelin, maites sän te jatti sunji?

13. Käse ja künne kaunati Jeesus tan älbmain,
juon kieta pele li ajsnom? 2. Ko Fariseah wuoid-
nin, jutt Jeesus aiko so tiwotet, maites te katjatin
Jeesusest? 3. Mannes tah näu katjatin? 4. Mai-

mats
takkat
peki.
Tast
puori
kajot
7. S
arbm
mai
älmä
wast
Tast
ja a
häffe
wuod

14

K
pele
tjaln

tes
skipek
7.
sän
tiwot
11.
14

"Tjuod=
je!" 9.
uldi lat=
te man=
n sunji:
ale tate
ie pahab

, juon

em Sy=
on fieta
Fariseah
bbathan
katjatin,
šaw šo
Moseša
Jesus
tia ka=
šabba=
ja keše
6 lä al=

mats šo šautša? Tantet lä läppe puorit
takkat šabbathan". 5. Te jatti šän sti=
pefi: "Tjuodtjele pajas ja wadše!" 6.
Tast witt ain katjai: "Räbba lä metetum,
puorit takkat jälla pahait takkat šabbathan,
šajot häggaw jälla pajat taw häkkanit?"
7. Te Fariseah šjawot ärron, ja Jesus
arbmeti šia waimoi karraswuotaw. 8. Älb=
mai šän jatti: "Kälge kietadt!" 9. Šo
älmai näu takai, te šo fieta pele šjaddai
wašt warrešen ja jäbda šo nubbe. 10.
Taste märotowin Fariseah ja kirje-äppasah,
ja arwaladdin kaškanisša, kofte šiš kalfin
häkšetet Jesusaw. 11. Šo Jesus taw
wuoptesti, wadši šän taste erita.

(Math. 12, Marc. 3, Luc. 6.)

14. Jesus wuoidnen takka šab= masaw, kutte lei tjalmetib= men rägatum.

Šo Jesus šämes palen manai ulkos tem=
pelest ja aitšai muttem älbmaw, kutte lei
tjalmetibmen rägatum, katjatin šoste alde

1. Mites
1 kaunati

älbmain,
ah wuoid=
e katjatin
4. Mai=

tes te Jesus wašteti šiji? 5. Maites šän te jatti
šipeki? 6. Maites šän tast witt katjai Fariseašit?
7. Waštetin kus Fariseah maitel tasša? 8. Maites
šän jatti šipeki? 9. Maktes tat pargai maitel šo
tiwotebmai? 10. Maktes šifojin Fariseah tasša?
11. Äroi kus Jesus mätlataw täbbe?

14. Šo Jesus manatiin ulkos tempelest aitšai šab=

äpatesälbmah, maffos tat älmäi lei etjas
jälla aitigis suddoi teti tjalmetibmen räga-
tum. 2. Jeesus wasteti: "Äh lä so, ähke
alde aitigi suddoh siwwa tafa, ainat tat
lä sjaddam, wai Submela pargoh kalkih
so nala pifotowut". 3. Ko sän lei taw
jattam, tjälgäi sän ädnama nala ja tafai
taste daiganaw, maina sän wuoidai tan
tjalmeteme tjalmit, 4. ja jatti sunji: "Mana
ja pasate etjat Siloah laddon!" 5. Sän
wadji erit, pasati etjas ja sjaddai wuoid-
nen. 6. Tah, kutteh äudäla lejin so
wuoidnam, idtjin te tast so täbdä, ainat
tälvon so Jariseai lusa, käita sän wierti
sardnot, koftes sän lei sjaddam wuoidnen.
7. Ko katjatin alde aitigist, oitokus sän
lei tjalmetibmen rägatun, te säi wasteteika:
"lä kalle". 8. Taina wall ko tat äuto-
pargo li tafatum sabbathan, jattin Suda-
rah, atte Jeesus tan teti i lam Submelest.
9. Tah kättjon ain witt etjase lusa taw
älbmaw, kutte lei tjalmetibme ärron, ja
jattin sunji: "Wadde Submeli kudnew!

---

masaw, kutte lei tjalmetibmen rägatun, maites äpa-
tes-älbmah katjatin softe? 2. Maites Jeesus wasteti?
3. Maites sän te tafai tan tjalmetis älbma tallo-
teme teti? 4. Maites sän hälai tan tjalmetis älb-
mai? 5. Mites sjaddai, ko tat pasati etjas? 6.
Alde äppasah, kutteh tall idtjin so täbdä, käjäs tah
so tälvon? 7. Maggar wuokin tuodastin ai tan
tjalmetibmen aitigah taw äutopargow? 8. Man
teti te Sudarah laitin Jeesusaw? 9. Maites tah

Mi t
Älme
mon
lejiw
sän i
mait
mel
Sub
kulla
ja h

15

T
äuto
teje.
talle
Änti
stuo
alde
rode
lipp
han

jattin
älna
juino
15
2.
wieje
Sero

Mi tietep, atte tat älmäi lä juddar". 10. Älmäi wasteti: "Zus sän littja juddar, mon iw tietep; äutâw mon tietaw, atte mon lejiw tjalmetibme ja talle wuoinaw. Zus sän i lulu Submelest, te sän i mattet lulu maitet takkat; jutte mi tietep, atte Submel i kula juddarit, ainat taw, kutte palla Submelaw ja takka so situdaw, taw sän fulla". 11. Taste Sudarah märotowin ja häikätin so ulkos.

(Soh. 9.)

15. Johannes kastatejen tjepotuttem.

Tan aiken, ko Jezus takai enemusait alde äutopargoijt, tjepotuwai Johannes kastateje. 2. Galilea ja Perea pajel tärjoi talloi konogis Herodes, kân lifenammas li Antipas, ja tat ani Johannes kastatejew stuorra kudnen, kulai ja tjuowoi nielastis alde äiwatemit. 3. Taina wall ko Herodes etjas affan li waldam wieljas Philippusa niisunaw, Herodiasaw, te li Johannes so kaigotam tan waldoma tet. 4.

---

jattin tan tjalmetis älbmäi Jezusa pirra? 10. Kohtes älmäi mäkkaldatti siaw? 11. Maites sih te talkin siina.

15. Tan aiken, mites ijaddai Johannes kastatejai? 2. Kuittes te tärjoi taw rifaw, kânne Johannes wiesoi? 3. Maggar juddo tedi kaigoti Johannes Herodesaw? 4. Märenis tan tet, masas Herodias

Taste Herodias nãu mâradowai Sohannesî, atte sãn naggi konogasaw pejat Sohannesaw fangakâtai; 5. ja ai wainoti alde hãggaw, ja luli paitam konogasaw so kãddet, jus i lam konogis pallam almogest. 6. Wimat sjaddai sjettes aife, ko konogis pasoti rãgatem-peives ja waddi stuorra qwuossemallasaw. 7. Herodiasa neida te manai sîsa ja danšai konogasa aũdãn, masa konogis ja tah, kutteh suina tjãffahin peudai, nãu likojin, atte konogis jatti sunji: "Uno moste mait sítah, te kalkaw tunji taw waddet, ikkabe lakkew rikastam". 8. Ko neida te manai ulkos ja katjai ednestis, mait sãn kalkai adnot, wasteti edne: "Sohannes kastatejen aivew". 9. Neida te wiefai konogasa lusa ja jatti: "Mon anotaw, wai tãn talaka waddah munji Sohannes kastatejen aivew tuolpis fare nala." 10. Konogis sjaddai harbmat hãijen, walla idtji matte tãjet jattos. 11. Sãn kãttjoi nabbo bedelaw talaka puoktet Sohannesa aivew. 12. Tat wuolgi ja tjuclai Sohannesest aivew fangakãten, qwuoddi tattamitt aivew

---

naggi konogasaw? 5. Sitãius sãn kiddotet konogasaw juotak wief pahabui? 6. Waggar sjettes aife wimat sjaddai tan pahas aifoma alettebmai? 7. Kottes taste sjaddai tarbme Sohannesa hãggatuttemi? 8. Ko sãn te radhew katjai ednestis, maites tat kãttjoi so adnot? 9. Ditokus te taw adnoi? 10. Waggar miella te sjaddai konogasai? 11. Waggar kãttjo-

tuolp
neida
Ko
te tal
tatin

16

Ko
naum
Genes
hãlai
tjada
pãlto
Ko s
kãino
lãddel
tem a
pajas
botasc
pãstãt
taina
mutte

maw s
13. S
16.
mãddel
ãdnam
manai
ai, mo

tuolpis kare nala ja waddi taw Herodiasa neidai, ja sän qwuoddi taw ädnasīs. 13. Ko Johanneša apates-älbmah taw kullin, te tah pätin, walbin so rubmahaw ja hau-tatin taw.

(Math. 14, Marc. 6.)

16. Jesusa muotolwas nelje-lafats sajopälto pirra.

Ko Jesus sämes peiwen manai Kaper-naumest, känne sän li ärromin, tjäkketi sän Genesareth jaure kadden wadnasa sija ja hălai tan tjäggom almogi muotolwasai tjada ja jatti aftan wiel etja hălain: "Utt pältoälmai wadsi ulkos sajitjit sajos. 2. Ko sän lei sajemen, kattjai muttem äje käino nala; 3. tat sajo tuolmotowai ja läddeh alme wuolen pärrin taw. 4. Muttem äje kattjai wareplassa nala, ja ko tat pajaspäti, te tat käikäi, taina ko idtji täb-botajaw ane. Muttem äje kattjai tšeskes-pästatti kaskai, ja tšeskespästattjah aftan taina paijanin ja haukatin taw. Walla muttem äje kattjai puorre ädnami, tat sjad-

maw sän nabbo waddi? 12. Maites bedel te takai? 13. Käiste te Johannes hautatowai?

16. Käise ja känne hălai Jesus muotolwasaw mäddelafats sajopälto pirra? 2. Maggar li wuostas ädnamtjärda, man pirra sän hălai? 3. Kokes manai tain sajoin, mi nän sajetojai? 4. Sardno ai, maggaren sän puoikaldatti jära kuttew tai etja

dai pajas ja qwuoddi tjuotekerdasats sjad-
dow." 5. Ko apates=albmah katjatin softe,
mait tat muotolwas kaskai merkit, jatti
sån: "Sajo lä Submela pako. 6. Tah,
käi lunne sajo kattjai käino nala, läh tah,
kutteh mai kulleh pakow, walla dauk, kässe
pär gal päta ja walda taw erit sia wai-
moist, äh jakke ja näu äh kajose. 7. Tah,
käi lunne tat kattjai ware plassa nala,
läh tah, kutteh kulleh pakow, tuostoh taw
awoin ja jakkeh muttem aikai, walla äh
paja taw ruottaidowat, ainat, kässe hete
jälla tähwotemeh pako tet tänwekäteh, katt-
jeh sih taite erit. 8. Tah, käi lunne tat
kattjai tjeskespästatti kaskai, läh tah, kutteh
kulleh pakow, walla wadsch erit ja hauka-
toweh märrähemist, pändotakaišt ja tan
wiesomen hauskotakaišt, ja äh sjaddow qwu-
odde. 9. Tah kis, käi lunne tat kattjai
puorre ädnami, läh tah, kutteh, kässe kulleh
pakow, wuorkeh taw puorre waimo sija ja
qwuoddeh walljes sjaddow".

(Math. 13, Marc. 4, Luc. 8.)

sajopälto tjärdaišt, ja kofes tat manai sjoin, mi taja
sajitowai? 5. Ko apates=albmah katjatin softe tan
muotolwasen wijoraw, maites sån jatti jutt sajo merki?
6. Maggar kudalejit muototi sån käinoi? 7.
Maggar kudalejit sån muototi wareplassai? 8. Käit
sån muototi tjeskes pästatti? 9. Käit sån muototi
puorre ädnamtjärdai?

17.

T
muoto
main
pältofo
päti
rasit
tall
wuoid
ifeda
idttjhf
kästes
Sån
6. T
atte m
Sån
rasit
hweita
oppem
oppete
tes ro
towut

17.
almerif
wai, n
hweita
jattin
Maites
wasteti

17. Jesusa muutolwas suoppates rase ja hweita pirra.

Taste mangela äudipejai Jesus etja muutolwasaw: "Almen rifa lä tain älbmain aktalafats, kutte saji puorre sajow pältosas. 2. Ko almatjah lejin ädemen, päti alde wasjjolats ja saji suoppates rasit hweita kaskai, ja manai erit. 3. Ko tall suotte sjaddai pajas ja äiwit tafai, wuoidnoi ai suoppates rase. 4. Te wadfin išeda swainasah so lusa ja jattin: "Herra! idtjihkus tän saje puorre sajow pältosat, kastes tat te adna suoppates rasit?" 5. Sän wasteti: "Taw lä wasjjolats taffam". 6. Te swainasah jattin sunji: "Sitahkus, atte mi wadsep ja tjäggep tait erit?" 7. Sän wasteti: "Iw, abma, kasse suoppates rasit pakkebet, ti aktan taikum pakkebet hweitaw, te pajet kabbatjafait sjaddat tjuoppem aikai; 8. te sitaw jattet tjuoppetejita: tjägget wuostaf pajas suoppates rasit ja tjadnet tait akti pilkan päldetowutjit, walla tjägget hweitaw mo aite

---

17. Etja muutolwasan, mainas pärtotalai Jesus almerikaw? 2. Mastes tat puorre sajo, mi sajeto-wai, mannel lafan peistöi? 3. Mites te häwai, ko hweita sjaddai pajas? 4. Maites älbma swainasah jattin tan pirra? 5. Maites išed wasteti? 6. Maites swainasah te katjatin? 7. Maites sän tasa wasteti? 8. Kottes sän šardnoi jutt sän te sitai

fija". 9. Ko Jeesus, mangela ko lei hãlam taw muotolwasaw, matsai wiesofis, ja alde apatesãlbmah tjuowon so, te tah rãfãlin so, wai luli tjelgit fiji taw muotolwasaw. 10. Te Jeesus jatti: "Almatjen Þardne læ tat, kutte saja taw puorre sajow. Þãlto læ wãrald. 11. Tat puorre sajow læ Messiasa rikan manah; suoppates rajeh læh pahafasa manah. 12. Wasjio-lats, kutte sãji, læ pãrgal. 13. Tjuoppem aife læ wãralda nãktem. Tjuoppetejeh læh engilah. 14. Nãu ko suoppates rajeh tjãggetoweh akti ja pãldetoweh tãlan, nãu kãlka ai sjaddat wãralda nãktemin. Almatjen Þardne kãlka rajat engelitas ja tah kãlki alde rikast tjãgget erita kãlka paha almatjit ja palkestet tait puolleje wuobnai; tãbbe kãlka årrot tjerrom ja pani krittjem. 15. Tah rektessãrdogah kis kãlkih paitet te ko peiwe sia Attje rikan. 16. Tat, juokko peljit adna fullat, sãn fullos!"

(Math. 13.)

---

takkat juoppates rãfikum? 9. Man pirra rãfãlin apatesãlbmah Jeesusaw matsatin? 10. Kottes sãn te tjelgi sãjoãlbman ja pãltow? 11. Mi læ sãjo ja mi læ suoppates rajeh? 12. Kuttessuoppates rãfit sãji? 13. Kãsse ja kãisse tjuoppetowa pãlto? 14. Kottes tan wãralda nãktemin kãlka sjaddat tai pahãfikum? 15. Kottes te kãlka mannat tai puorifikum? 16. Maggar wãkotiãlain læpti Jeesus taw tjelgestemew?

18.

Jes
nah j
gestin
tin: "
bren".
man
sunno
ain el
kãskan.
mange
taveri
kuffas
kãlka,
hãttãst
notjit
jai ãl
Ko jã
alde a
nin lo
matsat
kuffet
wiefai

18.

saw lap
taw m
pot?
teudno
6. M

18. Jesusa muotolwas lappom pardne pirra.

Jesusa lusa pätin kaiflakasats Publifanah ja suddarah, so kullatjit; taina murgestin tah Fariseah ja kirjeappasah ja jattin: "Tat tuosto suddarit ja pärrä sia sebren". 2. Te sän jatti: "Muttem älbman leifa qwuokte pardne. Tat nuorab sunnost kaipeti ulkos arbeäses, ko attje li ain ellemin. Te juoki attje äbmutakait sia kaskan. 3. Äh lam mädde peiwel taste mangela wasam, ko tat nuorab walbi tait tawerit, mah lejin sunji juoketum, wuolgi kuffas amas rikai ja skidarti aiwe warga kaita, mait ani. 4. Ko sän tantet algi hättastowat waneswuotast, wuolgi sän teudnotjit muttem porkala lunne, kutte so rajai älokärtas, swinit qwuototattjet. 5. Ko sän täbbe nälgoi, muitaji sän, kotte alde attje lunne makk palka swainasah adnin laipew kalle. 6. Sän aifoi tantet matsat attje lusa. 7. Ko te attje ain fuffet so aitsai, armolasti sän so pajel, wiefai so äudält, njämoi so tjepeta pirra

---

18. Maggar siwast äudipejai Jesus muotolwasaw lappom pardne pirra? 2. Kottes algi Jesus taw muotolwasaw? 3. Kottes te taat sjaddai lappot? 4. Ko sän lei skidartam arbeäses, maggar teudnosajai sän te wuolgi? 5. Maites te muitaji? 6. Maites sän tan tet aifoi tallat? 7. Kottes

ja tjulesti so. 8. Te jatti pardne: "Attje! mon läw suddow taffam almen ja to äudån ja iw lä wuofas to pardnen kättjotowut". 9. Attje jatti te swainafitas: "Karwotit so nala puoremus kapterw, pejit sunji suorbmasaw kietai ja kabmakit juofita ja njuowit taw puoitotum kalbew, wai ädtjolime awotallat; jutte tat mo pardne lei jabmam ja lä wast häggaw ädtjom, sån lei lappom ja lä wast kaudnom". 10. Ko tall pãrrasab pardne, kutte lei årrom ulkon sjaljon, pãti ruoptot ja kulai man teti kaikah nãu sjabmahin, te sån mãratowai ja idtji sita mannat sija. 11. Uude attje wadsi te ulkos ja kättjoi so pãttet sija. 12. Te tat jatti attjãsis: "Kãtja, mon läw teudnaham to nãu mãdde jakit ja iw lä kãssef pajelmannam to kãttjomit; walla tãn ih lä dauk kãssef waddam munji killigaw, kofte lejiw mattam awotallat etjam õppãsikum; walla ko tat to pardne lä ruoptot pãttam, kutte wastes wiesomin lä skidartam taweritas, te läh tãn sunji njuowam taw puoitotum kalbew". 13. Te wasteti attje sunji: "Pãrdnam!

attje so tuostoi, pãtetines ruoptot? 8. Koftes pardne te ulkosi jangartemes? 9. Maites attje kãttjoi awonis, taina ko lei ädtjom pardnew ruoptot? 10. Ko pãrrasab pardne, kutte arwi wieson, pãti ruoptot sjaljosi, maktes tat likoi taita juottasjallemita? 11. Leikus attje, tainaf awon nuorab pardnes ruoptot pãtemest, mãlsom waimos pãrrasab pardnai? 12. Koftes dauk tat ulkosi mãstetemes attjãsis? 13. Maites attje

tãn I
lä, I
kerjote
ja lä
wast I
melen
jãrgãl

Ko
Jakob
allat
tjalmi
paiti
fikofen
fan si
3. T
lä mi
takkob
sesi å
lei nã
pirra:
wast
juosa
so!"

te wast
towut I
19.
kobufin
mi åu
jabman
Petrus

"Attje!
to au=
kättjo=
nasitas:
w, pejit
tit juol=
kälbew,
tat mo
häggarw
st kaud=
pardne,
ruoptot
bmahin,
nat sifa.
i kättjoi
attjajis:
u mädde
to kätt=
jek wad=
mattam
a ko tat
e wastes
te läh
kälbew".
ardnam!

tes pardne
ittjoi awo=
10. Ko
optot sjal=
11. Leikus
t pätemest,
doktes dauk
daites attje

tän läh alo mo paldan, ja kaika mi mo lä, lä to. Walla talle berrip awohet ja kerjotet; jutte tat to wielja lei jabmam ja lä wast ällajam, sän lei lappom ja lä wast kaudnom". 14. Taggar lä ai Submelen attjelats waimo suddarita, kutteh järgäleh ja puoretch etjase.

(Luc. 15.)

19. Jesusa etjatowent.

Ko Jesus sämes palen waldi Petrusaw, Jakobusaw ja Johannesaw meldes sierra allat ware nala ja rätkäli, ädtjoi sän sija tjalni äudän etja wuokew, ja alde arodia paiti te ko peiwe, ja alde karwoh sjaddin fikoken te to tjuoukas. 2. Te wuoidnoikan siji ai Moses ja Elias, hälamen suina. 3. Te jatti Petrus sunji: "Herra! tanne lä miji puorre ärröt. Sus tän sitah, te takkob tasa kälma kâte, tunji äutâw, Mosesi äutâw ja Eliasi äutâw". 4. Ko sän lei näu hälamen, te ätt tjuoukes palwa pirrajuoinwanasti siaw, ja ätt jedna palwast jatti: "Tat lä mo etseles Pardne, juosa mon anaw puorre lifomaw; kullet so!" 5. Ko äpates-älbmah taw kullin,

te wasteti? 14. Roktes matti tat muotošwas sjetta-towut wastatijan, Fariisei laitema nala?

19. Ko Jesus sämes palen ättan Petrusin, Jakobusin ja Johannesin lei rätkälemen allat ware nala, mi äutoit te sjaddai? 2. Kuttemuttjah, juo ädna jabmam älbmah, wuoidnojin te siji? 3. Maites Petrus te jatti? 4. Mites te sjaddai? 5. Maites

te sih kattjin sia arodiai nala ja suorganin jagga. 6. Te Jesus manai sia lusa, tuotti siaw ja jatti: "Tjuodtjelet pajas ja alet pala!" 7. Ko sih tattamilt pajaslognin tjalmiteša, te idtjin wuoine etjasaw, ko Jesusaw akto.

(Math. 17, Marc. 9, Luc. 9.)

20. Jesus pajaspakta taw jabme Lazarusaw.

Wadsetines tjagnai ai Jesus Bethania laddai, mi aktan Bethsagin lei nobbe pelin Dljoware, Jerusaleme qwuowloft. 2. Muttem nissun, kån namma lei Martha, tuostoi so tåbbe kåtasıs. 3. Sone lei åbba, kån namma li Maria, kutte tjåffeti Jesusa juolki pal dai ja kuldali alde hålait. 4. Taina ko Martha te ajani mårrahemist kåtetjuodtjoteme kautoi, manai sån åudai Jesusa lusa ja jatti: "Herra! ihkus tån huola taste, atte mo åbba tipta mo akto teudnahit? Kåttjo så påtlet munji weffen!"

tat pargai åpatesålmai nala? 6. Maites te Jesus siji takai? 7. Wuoidnin kus maitel, mangela ko lejin tjuodtjelam?

20. Mi lei tat ladde, kåså Jesus wadsetines tjagnai? 2. Ko Jesus pāti Bethaniai, mi nissunit te tuostoi so kåtasıs? 3. Maites Marthan åbba, Maria, takai, ko Jesus lei tåbbe? 4. Ko Martha tan tet wierti akto tjuodtjotet kåtew, maites sån jatti Jesusi?

5. Se tån lå mådde Maria kalkan

6.

elja, kå mutter åbbatj ifa jar tån et taw k jabmen Subme towut" gela j gob n åda, r jas". lei La tan.

Jesus jatti: te i tietaw,

5. Ma aktak w maites ko ådtjo gela, w Jesusi mam?

5. Jeesus wasteti: "Martha! Martha! tån läh mårrahaw ja wainwew adnemen mädde wuofsjoi; walla akka lä tarbas: Maria lä waljim puoremus äfew, mi i kalka waldetowut joste erita".

6. Marthan ja Marian lämats ai wielja, kån namma li Lazarus. 7. Ko tat muttem aife taste mangela puotsai, rajaika äbbatjah rawwagaw Jeesusa lusa ja kättjofika jardnot sunji: "Herra! kätts, tat kån tån etsjah lä puotsamen". 2. Ko Jeesus taw kulai, jatti sån: "Tat tauda i lä jabmeme, ainat Submela kudne teti, wai Submela Pardne kalka tan tjada kudnetowut". 9. Dwuohte peiwe taste mangela jatti Jeesus äpatesälbmaitis: "Wuolgoob wast Judeai; Lazarus, mija wänaf, äda, walla mon wuolgaw so päktetjit pajas". 10. Ko Jeesus päti Bethaniai, te lei Lazarus juo nelje peiwe ärron gruop-tan. 11. Ko Martha ädtjoi kullat, atte Jeesus li pätemen, wielai sån so ändält ja jatti: "Herra! jus tån lejih tabbe ärron, te i lam mo wielja jabmam; walla mon tietaw, atte mait ikkenis tån anotah Sub-

organin
1, tuotti
ja alet
slognin
aw, ko

jabme

Bethania
be pelin
. Mut-
a, tuo-
i äbba,
Jeesusa
ait. 4.
rahemist
i äudai
kus tån
no akto
veffen!"

te Jeesus
angela ko

ines tjag-
isfunit te
a, Maria,
ja tan tet
ti Jeesuji?

5. Maites te Jeesus wasteti? 6. Leitus äbbatjin
akka wielja? 7. Ko sån taste mangela puotsai,
maites äbbatjah takaika? 8. Maites Jeesus jatti,
ko ädtjoi taw sakaw? 9. Dwuohte peiwe taste man-
gela, maites jatti Jeesus äpatesälbmaitis? 10. Ko
Jeesust wast päti Bethaniai, ädnalus Lazarus li jab-
mam? 11. Ko Martha päti Jeesusa ändält, so pä-

melest, taw sän tunji wadda". 12. Jeesus jatti sunji: "To wielja kalka pajastjuodtjelet". 13. Martha wasteti: "Tietaw kalle, atte sän kalka pajastjuodtjelet mangemus peiwen". 14. Jeesus jatti: "Mon läw pajastjuodtjelem ja ellem, tat kutte jaffa mo nala, sän i kalka jabmet effewen aikai. Sakkahkus taw?" 15. Te sän jatti: "Sakkaw, Herra! Mon jakkaw, atte tån läh Kristus, Submelen Bardne, juokko pättet kalkai wäraldi". 16. Te Jeesus, aktan Mariain ja mädde Sudarikum, kutteh täkko lejin pättam, manai Lazarusa gruop-tai. 17. Täbbe sän kättjoi, atte fierse, mi li pejatam tan nala, kalkai waldetowut erit, ja taste mangela logni sän tjalmiteš pajas, räkkäli Uttjes ja tjuorwoi te tjuo-jališ jenain: "Lazarus, päte ulkos!" 18. Sän, kutte jabmam lei, päti te ulkos, kies-salowum kietai ja juolki pirra lifatarwoi-kum ja sakkartaflinin äiwes pirra. 19. Jeesus jatti te siji: "Nuollit so ja pajet so mannat!" 20. Mäddeh taist Sudariš, kutteh lejin täbbe ja wuoidnam lejin, mait Jeesus li takkam, jakkim te so nala; etjasaš

---

teten, maites Martha jatti? 12. Koctes Jeesus so jaskati? 13. Koctes Martha tjelgi tait padoit? 14. Maites Jeesus tantet jatti? 15. Maites Martha taja wasteti? 16. Käšäs Jeesus te manai? 17. Maites sän täbbe te takai? 18. Mites šjaddai tate so hälašt? 19. Maites Jeesus te kättjoi? 20. Maites tat pargai tai Sudari nala, kutteh lejin täbbe?

pus
mi li
arwal

21.

mana
sän I
wadse
ällani
Bard
towut
ja tjo
so, ka
kalka
idtiin
sih t
pätin
tasam
ladda
tan f

21. S
radotaš

21.
adnetji
äpatesä
tintus

pus wadsin erit Fariseai lusa ja suptsastin, mi li sjaddam. 21. Tate peiwe rajest arwaladdin tah, kofte kalfin jametet Sesusaw.

(Luc. 10, Joh. 11.)

21. Sesusa äudålsardne kierdemes pirra ja alde sisamannem Jerusalemai.

Ko Sudari pääsats aldani, ja Sesus manai pajas Galileast Jerusalemai, jatti län laidon åpatesålbmaitis: "Käts, mi wadses pajas Jerusalemai, ja kaika kalka ällanit, mi tjaletum lä profetaist Umatjen Bardne pirra; jutte sän kalka pajelwaddetowut hednigita ja pilketowut, spädde towut ja tjalgätowut; ja ko sih läh iltjestattam so, kalkih sih jametet so, ja kälmad peiwen, kalka sän wast pajastjuodtjelet". 2. Tah idtjin te tajate, mait sän jatti. 3. Ko sih taste mangela lakkaniin Jerusalemai ja pätin Bethfage laddai, rajai Sesus qwuoftajaw åpatesålbmaitis ja jatti: "Wadsen laddai, mi lä lonno äudån, ja ko pätepette tan sija, kalkapette kaudnat mingeles äs-

---

21. Ko Fariseah ädtjon sakaw tan pirra, maites radotallin te kaskanisja?

21. Ko Sesus mangemus palen manai pajas, adnetjit pääsats pääsew Jerusalemiin, maites sän jatti åpatesålbmaitis päteje kierdemes pirra? 2. Taja-tinkus ai åpatesålbmah taw so hälaw? 3. Ko sän

naw tjanatum ja mesew tan paldan; nu-
 ollen tait ja laiden mo lusa. Ja jus aktaf
 katjata tonnost, mannes nãu takkapette, te
 jatten: "Herra tarbaha tait". 4. Tah
 quuofte apatesãlbmah wadsifa crit ja kaud-
 nafka, nãuko sãn sunnoi jattam lei. 5.
 Te laidika asnaw ja mesew Jesusa lusa,
 pejaifa karwoiteska tai nala ja tjãkfedattifa
 Jesusaw tai nala. 6. Ko Jesus nãute
 aũdãsmannai, luobbin mãddebh almogest
 karwoitissa kãino nala, etjasah suoddiin
 tuorganit muoraišt ja tuorgestiiin kãinow.
 7. Almug, kutte aũdãn wadsi, ja tah,
 kutte tjuowon mangen, tjuorwon. "Ho-
 sianna, Davida Bardnai! Puorist sijnw-
 njetum lãtes sãn, kutte pãtta Herran nam-
 man! Hosianna allafajan!" 8. Walla
 muttemah, kutte lejin Fariseah, jattin Je-
 susi: "Apateje, sjerge apatesãlbmaitat!"
 9. Walla sãn wasteti siji: "Sus tah sja-
 wot arrolin, te lulun kierkeh tjuorwot".
 10. Ko Jesus sijamannai Jerusalemai,
 lãsafãti aũbbã stada ja jatti: "Kã læ maff
 tat?" Almug wasteti: "Tat læ Jesus, tat

wimaf pãti Jerusalemelã lãffa, Bethsage laddai, maites
 sãn kãttjoi quuoftasaw apatesãlbmaistis tattat? 4.
 Ditokus ai kaudnafka nãu ko Jesus lei sunnoi jattam?
 5. Maites takaita mingeles asnain ja tan mesin?
 6. Ko Jesus nãute aũdãsmanai, maites almog takai?
 7. Maites tjuorwon tah, kutte aũdãn ja mangen
 wadsin? 8. Maites Farisealatjah pus jattin Je-
 susi? 9. Maites sãn wasteti siji? 10. Ko al-

profet
 Jesus
 nah:

(Math.)

22.

Pã
 pajer
 wuor
 präst
 radot
 sluoki
 sijats
 Isfar
 talai
 kofte
 kietai
 sunji
 pãdd
 kalka

matja
 almog
 Jesus
 22
 pãssa
 radot
 maist
 aũttãf

profeta Nazarethest Galilean". 11. Sa ko
Jesús páti tempela sija, tjuorwot ai ma-
nah: "Hosianna, Davida Þardnai!"

(Math. 16, 21. Marc. 11. Luc. 18, 19. Joh. 12.)

22. Jesús wuobdetowa Judas Iskariotest ja sispeja taw Miles Effedesmallasaw.

Þässatspassen wuostas algon tjákanin
pajemusprästah, tah tjalogáppasah ja tah
wuorasubmusah almoga kastan pajemus-
prästa Raifasen wiesjoi. 2. Tábbe tah
radotallin, kofte kalkin tuobbelet Jesusaw
fluokin ja jametet so. 3. Tanka aiken
sijatjakai satan Jesusa apates=álbmai Judas
Iskarioti, náu jutt sán manai erit ja laska-
talai pajemusprästai ja wuorasubmusikum,
kofte sán kalkai pajeshwaddet Jesusaw sia
kietaita. 4. Uwon tan pajel láppetin tah
sunji qwuoktelákk silbapednika. 5. Sa tan
pádda rajest átsjai sán wuokas aikew, kofte
kalkai pettet Jesusaw.

matjah tan männo teti katjatin, ká Jesús lei, maites
almog wasteti? 11. Maggar puorastattemaw ádtjoi
Jesús, ko sán taste mangela páti tempela sija?

22. Kutemutjah tjákanin pajemusprästa wiesjoi
þässatspassen wuostas algon? 2. Man pirra tah
radotallin? 3. Idtjitus te aktat Jesusa apatesálb-
maist páte siji welten? 4. Maites sán ádtjoi tan
áttást, atte sán kalkai pettet apatejes? 5. Maites

6. Wuostas surotislaipe peiven, kásse pääsats libba berri wärotowut, katjatin äpatesälbmah Jesusest: "Kännes sitah tån, atte mi kalkap karwetet tunji pääsatslibbaw?" 7. Te rajai Jesus Petrusaw ja Johannesaw taina kättjomin: "Wadsen sija Jerusalem, tan lusa tai tietepette, ja jatten sunji: "Äpateje lä peijam tunji hardnot: mo aike lä lassa, luoite munji qvuosselätew, kånne ädtjow pääsattjaw adnet etjam äpatesälbmaikum". 8. Äpatesälbmah takai näu ko sunnoi kättjotum lei ja karwotika pääsatslibbaw. 9. Ko effed sjadai ja Jesus tjätketi peudai äpatesälbmaikum, jatti sän siji: "Mon läw stuorra wainoin halitam pärrät taw pääsatslibbaw tijaiikum, äudäl ko kierdaw; jutte mon jattaw tiji, mon iw kalka wiel taste pärrät, äudäl ko tat ällana Submela rikan". 10. Taste mangela tjuodtjeli sän pajas ja päfati äpatesälbmai juolkit. 11. Taw sän takai, wai kalkai waddet siji puoikaltakaw kaskos kereswuotast ja wuollegiswuotast. 12. Ko sih taste mangela lejin pärrämen, sispejai sän Effedesmallasaw; 13. sän

---

sän tantet ätsäi? 6. Maites äpatesälbmah katjatin Jesusest, wuostas surotislaipe peiven? 7. Maites te Jesus wasteti? 8. Takaitakus alde kättjoma melte? 9. Ko te Jesus effedin tjätketi peudai äpatesälbmaikum, maites sän jatti? 10. Maites sän taste mangela takai? 11. Männes taw takai? 12. Maites sän pärräten sispejai? 13. Mäggar wuofin ja mai

waldi
äpatesä
ret! ta
ulkosw
lasen!"

Näu
äpatesä
ket ta
Testan
mädäda
audagi
takkabi

14. 5

(M)

23.

Ses
dasti
akta
käv
heme
Sim
tat

pakoitu
äpates
23.
ja m
Petru
3. S

waldi nabbo laipew, fiti, tãji taw, waddi
âpatesâlbmaitis ja jatti: "Waldet ja pär=
ret! tat lä mo rubme, juoffo tian äudäst
ulfošwaddetowa. Taffet taw mo mui-to=
lajen!"

Näunte ai walbi sãn kaalkaw, fiti, waddi
âpatesâlbmaitis ja jatti: "Waldet ja juf=
ket taste kaifah! Tat kaalk lä tat ädä
Testamenta mo warran, juoffo tian ja
mäddaji äudäst ulfošujuorkotowa juddoi
andagasluoitemi. Man taiwai ti taw
takkabetit, taffet taw mo mui-to-lajen!"
14. Ja tah juffin taste kaifah.

(Math. 26, Marc. 14, Luc. 22, 1 Cor. 11.)

23. Jesus pifota pettetejes ja hälla âpatesâlbmaita.

Jesus sjaddai taste mangela häijen, tuo=
dasti ja jatti: "Sadnan jattaw mon tiji,
akta tiašt kalka mo pettet". 2. Sohannesi,
käv Jesus enemusta etji ja kutte li tjäffa=
hemen sunji lakkamusan peudai, seiweli te
Simon Petrus, wai kalkai katjatet, kuttet
tat lei, kãn pirra sãn hãlai. 3. Ko So=

---

pakoikum jispejai sãn taw? 14. Sjaddinkus kaifah
âpatesâlbmah taste äfalatjan?

23. Kottes sjaddai Jesus mielanis taste mangela,
ja maites sãn jatti âpatesâlbmaita? 2. Maites
Petrus tafai, wai ädtjoli tiettet, kãn pirra sãn hãlai?
3. Ko Sohannes sošte katjati tan pirra, maites sãn

hannes tan tet neikeli etjas Jesusa miälga
wuoste ja katjai: "Herra, kä lä tat?" wa-
steti Jesus: "Dat lä sän, käsa mon wad-
daw taw puonjotum laipew". 4. Te puon-
joi sän laipew ja waddi taw Judas
Sffarioti. 5. Tatamilt jatti sän sunji:
"Mait tän takah, taw taka warga!" 6.
Walla i aftak fiasst, kutteh pendai tjäkkahin,
rajatam, man teti sän jatti sunji taw. 7.
Ko tall Judas lei waldam taw pekkatjaw,
wadfi sän talaka ulkos, ja tat lei ija. 8.
Ko sän li ulkoswadsum, jatti Jesus: "Talle
Umatjen Pardne härlogen wuostowa, ja
Submel härlogen wuostowa so sinne. 9.
Etjeles manah, nän ko mon läw etsam
tiaw, nän etjet ti ai kuttek qwuomitete!
Taste kalkih kaikah arwetit, atte ti lepet
mo äpatesälbmah, jus adnebetit kereswuot-
taw kastanete". 10. Jesus wiel jatti:
"Taan ijan kalkabetit kaikah heittet mo".
11. Te jatti Simon Petrus: "Herra,
ikkabe kaikah lusin to heittet, mon iw dauk
kalka nän takkat". 12. Jesus jatti sunji:
"Sadnan jattaw mon tunji: tan ijan,

wasteti? 4. Käfi sän te waddi laipew? 5. Maites
sän tatamilt jatti Judas? 6. Tajatinus tah etja-
sah, man teti sän taw jatti? 7. Aroitus Judas te
kuttebwo täbbe? 8. Maites Jesus te jatti lassas
jabmeme kautoi? 9. Maggar wafotijaw kastos ke-
reswuotai waddi sän te siji? 10. Maites sän äw-
dälshardnoi sia hargeswuota pirra tauka ijan? 11.
Maites Petrus taja wasteti? 12. Maites te Jesus

äudäl
lä, kai
trus
iw ka
jattin
buw
towa
15 ja
äpatu'

(Ma

24.

Ta
nemes
Djon
seman
kärtai
sumu:
kierke
los a
jus r
lute!

sunji t
jatti?
15.
tanfa
24.
äpates
täbbe
utjana

miälga
?" wa=
n wad=
e puon=
Judas
: sunji:
!" 6.
iffahin,
w. 7.
ffatjaw,
ija. 8.

"Talle
wa, ja
ne. 9.
etsam
mitete!
ti lepet
eswuo=
jatti:
t mo".
Serra,
w dauk
sunji:
t ijan,

Maites
tah etja=
Judas te
ti lassas
afkos te=
sän au=
t? 11.
e Jesus

äudäl ko wuontsan ärres qwuofti tjuoijam
lä, kaskah tän kälmi mo heittet." 13. Pe-
trus wasteti: "Skkabe jabmaluliw tuina,
iw kaska dauk to heittet". 14. Näute
jattin sih ai kaskah. 15. Niwe wiel ene-
buw hālai Jesus tanka palen, mi lätkä-
towa Johanneša Evangeliumin, 13, 14,
15 ja 16 kapitelin, ja sišadna aiwe tjabba
äpatušait ja wakotšait.

(Math. 26, Marc. 14, Luc. 22, Joh. 13—16.)

24. Jesus kierda Gethsemanin.

Taste mangela wadsi Jesus, eme harja-
nemes melte, aktan äpatesälbmaikum tätko
Djowarai, tan sijai, mi lättjotowa Geth-
semane, käggo tah tjaguin muttem urtas-
kärtai. 2. Täbbe sän ädtjotalai alwo-
sumus sielowaiwest. 3. Te wadsi sän
kierkepalkestaka tuokai siast erit, kattjai wuo-
los arodias nala, rätkäli ja jatti: "Attje,
jus mattelis lä, te walde taw kaalkaw mo
lute! Ällus dauk šjaddes mo šitud, ainat

sunji tuodasti? 13. Maites Petrus te sunji tjärgä
jatti? 14. Waddinkus tah etjajah ai puorre jattoit?
15. Šälaitus Jesus wiel enebuww äpatesälbmaita
tanka palen?

24. Käšäs wadsi Jesus, eme harjanemes melte,
äpatesälbmaikum mallasa mangel? 2. Kolte sän
täbbe šjaddai mielaniš? 3. Ko sän te ši mannam
utjanatši äpatesälbmai lute, man pirra sän te rätkäli?

to!" 4. Te wuoidnwi sunji engil almešt, kutte so keuroti. 5. Tašt witt ädtjotalai sän stuorra wainest, ja alde piewas lei ko warraikäitijah, mah kattjin wuolos ädnama nala. 6. Ko sän taste mangela tjuodtjeli rätkälemest ja wast päti äpatesälbmai lusa, kaunai sän siaw ädemin. 7. Te jatti sän siji: "Mannes ädebetit? Tjuodtjelet ja rätkälet, abma kattjebet kättjelemai; Wuorigenes lä kizjok, walla ädtje lä wejjes". 8. Tašt wadsi sän erit ja rätkäli näu ko äudäl. 9. Ko sän taste mangela ruoptot päti, kaunai sän siaw wast ädemin. 10. Te jatti sän: "Tesus ain ädebetit ja wuoignastepit? Tat lä kalle: päddä lä pättam, ja ketja, almatjen Bardne kalka pajelwaddetowut suddari kietaita. Tjuodtjelet pajas ja wadsop! Käts, tat lä tanne, kutte mo pättä". 11. Ko sän lei näu hälamen, päti Judas Iskariot, tempela kattetejifum ja älo tai Fariseai ja prästai teunarišt, warjoi, lampoi ja tälläsabtjasifum. 12. Taiti lei Judas jattam, koste sän kalkai wuošetet Jesusaw tjuleste-

---

4. Kuttet te so keuroti? 5. Wuoidnoitus alde stuorra waiwe ai ulkoldestakai? 6. Ko sän rätkälwaja mangelen wast päti äpatesälbmai lusa, maggar wuoken sän kaunai siaw? 7. Maites sän te jatti? 8. Maites sän taste mangela takai? 9. Ko sän tall ruoptot päti, maktes so ändeb wakotes lei pargam maitet? 10. Maites sän tall jatti? 11. Kuttetmutjah pätiin, ko sän li näute hälamen? 12. Mag-

min
Jesus
14.
15.
16.
mi.
dai jo
tjules
"Wän
tahku
19.
nala
te he

25.

Ta
stat S
ja R
fen.

gar re
mašte
pätiin,
stetin?
sus no
tes tak
Judas
Maites
te tjuo
25.
Tjuow

min so. 13. Ko sih tall pätin, wadsi
 Jesus äudai ja jatti: "Käwtes ätsäpetit?"
 14. Tah wastetin: "Jesusaw Nazarethest".
 15. Jesus wasteti: "Mon läw tatted?".
 16. Te läidestin mangas ja kattjin ädna=
 mi. 17. Walla Judas laufi spaita äu=
 dai ja jatti Jesusi: "Puorist, Rabbi!" ja
 tjulesti so. 18. Te jatti Jesus sunji:
 "Wänakam, man mäkken tän pätah? Pät=
 tahkus tän Umatjen Bardnew tjulestemin?"
 19. Te tah laufin äudai, pejin kietait so
 nala ja tuobbelin so. 20. Apatesälbmah
 te heitin so ja patarin.

(Math. 26, Marc. 14, Luc. 22, Joh. 18.)

25. Jesus hietetowa Petrusjest.

Taste mangela tälwotowai Jesus wuo=
 staf Hannasa lusa, kutte lei Kaisasa wuoppa,
 ja Kaisas lämats pajemus prästa tan ja=
 fen. 2. Petrus ja muttem etja apates=

---

gar reudatusa pirra lei Judas lasketam qruoimiskum,
 maste tah kalliin täbdät Jesusaw? 13. Ko sih tall
 pätin, maites Jesus katjati? 14. Maites tah wa=
 stetin? 15. Maites Jesus te jatti? 16. Ko Je=
 sus naute jastawuatainis wuoseti wiketiswuotas, mai=
 tes tat pargai alde wasjolatjai nala? 17. Maites
 Judas pus takai? 18. Maites Jesus te jatti? 19.
 Maites takkin te Jesusi? 20. Umo apatesälbmah
 te tjuowon Jesusaw?

25. Taste mangela käjäs tälwotowai Jesus? 2.
 Tjuowon kus muttem etja apatesälbmah Jesusaw

älmai tjuowoika mälgaten Jesusa mängen. 3. Tat nobbe, kutte lei äppes pajemus prästai, tjagnai taloi, walla Petrus patfi tjuodtjot (ulkon) uwja paldan. 4. Ko tat nobbe åpatesälmai sitai tälwot Petrusaw sija, jatti tärdno, kutte uwjaw lei kattermen: "Tän lejih ai Jesusin Galileast". 5. Petrus hieti ja jatti: "Iw mon so täbdä, iwkä tiete mait tän jattah". 6. Ko sän te wadsi ulkos äudäsjaljai, tjuojai wuontsan ärres. 7. Ko Petrus taste mangela tjuodtjoi ja piftatalai tjadda-tällä äudän kasko talon, jatti wast muttem etja nijun: "Tat lei ai Jesusin Nazarethest". 8. Te tah jattin sunji: "Ihkus tän ai lä muttem tan älbman åpatesälbmaist?" 9. Wast hieti sän ja jatti: "Iw lä". 10. Taste mangelatjan päti sämes etja ja ai tjärgi taw ja jatti: "Tän läh oito akta taište, jutte tän läh Galilealats älmaj ja to fiella pikota to". 11. Te algi sän karrotet etjas ja wuordnot: "Iw täbdä taw älbmaw, juon pirra ti hälabetet". 12. Tagka wite

tätkö? 3. Manaika kus säi kabbatjaka talo sija? 4. Ko tat nobbe åpatesälmai sitai tälwot Petrusaw sija, maites jatti tärdno, kutte lei uskatteteje? 5. Maites Petrus taja wasteti? 6. Mites sjaddai, ko sän te päti ulkos äudäsjaljai? 7. Ko sän taste mangela piftatalai tjadda-tällä äudän talon, maites sämes etja nijun jatti? 8. Maites nabbo tah, kutte pirra tjuodtjon, jattin Petrusi? 9. Maites sän taja wasteti? 10. Mastes sämes, etja taw ai tjärgi? 11. Kostes te Petrus takai? 12. Ko sän näute kälui

tjuojai
geti
De t
ulkos

26

Ko
olen
subm
were
tjin
jemm
to,
miji,
4.
5.
jatti
nes
kulle
tia

lei h
te S
parg
2
tah
aifon
mus
te n
sujä

nangen.
pajemus
is patfi
Ko tat
etrušaw
ttemen:
5. Pe=
täbdä,
Ko šän
wuont=
nangela
äudän
nišun:
8. Te
muttem
Wast
Taste
i tjärgi
i taište,
to fiella
otet et=
šbmaw,
jka wite

tjuojai wast wuontšan ärrēs. 13. Te jär=
geti Jēsus ja kätjai Petruša nala. 14.
Te tat muitai Herra pakoit ja manai
ulkoš ja tjeroi karrašift.

(Math. 26, Marc. 14, Luc. 22, Joh. 18.)

26. Jēsus ätšätowa ja duob= metowa.

Ko Jēsus itediš tjuodtjoi ätšälwasa wu=
olen pajemus präšta Kaisasa ja tai wuora=
šubmuši äudän, poktetowin tätko mädde
were wittenah. 2. Šia wittenastemeh id=
tjin dauk ällašt tafa. 3. Wimal jatti pa=
jemus präšta Jēsuši: "Mon wuordnotaw
to, elle Šubmela pakti, wai tän šardnoš
miji, lähko tän Kristus, Šubmelen Šardne".
4. Jēsus satti šunji: "Mon läw tat".
5. Te pajemus präšta kaiketi piktasites ja
jätti: "Šän lä albetam Šubmelaw. Man=
nes wiel tarbahep wittenit? Käts, tall
kullaite alde albetemew. Koštes tat ärrö
tia mielan?" 6. Tah wastetin: "Šän

alo šija?
Petrušaw
teje? 5.
jaddai, ko
aste man=
tes šämes
utte pirra
tasa wa=
gi? 11.
ute kälmi

lei hietam Jēšusaw, mites te šjaddai? 13. Maites
te Jēsus takai? 14. Maites tat Jēsuša kätjästem
pargai Petruša nala?

26. Ko Jēsus ätšätowai, maggar wastes wuolin
tah šo piwdir hätkäneme wuollai? 2. Maites šia
aišomus taina jäštjai ällanēbmai? 3. Maites paje=
mus präšta wimal jatti Jēsuši? 4. Maites Jēsus
te wasteti? 5. Maites pajemus präšta jatti tan Jē=
šuša täbdäšteme pirra? 6. Maites wuorasubmušah

lä jakkolats jabmemi". 7. TASTE mangel
 sih späddin ja tjärbmätin so. 8. Mangeb
 peiwen tjäkänin sih wast ja tälwon so Ro=
 malats landsherra Pilatusa lusa. 9. Tat
 katjai: "Mait qvuoddemusait adnebetet tan
 älbma wuoste?" 10. Tah wastetin: "Mi
 läp so kaudnam tjajetemen almogaw ja
 piettomen waddemest kejsari skattew ja sard=
 nomen etjas Kristusen, akt konogasan". 11.
 Te katjai softe Pilatus: "Lähkus tän Su=
 dari konogis?" 12. Sän wasteti suuji:
 "Tkkamai mo rika i lä tate ilmest, läw
 dauk konogis. Tasa läw räгатum ja tasa
 läw pättam tan ilmai, wai kallaw wittena=
 stet sadnasa pirra". 13. Pilatus ulkos
 manai taste mangela Judari lusa, kutteh
 lejin patšam ulkolin kierregtäpe, ja jatti:
 "Tiw kauna maggarjän asšjew tan älb=
 man". 14. Tah tjuodtjotin dauk hälai=
 tija ja jattin: "Sän takka sturjew almoga
 kaskan, almoten äpatužas äbbä Judea landa
 pirra kitta Galilea rajest". 15. Ro Pi=
 latus kulai, atte Jesus lei Galileast ja
 näute lei Herodeja ärwalatswuota wuolen,

tasa wastetin? 7. Kottes sih te tämätin juina? 8.
 Kän lusa tah tälwon Jesusaw mangeb peiwen? 9.
 Maites te Pilatus katjai? 10. Maites Indarah
 wastetin? 11. Maites Pilatus te jatti? 12. Mai=
 tes Jesus wasteti Pilatusa katjahwasa nala? 13.
 Maites Pilatus taste mangela jatti Judarita, kutteh
 tjäkänam lejin ulkoli kierregtäpe? 14. Maites sih
 te mietatallin? 15. Ro Pilatus kulai atte Jesus

rajai
 Terus
 lusa
 ädtjot
 17. S
 katjal
 18. S
 latus
 joti S
 tjotej
 ko i
 taw
 hatal
 sitaw
 20.
 tum,
 fang
 fang
 nam
 darij
 luoit
 saw.
 taw
 23.

lei S
 Heroi
 täiwo
 19.
 Jesu
 jatsp
 22.
 Mait

mangel
Kangeh
so Ro=
). Tat
tet tan
: "Mi
jaw ja
a sard=
". 11.
in Su=
sunji:
t, läw
ja tasa
ittena=
ulkos
kutteh
jatti:
t älb=
hälai=
lmoga
landa
o Pi=
ast ja
uolen,

rajai sän so Herodesa lusa, futte talloi lei
Jerusalemiin. 16. Tat sjaddai awon Se=
jusa pätema pajel, tan täiwon, jutte kalkai
ädtjot wuoidnet sämes äutopargow softe.
17. Ko tall Herodes katjati Jesusest mädde
katjalwasait, te idtji sän wastete maitet.
18. Tantet rajai Herodes so ruoptot Pi=
latusa lusa. 19. Taste mangel akti fätt=
joti Pilatus pajemus prästait, äudätjuod=
tjotejit ja almogaw ja jatti siji: "Taina
ko iwkäw mon, ikä Herodes lä kaudnam
taw älbmaw wikkalatjen masaken taiste pa=
hatakkoišt, juoi äudäst ti quuoddebetet so,
sitaw täššjo pakatet ja äška luoitet so".
20. Tat lei talloi Jerusalem harjetup=
tum, atte landsherra passen luoiti sämes
fangaw luowasen. 21. Ko tall täbbe lei
fangan ärromin muttem älbmafädde, kän
namma lei Barrabas, katjai Pilatus Su=
darišt, kabbaw tah šttin atte sän kalkai
luoitet luowasen, Jesujaw jälla Barraba=
saw. 22. Te tjuorwon kairah: "Walde
taw erit ja luoite Barrabasaw luowasen!"
23. Ko Pilatus wiel katjati, maites sän

ia? 8.
n? 9.
ndarah
. Mai=
13.
kutteh
tes säh
Jesus

lei Galilealats, maites sän takai juina? 16. Maites
Herodes likoi tasa? 17. Ditokus te sjaddai Herodesa
täiwo melte? 18. Maites sän tantet juina takai?
19. Maites Pilatus te jatti jutte sän sitai taltat
Jesufin? 20. Maggar harjitus lei Jerusalemin päš=
satspassiti? 21. Maites nabbo te Pilatus katjati?
22. Maggar wastadusaw sän ädtjoi tan nala? 23.
Maites säh tjuorwon atte sän kalkai taltat Jesufina?

kaltai takkat Jeesusin, te sih ahtan pajemus
prästäikun tjuorwon wiel saggabut: "Krus-
sinaulete, krusšinaulete so!" 24. Taste
mangela pajai Pilatus iltjestattet Jeesusaw
ja pejat krownow tšeskes pästatijst alde äiwe
nala. 25. Romalats täroälbmah ai pa-
hastin ja pilketin so mäddelakai. 26. Pi-
latus wiggai taste mangel wast kajot Je-
susaw, walla almog wuostehälai ja jatti:
"Šus tän luoitah so luowasen, te ih lä
tän kejsara wänak". 27. Ko nabbo te
wuoini, jutte i mattam maites aikalasi puo-
tet, waldi šan tšatšew, pašati kietaitis al-
moga wuoidnetin ja jatti: "Witetebme
läw mon tan reftesšärdog älbma jabmemi:
etjah ti wastetjepet tan äudäst". 28. Te
äbbä almog wasteti: "Pätus so warra
mia pajel ja mia manai pajel!" 29. Te
luoiti Pilatus šiji Barrabasaw luowasen,
walla Jeesusaw pajelwaddi šan krusšinaule-
towut. 30. Ko petteje Judas wuoini,
atte Jeesus lei duobmetowum, te šangartes
šunji šjaddai ja šan qwuoddi ruoptot tait
kälmaläff šilba pednikit pajemus prästaita

---

24. Maites šan te pajai takkat Jeesusina? 25. Maites
täroälbmah njuorranaddin so pajel? 26. Ko
Pilatus wast wiggai kajot Jeesusaw, maites almog
hälai tan wnošte? 27. Maites šan te takai ja jatti?
28. Maites almog tasa wasteti? 29. Maggar duob-
mow Pilatus wimaš kulati Jeesusa ja Barrabasa
pajel? 30. Ko Judas wuoini, atte Jeesus lei duob-

ja wu
jatti š
fo läw
idtin
šan ta
jasti e
(Math. :

27.

Tai
älbma
šfure
2. Š
wadš
namm
gin q
nišuni
ja ar
neidal
etjadt
šan l
pätet
krusš

---

metow
pajem
šita tu
27.
qwuod
šo tju
pirra

ja wuorasubmusita. 31. Taw kafaten jatti sän: "Mon läw suddow taffam taina fo läw pättam mainetis waraw". 32. Ko idtjin sita ruoptot waldet p'dnikit, palkesti sän tait tempela sija ja manai erit ja hartjasti etjas.

(Math. 26, 27. Marc. 15. Luc. 22, 23. Joh. 18, 19.)

27. Jesus jabma krusse nala.

Taste mangel tälwotowai Jesus täro= älbmaist tan sijai, mi kättjotowa äiwefkure sijje, Ebreeri kielä melte Golgatha. 2. Ets sän te qwuoddi krusse; walla wadjetin kaudnin säh muttem älbmaw, kän namma lei Simon Cyrenest, kaw säh naggin qwuoddet krussew. 3. Ko talloi ällö nijunist, kuteh lejin so tjuowomen, tjerron ja armestän so, jatti sän: "Di Jerusalem neidah, alet tjero mo pajel, walla tjerröt etjadte pajel ja manaitete pajel!" 4. (Taw sän hälai tan waiwan audateme pirra, mi pättet kalkai Jerusalem pajel.) 5. Te sän krusseinauletowai qwuotte pahatakkeji kassan,

metowun, maites sän takai? 31. Maites sän jatti pajemus prästaita ja tjalogäppasita? 32. Ko idtjin sita tuostot pednikit, maites sän takai?

27. Käjas Jesus te tälwotowai? 2. Kuttet qwuoddi alde krussew? 3. Ko nijunah, kuteh lejin so tjuowomen, tjerron, maites sän jatti? 4. Man pirra sän taw hälai? 5. Krusseinauletowinlus wiel

kutteh ahtan suina leika tälwosowum ulkos jametowutjit. 6. Sa Jesus räkkäli: **Uttje, luoite siji andagas, jutte äh tiete mait sjih takkeh**". 7. Jesusa krusšai lei Pilatus pejatam taw pajeltjalogaw: "Jesus Nazarethest, Sudari konogis". 8. Taste mاراتowin mäddeh Sudarist ja wiggin taw ädtjot etjalakai tjaletum. 9. Pilatus wasteti: "Mait mon läw tjallam, taw läw tjallam". 10. Mäddeh Sudarist pilketin Jesusaw ja jattin: "Etjadit lä sän wekketam, etjas i matte wekketet. Sus tän läh Kristus, Sudari konogis, te wekkete etjat!" 11. Akta taiste pahatakkejist, kutteh suina leika krusšinauletum, albeti ai so ja jatti: "Sus tän läh Kristus, te wekkete etjat ja munnow!" 12. Te wasteti tat nobbe, sjärgoi so ja jatti: "Ihkus tän ken pala Zubmelest, tän kutte läh sämme duobmo wuolen? Munnoi manna rektasa melte, jutte mäi qwuodden mait munno pargoh ansitam läh; walla tat i lä maitkä pahait takkam". 13. Te jatti sän Jesusi: "Herra, muite mo, fo tän pätah rifašat!" 14.

etjadah ahtan Jesusin? 6. Mainas Jesus tanka palen wuosteti liktetafeswuotas etjas wasijolattjai wuoste? 7. Mäggaw pajeltjalogaw lei Pilatus pejatam Jesusa krusšai? 8. Maites Sudarah puorren adnin taw pajeltjalogaw? 9. Walla mait wasteti Pilatus? 10. Maites muttemah Sudarist jattin, späddejtij Jesusaw? 11. Hälaitus sunji ai akta taiste rewwarist sämes albetišaw? 12. Anitus ai tat nobbe sämme hälaw? 13. Maites taat rewwar anoti Sejušest? 14. Maites

Jesus
tunji:
radisa
tjoi al
sunifun
äpatese
tjuodtj
"Nijun
gel jat
18. I
so etja
12 pei
pajel f
f.). 20
Jesus
lam! r
Taste
22. I
pow ä
pejai t
šus lei
ällana
šän al
daw n

Jesus n
Jesusa p
šän te j
nabbo I
kotad ti
akšad t
22. Ad
šus lei r
šän tjuu

n ulkos
Attje,
e mait
Pila=
"Jesus
Taste
zin taw
is wa=
w läw
piketin
weffe=
än läh
etjat!"
suina
jatti:
tjat ja
nobbe,
n pala
uobmo
melte,
pargoh
pahait
Herra,
14.

Jesus wasteti sunji: "Sadnan jattaw mon
tunji: udue kalkah tån ärrot muina pa-
radijan". 15. Jesusa krusse paldan tjuod-
tjoi alde edne aktan wiel etja äppes ni-
sunikum. 16. Ko Jesus wuoini ednes ja
äpatesälbmaw Johannešaw, käw sän etši,
tjuodtjomen edne paldan, jatti sän ednasis:
"Nisun, kätja pardnat!" 17. Taste man-
gel jatti sän äpatesälbmai: "Kätja ednat!"
18. Tate päddä rajest waldi Johannes
šo etjas luja. 19. Kotad timast (piello
12 peiven) šjaddai šjeudnjed äbbä ädnama
pajel fitta aktšad tima raijai (piello 3 m.
š.). 20. Aktšad tima muddon tjuorwoi
Jesus alla jenain: "Submelam! Subme-
lam! mannes tån läh mo heittam?" 21.
Taste mangel jatti sän: "Mou käikaw".
22. Te šämes wielali täkko, teudi šwai-
pow ätifin, tjanai tan pirra ššopaw ja
pejai taw Jesusa njalbmai. 23. Ko Je-
sus lei waldam ätikaw, jatti sän: "Tat lä
ällanam". 24. Taste mangel tjuorwoi
sän alla jenain: "Attje, mon pajelwad-
daw wuoigenasam šo kietaita!" 25. Ko

š tanfa
wuoste?
Jesusa
tin taw
š? 10.
Jesusaw?
t šämes
hälaw?
Maites

Jesus wasteti sunji? 15. Tjuodtjontus muttemah
Jesusa pärolatjaišt alda krusse paldan? 16. Maites
sän te jatti ednai? 17. Ša Johanneši? 18. Maites
nabbo Johannes tafai? 19. Mites mangela šjaddai
kotad tima muddon? 20. Maites tjuorwoi Jesus
aktšad tima muddon? 21. Maites sän wiel jatti?
22. Ädtjoikus sän te maitel julkat? 23. Ko Je-
sus lei waldam ätikaw, maites sän jatti? 24. Maites
sän tjuorwoi taste mangel? 25. Kottes te šjaddai

sân taw lei jattam, sâjâti sâni aivew wuolos ja luoiti wuoigenisaw. 26. Sa kâtja, âudâlâuta tempelin kâikani qvuowndat pajemus rabdast kitta wuolemus rabdai, ja âdnam sfelbi ja wareplâsah luoddanin. 27. Mâdde tai ailefi rubmahah, kutteh jabmam lejin, mannin ai ulkos hauti sifte alde pajastjuodtjeleme mangel ja pâtin Serusalemai, kânne tah wuoidnojin maddasita. 28. Ko tah, kutteh lejin kattow adnemen Jesusa pajel, wuoinin âdnamsfelbemaw ja taw mi sjaddai, suorganin sih sagga ja jattin: "Dito lei tat kalle refetesfârdog âlmai ja Zubmela Pârdne".

(Math. 27, Marc. 15, Luc. 23, Joh. 19.)

28. Jesusa haudatowent.

Taina ko lei karwetempeive Sudari päsats pasfita, te idtjin sita pajat tait krusfinauletowumit patset katjahemen krusse nala. 2. Târoâlbmah kâttjotowin tantet tsuowfit tai krusfinauletowumi njetšakit ja

---

juina? 26. Mi âutoit talloi sjaddai? 27. Sjadin kus wiel âutoh Jesusa jabmema mangel? 28. Maites kattarah jattin tai kâusos atai pirra?

28. Sittinkus pajat krusfinauletowomi rubmahit patset katjahemen kâikai tjalmi âudân? 2. Maites nabbo te kâttjon talkat, wai jauta kâllin jametet siaw?

walbet
tin Se
lei jab
so nje
terw ja
kos kâ
skan le
Josef
tam S
lâpew
rubma
nelats
los S
pittasfi
nâu f
tan se
lei ur
patow
jaika
njalm
Talla
sam,
pejin
"Serr
ko ai
kalkan

3. Ta
jin kus
âdtjom
takaita
haudai
paita l

w wuo-
ja kätja,
dat pa-
bdai, ja
ddanin.
kutteh
uti sijte
a pätin
mädda-
tow ad-
miffelbe-
nin sih
alle ref-
te“.

19.)

11.

ari päse-
it krus-
krusse
a tantet
tfakit ja

waldet siaw wuolos. 3. Ko sih tall pä-
tin Jesusa lusa, te kaudnin, atte sän juo
lei jabmam. 4. Tantet tah idtjin tsuowke
so njetsakit, ainat sämes siast waldisai-
teu ja pästati alde ertifi, ja talaka ul-
kos kälkiti warra ja tjatse. 5. Tan ka-
fkan lei muttem radeherra, kän namma lei
Josef Krimathiasst, kutte i lämats miede-
tam Kristusa jabmemi, Pilatusjest ädtjom
läpew wuoloswaldet ja haudatet Jesusa
rubmahaw. 6. Sän ja muttem etja kud-
nelats Judar, Nikodemus, waldisa te wuo-
los Jesusa rubmahaw ja kiesejali taw line-
piktasi sija aktan puore hapsiteje urtasikum,
nän ko Judari haudatentape lei. 7. Laska
tan sijjai, känne Jesus krusinanletowai,
lei urtasjärta, ja täbbe li ädä haude tjuop-
patowum pawte sija. 8. Tasa säi pe-
jajka Jesusaw ja jälledika kallow haude-
njalme äudai ja wadsija nän käinoska. 9.
Lalla mangela ko karwetempeive li wa-
sam, tjäkänin pajemus prästah ja Fariseah,
pejin rawwagaw Pilatusa lusa ja jattin:
“Herra! mi muitep, atte tat tjajeteje jatti,
ko ain li wiesomen: kälmä peive mangel
kalkaw wast tjuodtjelet pajas. Kättjo tan-

7. Sjäd-
gel? 28.
?

rubmahit
Maites
tetet siaw?

3. Tarbahuwaitus tat Jesusin? 4. Tjuowketowu-
jin kus te so njetsakah? 5. Kuttess lei tan kaskan
ädtjom läpew haudatit Jesusaw? 6. Kottes nabbo
tataika jän ja Nikodemusi? 7. Leituss mälfat tätko
haudai? 8. Ko leika tasa peijam Jesusaw, kottes ta-
paika haudew? 9. Maites pajemus prästah ja Fa-

tet, atte haude fattetowa fitta kälmad peiwe rajjai, 10. abma alde apatesälbmah päteš ijau ja juolateš so erit ja jatteš alzmogi: iän lä pajastjuodtjelam jabmeki lute; ja te šjadda mangemus tjajanis pahabim ko tat wuostas“. 11. Te jatti Pilatus šiji: “Tuonne adnebetit kattarit, mannit ja kattit kofte puoremust mattebetit!“ 12. Sih wadšin erit, pejin kattarit haude palđai ja seilin kallow.

(Math. 27, Marc. 15, Luc. 23, Joh. 19.)

29. Šesusa pajastjuodtjelem jabmeki lute.

Ko šabbatha (lawodag) li wasam, et Maria Magdalena ja muttem etja nišunah wadšin arrat mangeb iteden kättjatjit haudew. 2. Ša kätja, štuorra ädnamšfelbe li šjaddam, jutte Šerra engil li luoitadam wuolos almešt, jällerdam kiefew haude njalme ändašt ja tjäkkitam tan nala. 3. Alde muodto lei te ko albagas ja alde farwoš lejin wielkadah ko muottaf. 4.

---

rišeah tašte mangela takkin? 10. Mannes tah adnin taw tarbajen? 11. Miedetišus Pilatus taja mait adnojin? 12. Koftes te kattin haudew?

29. Wadšinkus muttem almatjah Šesusa haudai itediš šabbatha mangel? 2. Mi autoit lei te täbbe šjaddam? 3. Maggar li tan engila muodto, kutte li tjäkkahemen haude palđan? 4. Maggar miella

Katta
ko j
“Met
Šesuse
i lä
ko ša
käsä
ja ša
lä pa
lejin
šimme,
tašte
apate
kätja,
štatti
mašti
Te j
ja ša
Galil
wuoi

šjaddai
nišunit
7. W
Maggar
Šesuse

Kattarah te ädtjotallin pallasst ja lejin te ko jabmasah. 5. Nisunita jatti engil: "Mlet pala! Mon tietaw, atte ti ätsäbetil Jesusaw, kutte krusfinauletum lei. Sån i lä tabbe, sån lä pajastjuodtjelam, nåu ko sån jattam lei. Pätet ja kättjit sijew, fäså sån pejatum lei. Wadset taste talaka ja sardnot alde åpatesålbmaita, atte sån lä pajastjuodtjelam jabmeki lute". 6. Ko lejin wuoidnam, atte Jesus i lam haude sinne, wadsin sih paloin ja stuorra awoin taste erita ja kahtjin taw sardnot alde åpatesålbmaita. 7. Ko lejin wadsen, kätja, te päti Jesus sia äudält ja puorastatti siaw. 8. Sih wadsin äudai, fasmastin alde juoktit ja räkkätallin so. 9. Te jatti Jesus siji: "Mlet pala! Wadset ja sardnot mo wieljaita, atte sih wadsch Galileai. Tåbbe kalkeh sih ädtjot mo wuoidnet".

(Math. 28, Marc. 16, Luc. 24, Joh. 20.)

sjaddai kattarita tate äutäst? 5. Maites jatti engil nisunita? 6. Takkinkus ai nåu ko engil li kättjom? 7. Wadjetin haudest erita, käinas sih kaunatin? 8. Maggar kudnew te wuojetin sunji? 9. Roktes te Jesus hålaidatti siaw?

30. Jeesus wuoidneta etjas äpatesälbmaites pajastjuodtjeleme peiwen.

Tanka peiwen, ko Jeesus lei pajastjuodtjelam, wadsifa qwuoftes alde äpatesälbmaist muttem laddai, mi fättjotowai Emaus, paiken qwuofte tima laido Jerusalemest. 2. Ko jäi leika rumene tantan pirra, mi sjaddam lei, lakkani Jeesus sunnoi ja wadsi sunno qwuoinen; 3. walla sunno tjalmeh lejin adnalowum, näu atte säi eika so täbdä. 4. Te jatti sän sunnoi: "Mah läh tah hälait, mait adnebette kassanette, ko manabette ja leppe häijen?" 5. Asta sunnoft, kän namma lei Kleofas, wasteti sunji: "Lähfus tän aktok amas almats Jerusalem, kutteh ih tiete, mi täbbe sjaddam lä tai peiwi, nammatum Jeesusin Nazarethest, kutte lei profeta, samolats pakoin ja pargoin, Submela ja kaike almatji äudän, ja kofte mia pajemusprästah ja äiwemusah läh pajelwaddam so duobmetowut jabme mi ja krusfinauletowut? 6. Mi täiwime, atte sän lei tat, kutte kalkai tjäutet Israelaw; ja udne lä tall kälmad peiwe, man-

---

30. Maggar laidon ädtjoita qwuoftes äpatesälbmaist wuoidnet Jeesusaw alde pajastjuodtjeleme peiwen? 2. Man pirra säi runateika, ko Jeesus lakkani sunnoi? 3. Maites jäi täbdäika so? 4. Maites sän katjai sunnoft? 5. Maites te Kleofas wasteti? 6. Maites

gela
mia
tain
qwu
mah
sih
atte
atte
jatti
moka
tam
näu
man
log
laffa
kai,
säi
mum
ja p
te su
gel
sän
taw
atte

Kleofas
lämat
te Jee
wuofeti
Emaus
te, so
musa
däita

gela ko tat sjaddai. 7. Muttem nisjunah mia sefest läh dauk pätetam miaw juorai, taina ko tah itedis arrat läh ärron haude qwuoran, ko äh lämats kaudnam alde rubmahaw, ja te läh pättam ja sardnom, atte sih läh wuoidnam engelit, kutteh lä jattam, atte sän wiesjo. Muttemah kait sardnoh, atte sih etjah läh so wuoidnam". 8. Te jatti Jesus: "Wäi, ti jallah ja astoswaimofah jaffet kaita, mait profetah läh jattam! Skus Kristus kalkam taw kiertat ja näu sijamannat härlogwuotasas?" 9. Taste mangela algi sän tjelgit sunnoi, mait Tjalog so pirra lei jattam. 10. Ko sih te lakkanin laddai Emausi, te sän heiwew tafai, te ko aikoi kuffebui mannat; 11. walla sai naggifa so ja jattifa: "Herra! äro munno lunne, jutte juo lä effeda pällai ja peiwe lä wasam". 12. Sän manai te sunnoin sifa. 13. Ko sän taste mangel lei tjäkkahemen sunnoin peudai, waldisän laipew, puoristšiwidnjeti, täji ja waddi taw siji; te rappašin sunno tjalmeh, näu atte sai täbdäifa so. 14. Tainat katoi

---

Keosas jatti, atte sih lejin täiwom so pirra? 7. Mi lämats dauk talle pätetam siaw juorai? 8. Kottes te Jesus kaigoti sunnow? 9. Maggar wuokin sän wuojeti siji njuolga wijoraw? 10. Pätetin tätko Emausi, maites Jesus heiwati? 11. Siroteikatus te so lute? 12. Ditokus sän te tafai sunno waidemusa melte? 13. Maites sän tafai näu jutt täbdäifa so? 14. Äroitus sän tast mäskataw sunno

sân sunno tjalmi äudäst. 15. Talaka jäi tjuodtjeleika, matsaika Jerusalemai ja suptsestika äpatesälbmaita, kutte tjäken lejin, mait leika fullam ja wuoidnam. 16. Tanka effedin, ko äpatesälbmah ain lejin ärromin tjäken, päti Jesus ja tjuodtjati sia kassai ja jatti: "Kafe läses tiain!" 17. Taste mangela wuofeti sân siji raifatum kietaitis ja ertefes. 18. Te sjaddin äpatesälbmah awon, ko wuoidnin Herraw.

(Marc. 16. Luc. 24. Joh. 20.)

31. Jesuja albmaitwuolgem.

Meljeläff peivi pajastjuodtjelemes mangel, wuoidneti Jesus etjas äpatesälbmaita, 2. ja hálai siji Zubmela rika pirra. 3. Äudäl albmaitwuolgemes aktifättjoi sân siaw ja piettoi siaw wuolgemest erit Jerusalemest, äudäl ko jatto tan Niles Wuoi-
genen ulkosnjorkoteme pirra sia pajel lei ällanam. 4. Te tälwoi sân siaw miltes

lunne? 15. Maites tantet äpatesälbmah talla ta-
faika? 16. Wuoidnetikus ai Jesus kásset etjas äpa-
tesälbmaita, ko sih lejin tjäken? 17. Maites sân
te wuofeti siji? 18. Maggar miella siji te sjaddai?

31. Kuffewtus lei Jesus wuoidnoslafai ädnama
nala, pajastjuodtjelemes mangel? 2. Man pirra
sân äiwati äpatesälbmaitis, ko sân te muttin wuoid-
neti etjas siji? 3. Man kuffew kättjoi sân siaw
patjet Jerusalemii? 4. Käsäs sân wimaf tälwoi

mutt
noi
siaw
fit a
neu
6. I
netin
dabe
man
dan
Säi
ne tj
Dat
lute
pätte
men
matf
ja I
räffä

siaw?
patoifi
Mites
pajas
te tju
9. M

muttem ware nala. 5. Tábbe sán jarduoi siji sia pátte widno pirra ja káttjoi siaw wadset ulkos wáraldi ja ápatet káffit almatjit ja kastatet siaw Uttjen, Bardnen ja tau Niles Wuoigenuen naman. 6. TASTE mangel walbetowai sán sia wuoidnetin pajas palwašt. 7. Ko lejin wardahemen pajas alme qwuowloi, ko sán manai tátko, kátja, te tjuodtjoika sia paldan qmuokte álbma wielgis karwoin. 8. Sái jattika: "Di Galilealats álbmah, manne tjuodtjobetit ja kátjabetit pajas albmai? Dat Jesus, kutte pajaswaldetum lá tia lute albmai, kaska tainak wuofin ruoptot páttet, náu ko lepet wuoidnam so wuolgemen pajas albmai". 9. TASTE mangela matsin ápatesálbmah ruoptot Jerusalemai ja lejin aktamielalattjah rákkálwafain ja rákkátallemin, ja kitin ja hewetin Subuelaw.

(Marc. 16. Luc. 24. Apost. Parg. 1.)

siaw? 5. Man pirra hálai sán siji tábbe, ja mai pakoikum waddi sán siji kastateme sakramentaw? 6. Mites taste mangel sjaddai? 7. Ko lejin kátjamen pajas albmai so mangel, mait álbmait wuoidnin sih te tjuodtjomen paldanisja? 8. Maites tah jattika? 9. Maites ápatesálbmah taffin taste mangel?

32. Tan Niles Wuoigenen ulkosnjorkotowema pirra Aposteli pajel.

Pingeespeiven, t. l. wittalakad peiven pääsatja mangel, jälla attse peive Jesusa albmainwuolgema mangel, lejin kaitah äpatesälbmah tjäken. 2. Te hätkat sjaddai läsem almest, te ko karra wirost, ja tiewdi äbbä kätew, kätte lejin tjätkahemen; ja siji wuoidnojin juoketum njuoktjamah, te ko tälläst, mah patšin ärröt särtahatja nala siast. 3. Te kaitah tiewojin tan Niles Wuoigenin ja hälakätin etja kielait, tan melte ko Wuoigenes waddi siji hällat. 4. Petrus tjuodtjeli te ja hälai almogi, 5. ja algi profetai tjalogist ja taste, mi talle lei sjaddam, wuoksetet siji, atte Jesus lei Messias, atte hän li pajastjuodtjelam jameki lute, pajaswuolgam albmai, ja atte hän talle jattos melte lei ulkosnjorkotam etjas Niles Wuoigenaw Aposteli pajel. 6. Ko taw kullin, tseskesti sia waimoita, ja sih jakkin Jesusa nala ja pajin etjase ka-

---

32. Kuten peiven taste mangel ulkosnjorkotowai tat Niles Wuoigenes Aposteli pajel? 2. Mi käfos atait te sjaddai? 3. Mi äutoit tonka palen sjaddai äpatesälbmaita? 4. Kuites enemusta hälai almogi? 5. Maites hän te tjuoikoti siji? 6. Ko sih taw

statowet; 7. ja tan peiven lasšanin lättoi
Jesusa täbdästejist paiken kälmä tusan sieloh.

(Apost. P. 2.)

33. Kristalatswuota wuostas almotowem.

Apostelah wiertijin taste mangela äpa-
teswidnonisša kierdat slajaläff tälwotemit
kääbatjak Sudarist ja hednigist. 2. Tah
häikätowin fittefita, swastotowin wara wuol-
lai ja pahastowin mädde etja lakai. 3.
Te sih awosin, taina ko lejin wuokasah
kierdat tälwotemit Jesusa nama tet. 4.
Tah sjaddin kaik taina ain will äljokobbun
äpatet ja kulatet Ewangeliumaw Jesus
Kristusa pirra. 5. Tat, kutte sia kaskan
tan wuoksjoi enemusta wiggai, lei Petrus
ja lakamast sunji Johannes. 6. Wiel
mäddeh etjadah, Aposteli paldalin, tjuod-
tjon näu nannost Jesusa äpatusa pelen,
atte sih pajin etjase käddataallat, enni ko
sih taw hietin. 7. Tah kättjotowin mar=

kullin, mites te sjaddai siji? 7. Maites tat ädä
kristalats tjäggolwas tainak wähaš lasšani?

33. Maites li käppat Apostelita almotet kristalats-
wuotaw (Kristusa äpatusaw)? 2. Mäggar wuokin
tah pahastowin? 3. Kottes sih qiwuoddiin tait kierda-
musjait? 4. Sdtjin kus dauk taste waipa widnonisša?
5. Kuttemutjah sia kaskan wuoksetin suoramus äljow?
6. Lejinkus ai etjadah tan ädä tjäggolwasan nanno-
sah jalkosa täbdästemin? 7. Kottes kättjotowin tah,

tyrah jälla warrawittenah. 8. Tat wuo-
stas tai warrawitteni kastan lei Stefanus.
9. Taina ko tat jalosilt pakoi ja pargois-
kum pelosti Jesusa ailes äpatufaw, te sän
weret quuoddatalai ja kedkahuwai tate
taisoje almogest. 10. Ko sän te lei hägga-
tuuwamin, tjuorwoi sän: "Herra Jesu,
tuosto mo wuorigenisaw! Herra, ale läffäte
siji taw suddow!" (Apost. Parg. 6, 7.)
(Robbe Soulapenwe.) 11. Tat parga-
lumus tan Stefanusa kedkahuwami lei mut-
tem nuorra Farisea, kän namma lei Sau-
lus. 12. Tat idtji nuokahadde ätsät ja
tälwotet kaitait kristagasait, kuteh ärotin
Jerusalemiin, ainat sän kait hasai allasis
pajemusprästa läppefirjew tait quuoratet
ja fitta waldet Damaskusin Syria rikan,
käjä muttemah siast lejin pateram. 13.
Manatin täkko, ko i lam tast mätkat Da-
maskusi, paiteli hätkat so pirra akt tjuou-
kas almest, ja akt jedna jatti: "Saul,
Saul, mannes tärretah mo?" 14. Ko
Saul tall katjai: "Kä läh tän, Herra?"
jatti Herra: "Mon läw Jesus, käw tän

---

tutteh kerdin jabmemaw tan täbdästeme teti? 8.
Kuttes lei tat wuoftas taiste martyraisi? 9. Kottes
sän täddatalai? 10. Maites sän jatti jabmempäd-
dänis? 11. Kuttes enemusta wiggai näu jutte Ste-
fanus duobmetowai jabmemi? 12. Man märrai
manai so waslje kristagasai wuošte? 13. Ko sän
taggar tälwotem-wainoin wuolgi Damaskusi, mites hä-
wai sunji käino nala? 14. Ko Saul katjai, kä tat
lei, kutte tjuorwoi sunji, maggar wastadufaw sän äd-

tär
nju
wie
Da
tju
wie
wer
kän
tjal
tjal
gen
mar
tast
par
tow
ai
Kris
sit
din,
Efej
22.
man
äbbē
loni

tjoi?
matet
wan
tjalnu
suina
gela?
almot
sait,
jäbmo

uuo=
fanus.
pargo=
te sän
i tate
hägga=
Jesu,
läffäte
6, 7.)
parga=
i mut=
Sau=
hät ja
ärotin
allasis
orattet
rifan,
. 13.
t Da=
tjuou=
Saul,
. Ko
rra?"
v tän

tärratalah; tunji sjadda karrasen tjeftjat
njuola wuoste". 15. Herra kättjoi so
wiel wuordet tiettow alde situda pirra
Damaskusin. 16. Ko Saul taste mangela
tjuodtjeli, te i mattam tast wuoidnet, ainat
wierti laidetowet stadai. 17. Kälmad pei=
wen rajai Herra muttem äpatesälman,
kän namma lei Ananias, tiwotjit so alde
tjalmeteswuotast. 18. Ko sän tall ädtjoi
tjalmitas ruoptot, tiwai sän Niles Wuoi=
genin, pajai etjas kastatowat ja waldi na=
maw Paulus. 19. Tat Paulus sjaddai
taste mangel Herra apostelen; 20. ja sän
pargai äljokomust kristalats äpatusa almo=
towema tet, i tässjo Judari kastan, ainat
ai etja rifai hednig-almatji kastan. 21.
Kristalats tjäggolwasait wuodoti sän wida=
sit landai pirra, mah lejin wiekka mälka=
din, näu ko Roma, Korinthus, Galatia,
Esejus, Filippi, Kolossjä ja Thessalonika.
22. Kaikait taita tjäggolwasaita tjali sän,
mannam-mäffinis, kirjiti jälla epistelit (taiste
äbbä qwuoste taiti Korintherita ja Thessa=
lonikerita). 23. Tah kirjeh, aktan etja

i? 8.
Kottes
tempäd=
te Ste=
märrai
ko sän
ites hä=
kä tat
än äd=

tjoi? 15. Kottes Herra taste mangela kättjoi so tä=
matet? 16. Maggar lakai lei Saul tainak etjato=
wam? 17. Kottes taste mangela päti ja tiwoti alde
tjalmeteswuotaw? 18. Maggar järgalem te talaka
suina sjaddai? 19. Mi sjaddai tat Paulus mangela?
20. Maites pargai Paulus kristalatswuota
almotowema tet? 21. Sardno muttem tjäggolwa=
sait, mait Paulus wuodoti? 22. Muittahkus tän
jäbmasit Paulusa kirjiti? 23. Maggar kirjijättai

Evangelistai ja Aposteli kirjikum, tjäketo-
win, sia aiki mangelattjan, akka kirjai, mi
kättjotowa Uda Testamenta. 24. Tattet
kirje lä jurra wuodo mia kristalats jalkoi.
25. Tah äseh, mait Uda Testamenta sis-
adna, läh: tah nelje Evangeliumah (suytsa-
stallemah Jesusa ädnamalats wiesoma pirra),
mait Mattheus, Markus (Petrusa äpotes-
älmai), Lukas (Paulusa äpatesälmai) ja
Johannes läh tjallam; Aposteli=pargoh
(Lukasest); Paulusa Epistelah taita äudeb
sardnotam tjäggolwasaita, näu ai qwuokte
kirje Timotheusi, akka Titusi ja akka File-
moni; Epistel Ebreerita (i tietto käste apo-
steli kastan), qwuokte Epistelah Petrusest,
kälma Johannestest, akka Jakobest ja akka
Judasest, ja Johanneša Pikotem.

34. Neudatizwuota pirra Ubmie ja Uda Testamenta kastan.

Religiona (t. l. tappe, kofte almatš
pittota Submelaw ja wigga ädtjotet alde
arbmow ja jalogwuotaw) i lä ärröm jurr
aktalakan Ubmie ja Uda Testamentan. 2.
Ubmie Testamentan aduin Israeliterah

---

sijawaldetowin tah epistelah? 24. Mattes Uda Te-
stamenta lä miji ainas kirje? 25. Päta pajas Uda
Testamenta kirjit!

34. Leitüs religiona Ubmie ja Uda Testamentan
aktalakan? 2. Man nata wuodotin almatjah Ubmie

jalu
tali
jub
ain
jat
Si
wa
stej
tah
jud
Ud
Lai
tan
dar
äui
jalu
ton
ikä
mu
nai
tall
häl
päi
kun
—
Test
alm
mi
atte
Sar
päge
tagg

jalogwuotaja wuofjoi aiwe tarbasan ällast
takkat Mosesa lagaw, walla tah tuodast
jubmelpalolattjah sia kassan pejin dauk
ainasitt sia jalogwuota tärwow jakkon tan
jattom Messiasa jälla Länesteje nala. 3.
Sia wäroh berrih tantet ainas kättjasto-
wat te ko märkah, mah wuosatallin Läne-
steje liktemjabmema nala, äh tafse te ko
tah mattam littjih etjenisja maitel pargat
suddari liktetebmai Submela äudän. 4.
Ädä Testamentan, mangel ko tat jattom
Länesteje, Submela aidna pardne, lä pä-
tam tan ilmai ja jabmeminas äudiqwuod-
dam iffat ällast takke liktemwärow suddoi
äudäst, lä taina wuodo pejatam kaika mia
jalogwuotai. 5. Tan wuofjoi sardno-
towa ai, atte Jesus "i lä habresi warain
ikä kalbi warain (näu ko Israeliteri paje-
mus prästah), ainat lä etjas warain tjag-
nam ailesubmusi ja kaudnam iffalats tjäuta-
tallemaw". 6. Tat ja taggarlafasats
hälamtjärdah tjälgestoweh tantet puorist
pärtotallema tjada Israeliteri liktemwäro-
lum.

Testamentan jalogwuotaja tärwow? 3. Kohtes te
almats berri kättjastet Israeliteri wäroit? 4. Kohtes
mi Ädä Testamentan mattep wisjasah ärvot tan nala,
atte nannos wuodo lä pejatam mia jalogwuotai? 5.
Sardno bibelist James paikew, känne Jesusa jabmem
päggelowa ko liktemwäro! 6. Kohtes berrih tantet
taggar bibela hälamtjärdah tjelgestowet?

jäfeto-
ai, mi
Tattet
jakkoi.
ta sis-
suptsa-
pirra),
ipotes-
nai) ja
pargoh
äudeb
wuofte
a File-
te apo-
etrusest,
ja akka

Abme
u.

almats
tet alde
om jurr
tan. 2.
aeliterah

Ädä Te-
pajas Ädä

estamentan
tjah Abme

